

aile

DİYANET AYLIK DERGİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR | ARALIK 2018

**EVLİLİĞİ
NELER
YORAR?**

**ÇOCUKLARDA
KAYGI
BOZUKLUKLARI**

**KALPTEKİ KARA
LEKE: KİBİR**

**DAĞLARIN
ARASINDA SAKLI
YERYÜZÜ CENNETİ:
MACAHEL**

**MEKKE'YE
DÖNÜŞ:
"KUTLU
FETİH"**

**MERYEM
QUIOLLA İLE
EBRU SANATI
ÜZERİNE**

Ebruda hep toprak boya kullanılır ve insan vücudu da topraktan yaratılmıştır. Bu açıdan bakarsak ebru bizi yansıtan sanatsal bir aynadır aslında.

**Ahsen-i Takvim
ile Esfel-i Safilin
Arasında insan**

Peygamberimiz ve Gençlik

Gençlik; insanın kendini, evreni anlamlandırmak ve Yaradan'ını tanımak için yoğun bir çaba sarf ettiği, bununla beraber birtakım gelgitleri de yaşadığı zorlu bir süreçtir. Fakat aynı zamanda gençlik devresi, bireyin kimlik inşası için bereketli bir havzadır. Hz. Peygamber (s.a.s.) de bu bağlamda gençlik dönemine özel bir anlam yüklemiştir. Hz. Peygamber ve Gençlik kitabı, 2018 yılı Mevlid-i Nebi haftası kapsamında "Peygamberimiz ve Gençlik" teması çerçevesinde hazırlanmış, alanlarında temayüz etmiş pek çok yazarın kaleme aldığı makalelerle, gençlerimize hayatlarını imar etme, yetişkinlere ise gençleri anlama ve onlarla sağlıklı bir iletişim kurma noktasında rehberlik etmeyi hedeflemiştir.

Ahsen-i Takvim ile Esfel-i Safilin Arasında insan

insan, hayatı boyunca esfel ve ahsen arasında geçmekte olan bir imtihandır. O, ahsen-i takvim olarak yaratılmış, varlık âleminin imar ve ihyası için dünyaya gönderilmiş, sahip olduğu cevher ve yetenekleriyle mahlûkatın en şerefli kılınmıştır. Bezm-i eleste "Ben sizin Rabb'iniz değil miyim?" sorusuna "Evet, şahit olduk ki Rabb'imizsin." (Arâf, 7/172.) cevabını veren insan, maalesef ki hayatın asıl gayesini untabilmekte, dünyanın bir imtihan yeri olduğunu göz ardı edebilmektedir. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de "İnsanlar, denenip sınavdan geçirilmeden, sadece 'İman ettik.' demekle bırakılacaklarını mı sanıyorlar? Ant olsun ki biz, onlardan öncekileri de sinamiştik..." (Ankebût, 29/2-3.) buyurarak müminleri ikaz eder. Zira insan yaratılış itibarıyla her ne kadar büyük bir kıymeti haiz olsa da ömür denen yolda, yapıp ettikleriyle bu kıymeti muhafaza edebileceği gibi istikametini kaybederek kendini esfel-i safilin kuyularına da hapsedebilir.

Aile Dergisi'nde bu ay Dr. Lamia Levent Abul "Ahsen-i Takvim ile Esfel-i Safilin Arasında İnsan" yazısında Âdemoğlunun serencamını ele aldı. Habil ve Kabil'den başlayan iyilik ve kötülük mücadelesini sayfalarımıza taşıdı.

Aile-ce bölümümüzde Aile Danışmanı F. Betül Yılmaz Eminsoy, "Yorgun Evlilikler"i, eşlerin aynı çatı altında farklı hayatlar yaşaması sonucunu doğuran sinsî bir geçinememe hâli olarak tanımladı. Farkına varmadan eşlerin git gide birbirinden uzaklaştığına değinerek alınabilecek ufak tedbirlerle evliliğin huzurla yürütülebileceğini belirtti.

Biz Bize köşemizde Dr. Bahattin Akbaş, "Modern Çağın İmtihani: İsrâf"ın, sadece bireyi etkileyen bir tutum olmadığını, toplumsal ve küresel krizlere sebep teşkil ettiğini anlattı. Zeynep Demir, "Kalpteki Kara Leke: Kibir" yazısında kişiden kişiye sirayet edebilen, herkeste bir parça bulunan kibrin, önlemi alınmazsa yeşerip boy vererek insanın ruhunu zedeleyen zehirli bir sarmaşığa dönüşebileceğini vurguladı.

Mustafa Mirza Demir, "Geçmiş Zaman Olur Ki"de "Hak geldi, batıl yok oldu. Zaten batıl yok olmaya mahkûmdur." (İsrâ, 17/81.) ayet-i kerimesinin tezahür ettiği Mekke'nin Fethi'ni yazdı.

Aile dergisi olarak bu ayki söyleşimizi, Ebru Sanatçısı Meryem Quiolla ile gerçekleştirdik. Kendisi ile hakikat arayışı, Müslüman oluşu, ebru sanatıyla tanışması ve hayata dair pek çok meseleyi konuştuk.

Yolgezerin Notları'nda "Dağların Arasında Saklı Yeryüzü Cenneti: Macahel"i kaleme alan Seher Meriç'ten Gürcistan sınırındaki geniş vadinin muhteşem dokusunu okuduk.

Kalbe Dokunan Hikâyeler, Ters Köşe, Bakış Açısı, Kahve Molası ve ismini sayamadığımız diğer köşelerimiz bu ay da dopdolu bir içerikle karşınızda. Sizleri birbirinden değerli yazarlarımızla baş başa bırakırken hayat yolculuğunuzun Ahsen-i Takvim üzere devam etmesini temenni ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

36 MERYEM QUIOLLA İLE EBRU SANATI ÜZERİNE

Muhammed Kâmil Yaykan

Ebruda hep toprak boya kullanılır ve insan vücudu da topraktan yaratılmıştır. Bu açıdan bakarsak ebru bizi yansıtan sanatsal bir aynadır aslında.

10 KAHVE MOLASI

Esmâ Türkseven

12 EVLİLİĞİ NELER YORAR?

F. Betül Yılmaz Eminsoy

16 UYANIŞ

Hilal Çorbacioğlu

20 ÇOCUKLARDA KAYGI BOZUKLUKLARI

Esra Nur Gençal

20 GÜZEL BİZİM KALSIN

Dr. Hafsa Fidan Vidinli

04

PENCERE Dr. Lamia Levent Abul

AHSEN-İ TAKVİM İLE ESFEL-İ SAFİLİN ARASINDA İNSAN

İnsanı diğer varlıklardan daha üstün bir konuma yerleştiren özellik, iyi ve kötü arasında ayırım yapabilecek bir akıl ve iradeye sahip olmasıdır. Allah Teâlâ'ya olan inanç ve kulluğunun kendi tercihi ile olmasıdır insanı yücelten.

26 MODERN ÇAĞIN İMTİHANI: İSRAF

Dr. Bahattin Akbaş

30 KALPTEKİ KARA LEKE: KİBİR

Zeynep Demir

32 KIYIDA

Mevlüt Gani

34 BÜYÜK KEŞİF

Sibel Kandemir

40 VİCDAN AZABI

Müzeyyen Yazıcı

42 DAĞLARIN ARASINDA SAKLI YERYÜZÜ CENNETİ: MACAHEL

Seher Meriç

46 HÜR TEFekkÜRÜN KALESİ

Cemil Meriç

47 GENÇLİK VE İLETİŞİM

Sema Bayar

16

12

20

48

42

48 TAŞLA BÜYÜ(LE)YEN ZARAFET...

Fatma Nur Ünlü Sürer

50 MEKKE'YE DÖNÜŞ: "KUTLU FETİH"

Mustafa Mirza Demir

52 BİR MUCİZE OLSA

Cânân Cehri Akyol

54 EBU SAİD EL-HUDRÎ (R.A.)

Doç. Dr. Salih Kesgin

56 ANTİBİYOTİK KULLANIMI VE ASTİM İLİŞKİSİ

Dr. Mehmet Günata

58 KIRKAMBAR

Hilal Koç Hancı

60 AKLİYAT

Zeynel Özyurt

62 BULMACA

Ali Osmanoğlu

64 FOTOĞRAFİN ANLATTIKLARI

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Elif ARSLAN

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu
Bünyamin KAHRAMAN

Yayın Koordinatörleri
Muhammed Kâmil YAYKAN
Esmâ TÜRKSEVEN
Sema BAYAR

Tashihi
Muhammed Kâmil YAYKAN

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
Even Medya

www.evenmedya.com

Baskı

Çağlayan A.Ş.

Tel: 0232 274 22 15

Abone İşleri

Tel : 0312 295 71 96-97

Faks: 0312 285 18 54

e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

Online Abonelik

yayinsatis.diyane.gov.tr

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0312 295 86 61-62

Faks: 0312 295 61 92

ailedergisi@diyanet.gov.tr

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen

Şeyh Galib

「PENCERE」

Ahsen-i Takvim ile Esfel-i Saflin Arasında İNSAN

DR. LAMİA LEVENT ABUL

Hız. Mevlana çok veciz anlatımında insanın zıtlıkları bir arada bulunduran yaratılışına dikkat çeker ve şöyle der: "Hiç şüphe yoktur ki; âdemoğlu, aşağıının aşağısının aşağısı bir bedenle, yücenin yücesinin yücesi bir candan meydana gelmiştir. Yüce Hak, en üstün kudretiyle bu iki zıddı birleştirmiştir."

Kimdir insan? Kimilerine göre iki ayağı üzerinde yürüyen canlı, kimilerine göre konuşan hayvan, kimilerine göre ise düşünen varlık... İnsan üzerine herkes kendi meşrebi, bilgisi ve inancı ölçüsünde birtakım tanımlar yaptı ve yapmaya devam ediyor. Bu sebeple insan, birbirinden farklı pek çok tarife konu oldu. Ancak onu yaratan, efradını cami ağyarını mani şekilde ifade edebildi: "Andolsun ki insanı en güzel şekilde yarattık. Sonra da onu aşağıların aşağısına çevirdik." (Tin, 95/4-5.) buyuran Rabb'imiz, yaratılışındaki en ulvi ve en süfli şekilde tezahür eden özelliklerini nazara vererek insanı tarif ediyor. Onun iyiliğın, doğruluğın, güzelliğın aynası olabildiğı gibi, kötülüğü, yanlışlığı ve çirkinliğı de yansıtabilen bir fıtratta olduğunu vurguluyor. Tüm iyi hasletler kadar kötülükleri de bünyesinde potansiyel olarak taşıyan insanın önüne, onu kemale taşıyacak fırsatlar da aşağıların aşağısına düşürecek yollar da koyuyor Cenab-ı Hak. İşte insanın hayat sınavı da bu hayati yol ayırımında başlıyor.

İlk insanın yaratılışı ve hayat serüveni, esasında yeryüzündeki tüm insanların ortak kaderinin de hikâyesidir. Hani Rabb'imiz kâinatın en şerefli ve değerli varlığı olarak insanı yarattığında melekler, insanın olumsuz potansiyeline vurgu yaparak, yeryüzünde bozgunculuk çıkaracak ve kan dökecek birini mi halife kılacağını sordular. Elhak melekler doğru söylemişler-

di ancak unuttukları bir şey vardı ki Yüce Allah'ın ruhundan üfleyerek kudret eli ile yarattığı insan, varlığına derç edilen bu ilahi nefhanın gereği melekleri bile aşacak bir kemal ufkuna erişebilecek donanıma da sahipti.

Hız. Mevlana da çok veciz anlatımında insanın zıtlıkları bir arada bulunduran yaratılışına dikkat çeker ve şöyle der: "Hiç şüphe yoktur ki; âdemoğlu, aşağıının aşağısının aşağısı bir bedenle, yücenin yücesinin yücesi bir candan meydana gelmiştir. Yüce Hak, en üstün kudretiyle bu iki zıddı birleştirmiştir." Hız. Mevlana'nın yaptığı bu tanımlama Yüce Rabb'imizin insan için yaptığı tariftten mülhemdir ve hiç şüphesiz insanın melek ve şeytan arasında gidip gelen ikili yapısına yapılan bir vurgudur. İnsan kendisini hata yapmaya iten hamlığın dan sıyrılmak için içindeki kötülle amansız bir mücadeleye tutuşacak. Bu mücadele onu pişirerek olgunlaştıracak; işte o vakit eşref-i mahlûkat olan insan olacak.

BU BİZİM HİKÂYEMİZ

Âdem'in (a.s.) cennette başlayıp yeryüzünde devam eden hikâyesinin en can alıcı noktası melekler ve şeytanın bu hikâyenin birer tarafında bulunmasıdır. Âdem (a.s.) yaratılıncaya kadar melekler Âlemlerin Rabb'ine en güzel şekilde ibadet ediyor, O'nu en mükemmel hamt ve tespihlerle anıyorlardı. Ancak meleklerin kulluğu iradi değildi. Onların yaratılışı isyana

değil itaate programlanmıştı. Yüce Allah, meleklerden ve diğer tüm yaratılmışlardan daha üstün bir varlık yaratmak istedi, mahlûkatın en şerefli ve değerli varlığı olarak insanı yarattı. En güzel surette yarattığı insana Hak Teâlâ isimlerin tamamını öğreterek varlığın bilgisini kavratı. Allah Teâlâ'nın isim ve sıfatlarının en güzel şekilde tecelli edecek kıvamda yaratıldı insan. Akıl ve irade verilen insan, meleklerin bile gıpta edeceği âlemin gözbebeği bir yaratılışla hayat buldu.

Peki, Rabb'imiz insana neden bu kadar kıymet verdi ve onu böylesi üstün özelliklerle mücehhez kıldı? Çünkü Yüce Allah bilinmek ve sevilmek istedi. Kutsi hadiste bildirildiği

Kur'an-ı Kerim'de emanet olarak ifade edilen sorumluluk gökte ve yerde bulunan varlıkların kabul etmekten imtina ettiği bir vazifeydi.

üzere O, zorunlu olarak değil iradi olarak kendisini tanıyıp inanacak ve itaat edecek bir varlık murat ettiği için insanı yarattı. İnsanı diğer varlıklardan daha üstün bir konuma yerleştiren özellik, iyi ve kötü arasında ayırım yapabilecek bir akıl ve iradeye sahip olmasıdır. Allah Teâlâ'ya olan inanç ve kulluğunun kendi tercihi ile olmasıdır insanı yücelten. Rabb'inin kendisine verdiği akıl sayesinde kendi insani varlığında tecelli eden hakikati kavrama gücüne sahip olan insan, bu bilginin ışığında benliğini aşarak kemale ulaşabilir. Bu yönüyle meleklerden üstün bir konuma yerleşir.

Yüce Allah, insanı yeryüzüne halifesi olarak göndererek

orayı imar ve ıslah ile vazifelendirdi. Allah'ın halifesi olmakla insan, ağır bir sorumluluk ve yükümlülük altına girdi. Kur'an-ı Kerim'de emanet olarak ifade edilen bu sorumluluk gökte ve yerde bulunan varlıkların kabul etmekten imtina ettiği bir vazifeydi. "Biz emaneti göklere, yerküreye ve dağlara teklif ettik, ama onlar bunu yüklenmek istemediler, ondan korktular ve onu insan yükledi." (Ahzâb, 33/72.) Ancak insan, Yüce Allah'ın kendisine verdiği bilgi ve yeteneklerle bu emaneti layıkıyla taşıyacak ve koruyacak yetkinliğe sahip olarak yaratıldı. Emaneti kabul eden insan hem Rabb'ine hem de tüm kâinata karşı da bir yükümlülüğün altına girmiş oluyordu.

İnsana tevdi edilen yükümlülük kabiliyeti çok yüce ve değerli bir emanettir. Rabb'imizin yarattığı hiçbir varlık bu yetkinliğe sahip değildir. İnsan, bu emaneti iyi muhafaza edip hakkını verdiği takdirde yaratılmışların en değerlisi ve şeferlisi olur. Hakkını veremezse, sermayeyi kötüye kullanırsa, şeytana uyarsa aşağıların aşağısına yuvarlanır. İşte bu yüzden insandan başka bir varlığın yüklenmeye cesaret edemeyeceği kadar büyük, önemli ve değerlidir bu emanet. (Kur'an Yolu Tefsiri, c. 4, s. 405.) Kendisine tanınan özgürlük alanı içerisinde Rabb'ini tanıyıp O'na itaat eden, O'nun bildirdiği emir ve yasakları gözetken bir hayatı yaşamak noktasında gayret gösterenleri yani bu ağır sorumluluğu layıkıyla taşıyanları Rabb'imiz şöyle müjdelemektedir: "İman edip salih amel işleyenler ve Rablerine karşı edepli olanlar, güvenen ve itaat edenler var ya, işte bunlar cennet ehlidirler. Orada ebedî olarak kalırlar." (Hûd, 11/23.)

ŞEYTANIN İĞVASINA KAPILMAK

İnsanın hayat serüveninde yer alan diğer bir varlık da şeytandır. Melekler her ne kadar insana saygı gösterme konusunda itiraz etseler de Yüce Allah'ın "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim." buyurması ile Âdem'e gerekli saygı ve tazimi gösterdiler. Ancak İblis bu itirazını sürdürdü ve insandan daha üstün olduğunu iddia etti. Hâlbuki Yüce Yaradan, yarattığı insanı diğerlerinden üstün bir konuma yerleştirmişti. İblis'in bu

itirazı, onun ilahî huzurdan kovularak kıyamete kadar insanoğluna düşman olması ile neticelendi. O artık insanı ayartarak "ahsen-i takvim" olma vasıflarından uzaklaştıracak ve "esfel-i safilin" olarak ifade edilen aşağıların aşağısı bir konuma indirmek için var gücüyle çalışacaktı. İnsanoğlu ise aklına, iradesine, uyarıcı olarak gönderilen peygamberlere ve ilahi kitaplara rağmen şeytanın ve nefsinin iğvasına aldanarak hatalar yaptı ve yapmaya devam ediyor.

Kur'an-ı Kerim'de yer alan bu kıssanın bize anlattığı diğer bir gerçek ise Yüce Allah'ın

Eşref-i mahlûkat olan insanı şeytana uymaya götüren olumsuz özellikler de insanın yapısında potansiyel olarak mevcuttur.

insanı seçim ve kararlarında serbest bırakmasıdır. Bu, Yaradan'ın insana olan güvenini gösterdiği gibi uyarılarına kulak vermediği zaman mükerrem olan asli yaratılışından nasıl uzaklaşacağını da öğretiyor: "Ey Âdemoğulları! Sakın şeytan ananızla babanızı, edep yerlerini kendilerine göstermek için kandırıp cennetten çıkardığı gibi, sizi de belaya sokmasın! Çünkü o ve kabilesi sizi kendilerini göremeyeceğiniz yerden görürler. Biz şeytanları iman etmeyenlere dost kıldık." (A'raf, 7/27.)

Eşref-i mahlûkat olan insanı şeytana uymaya götüren olumsuz özellikler de insanın yapısında potansiyel olarak mevcuttur. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi insanın hem iyilik ve itaate hem de kötülük ve isyana gidebilmesi onu diğer varlıklardan ayırmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de buyrulduğu üzere insan; cahil, zalim, kan dökücü, bozguncu, sabırsız, tamahkâr, cimri, hırslarına yenilen ve nankör gibi kötü vasıfları da bünyesinde barındıran bir varlıktır. Şeytanın vazifesi de insanı tüm bu kötülöklere çağırmak ve kendisine uymak üzere ikna etmektir. İman etmeyen ve salih amel işlemeyen kimseler Allah Teâla'nın insana verdiği onu yaratılmışların en mükemmeli kılablecek imkânları kötüye kullanmışlardır. Bununla da kalmayarak daha ileri giden ve kötülük yapmayı meleke hâline getiren insanlar, sadece canlılık vasfı taşıyan alçalmış varlıklara dönüşür. (Kur'an Yolu Tefsiri, c. 5, s. 648.)

KENDİNİ ARITAN KURTULUŞA ERER

Nefsin ve şeytanın aldatıcı oyunlarına karşı dünya imtihanında galip gelmenin yolunu da yine Tîn Suresi'nde bizlere bildiriyor Rabb'imiz: "Fakat iman edip salih amel işleyenler için eksilmeyen devamlı bir ecir vardır. Artık bundan sonra, ceza günü konusunda seni kim yalanlayabilir? Allah hüküm verenlerin en üstünü değil midir?" (Tîn, 95/6-8.) İman eden ve imanının gereği olan güzel ve salih amellerle hayatlarını bezeyenlere hem dünyada hem de ahirette kesintisiz bir ecir ve kurtuluş vad ediyor Rabb'imiz.

İnsanı iman etmekten ve salih amel işlemekten alıkoyan da yine kendisidir. O yüzden "Nefsini bilen Rabb'ini bilir." denilmiştir. Yani özünü, kendini ve ruhundaki ulvi hakikatleri görmek ve bilmek

İnsan bir taraftan yaratılmışların en şereflisi, Yüce Allah'ın yeryüzündeki halifesi ve mukaddes emanetinin taşıyıcısı bir varlık iken diğer taraftan tutkularının ve arzularının esiri, gerçeğe karşı direnen ve inkârcı bir karaktere bürünebilmektedir.

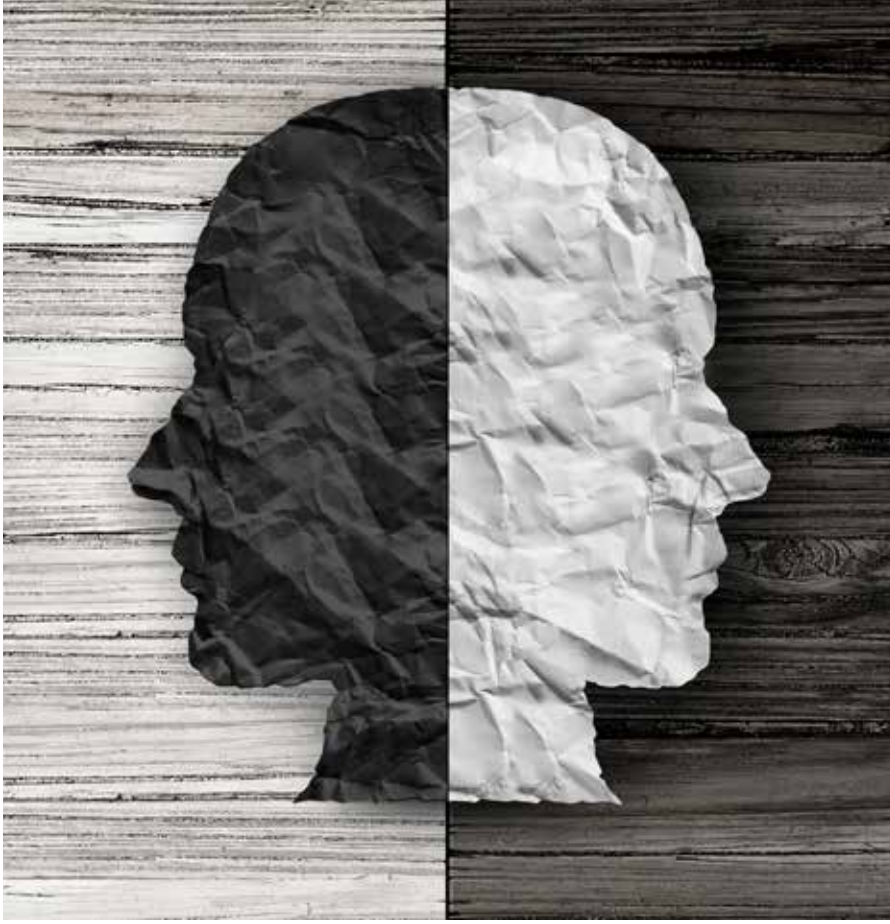
kişiyi tüm bunların yaratıcısı olan Rabb'ini bilmeye götürür. Rabb'ini hakıyla bilip tanıyan da O'na iman eder ve ona güzel kulluk etmek için çabalar.

Nefsin aldatıcı telkinlerine ve tuzaklarına kapılan insan ise kendisini mükerrem ve şerefli kılan vasıflardan uzaklaşır. Zira Rabb'imizin de buyurduğu üzere nefis, bir taraftan kötülüğü emrederken diğer taraftan da kendini temize çıkarma peşindedir. Kötülükleri güzel ve cazip gösterir de insanı yoldan çıkarmaya çalışır. İnsan için zorlu bir çekişme de nefis cephesinde başlar. Hz. Peygamber, nefisle girilen bu çetin mücadeleyi "büyük cihat" olarak adlandırmış ve: "Allah'ım! Nefislerimizin şerrinden sana sığınıyoruz." (Dârimî, Nikâh, 20.) diye dua etmiştir. İçinde iyinin ve kötünün devamlı surette mücadele hâlinde olduğu insanın en büyük sına-

vı da bu mücadelenin hangi şekilde tezahür edeceğidir: "Nefse ve onu şekillendirene, sonra da ona iyilik ve kötülük yapma kabiliyeti verene andolsun ki, nefsini arındıran kurtuluşa ermiş; kendini kötülüğe düşüren de ziyana uğramıştır." (Şems, 91/7-10.)

İnsan bir taraftan yaratılmışların en şereflisi, Yüce Allah'ın yeryüzündeki halifesi ve mukaddes emanetinin taşıyıcısı bir varlık iken diğer taraftan tutkularının ve arzularının esiri, gerçeğe karşı direnen ve inkârcı bir karaktere bürünebilmekte. Nefsini arındırıp gönül hanelerini mamur edenler ancak istikamet üzere olup kurtuluşa ererler. Mevlana'nın da ifade ettiği gibi: "Teni aşırı besleyip geliştirmeye bakma! Çünkü o, sonunda toprağa verilecek bir kurbandır. Sen asıl gönlünü beslemeye bak! Yücelere gidecek ve şereflenecek olan odur."

İYİLİK VE KÖTÜLÜĞÜN EZELİ TEMSİLCİLERİ: HABIL VE KABİL

Habil ve Kabil iyilik ve kötülüğün simgeleri olmuş iki âdemoğlu... Aynı anne ve babadan doğmalarına rağmen Habil; imanı, teslimiyeti ve takvası ile iyi insanın timsali. Kabil ise hasedi, kıskançlığı, nefsinin ve şeytanın sesine kulak vermesi ile kötü insanın misali. Onlar insanın bu dünyada başlayan ve kıyamete kadar sürecek olan imtihana tabi olacak yeryüzünün ilk sakinleri... Onlarla başlayan iyiliğin ve kötülüğün mücadelesi hep var oldu ve var olmaya devam edecek ta ki siyahla beyazın birbirinden ayrılması gibi iyi ve kötü

birbirinden tefrik oluncaya kadar...

Âdem'in (a.s.) oğullarından Yüce Allah'a birer kurban sunmalarını istemesi ile Kabil ve Habil'in imtihanı da başlamış oluyordu. Habil koyun sürüsü içinde en semiz ve güzel olan koçu taktim etti Rabb'ine. Kabil ise dolgun başaklar yerine en zayıf ve cılız olan ekinleri gönülsüzce adadı. Kabule şayan olan kurban, gönül rızası ile ve geciktirilmeden verilen Habil'in kurbanı olmuştu: "Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı, birinden kabul edilmiş, di-

Yeryüzünde ilk kanın akması ile ilk kötülükle de tanıştı âdemoğlu. Sonra ekilen bu kötülük tohumu büyüdü ve yeryüzüne yayıldı.

ğerinden kabul edilmemişti." (Maide, 5/27.) Kurbanı kabul görmeyen Kabil, kıskançlık ve nefret ateşi ile kavrulmuş ve kardeşini ortadan kaldırmaya karar vermişti. Habil'e seni öldüreceğim dediğinde o, kötülük karşısında tüm iyilerin sesi olarak "Allah'a yemin ederim ki sen beni öldürmek için bana el uzatsan da ben sana el uzatacak değilim." diyerek onun kötü niyetlerine karşı gücü yettiği hâlde karşılık vermeyeceğini ve Allah'tan korkan bir kul olduğunu tekrar beyan etmişti. (Maide, 5/28.)

Şeytan ve nefis birlik olup Kabil'in kanına girdi. Tıpkı babaları Âdem'i cennette ayarttığı gibi şeytan şimdi de kardeşine karşı Kabil'i kıskırtarak yeryüzünde fitne ve fesadın fitilini ateşliyordu. Kurbanının kabul edilmemesini nefsinin yediremeyen Kabil, şeytanın oyununa gelerek kardeşine kıydı: "Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyararak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu." (Maide, 5/30.)

Yeryüzünde ilk kanın akması ile ilk kötülükle de tanıştı âdemoğlu. Sonra ekilen bu kötülük tohumu büyüdü ve yeryüzüne yayıldı. Kötülüğü ortadan kaldırmak için iyiler amansız bir mücadeleye girişti. Bugün Habil ile Kabil'in miras bıraktığı bu mücadeleye sahne oluyor yeryüzü. Ama iyilik yeryüzüne hâkim oluncaya kadar Habiller hiç vazgeçmeyecek ve nihayetinde kazanan iyiler olacak inşallah!

NELER OLUYOR HAYATTA?

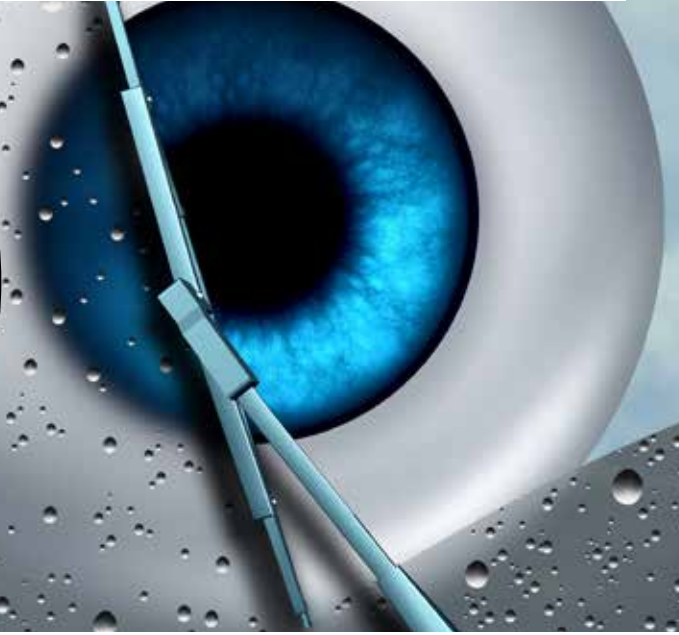
Göz Muayenesiyle Alzheimer Tahmini

Bir grup araştırmacı, hiçbirinde Alzheimer belirtisi olmayan, yaşları 70-80 arasında değişen 30 denek üzerinde çalışmalar yaptı. On beş deneğin beyinde Alzheimer ile ilişkilendirilen amiloid ve tau proteinlerine yüksek miktarda rastlandı. Bu deneklerin gözleri "Optik Koherens Tomografi" tekniğiyle incelendiğinde ise amiloid ve tau proteinleri yüksek olan deneklerin retinalarının merkezinde önemli miktarda incelmeye olduğu ve burada kan damarlarının olmadığı bölgenin belirgin biçimde büyüdüğü gözlemlendi. Bu araştırma ile gelecekte, göz muayeneleri sayesinde Alzheimer'a yakalanma ihtimali olan hastaları tespit etmek ve erken tedaviyle hastalığın vereceği zararları en aza indirmek mümkün olabilecek.

DAĞARCIK

Cemaziyelevvelini Bilmek

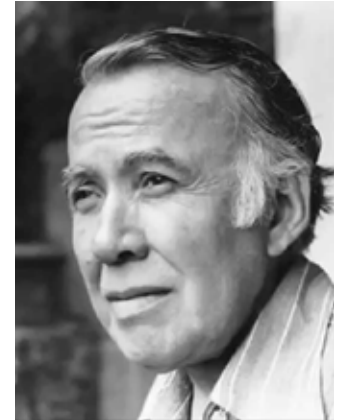
Osmanlılarda arşivciliğe büyük önem verilir, devlete ait her belge titizlikle saklanırdı. Biriken evraklar bir torbaya doldurulur, torbanın üzerine ait olduğu ayın ismi yazılır ve kronolojik sırasına göre mahzende saklanırdı. Günlerden bir gün cemaziyelevvele ait torbanın başka bir yere nakli gerekir. Yoksul mülazım torbayı sandığa boşalttıktan sonra eve götürür ve kendisine bir içlik diktirir. Fakat defalarca yıkamasına rağmen torbanın üzerindeki cemaziyelevvel yazısı bir türlü çıkmaz. Terslik bu ya, arkadaşlarından biri bu kıyafetini görür ve alay konusu hâline getirir. Aradan uzun zaman geçer mülazım çalışır, çabalar yüksek bir makama gelir. Artık samur kürkler, mücevher işlemeli kaftanlar giymeye başlar. Gıpta ile bakılan, hatta zaman zaman kıskanılan biri olur. Bir gün, mülazımın çalışkanlığından, başarısından övgüyle söz edildiğini duyan eski arkadaşı dayanamaz, şöyle der: "Canım, şimdiki hâline bakmayın, ben onun cemaziyelevvelini bilirim."

Küçük Muharrir: Behçet Necatigil

PORTRE

"Benim de arkamda/ Renkli taşlar olsaydı/ Çocukluğuma giden yolu/ Bulmam kolay olurdu" dizeleri Behçet Necatigil'in çocukluğunun özetidir âdetâ. 16 Nisan 1916'da, İstanbul Fatih'te bir konakta dünyaya gelen Necatigil, küçük yaşlarda ölümle ve hastalıkla tanışır. Annesi Fatma Bedriye Hanım "mide humması" hastasıdır. Yaşadıkları konak, büyük Fatih yangınında kül olunca zayıf bünyesi bu şoku atlatamaz. Küçük Behçet iki yaşında öksüz kalır. Edebiyata olan ilgisi, ortaokul yıllarına dayanır. Defterine edebiyat öğretmenin yazdığı not, hayatının dönüm noktası olur: "Yarının iyi bir kalemine sahipsin. Boş durma, oku!" Bir gazetenin çocuk sayfasına "Küçük Muharrir" imzasıyla şiirler, fıkralar, hikâyecikler yazar ve en tatlı teliflerini de buradan alır. Bu bazen bir çikolatadır bazen de bonbon... Uzun yıllar edebiyat öğretmenliğiyle birlikte çeşitli yazılar kaleme alan, çeviriler yapan fakat edebiyat tarihinde daha çok şair kimliğiyle tanınan Necatigil, 13 Aralık 1979'da vefat eder.

KISA KISA

Bu Kestaneye Dikkat!

Krem, merhem, jel kıvamına getirilerek cilde uygulandığında siivilce, hemoroit, varis, ödem gibi birçok rahatsızlığa iyi gelen at kestanesi; yanlış kullanıldığında yoğun zehirli yapısından dolayı ciddi sıkıntılara sebep olabilir.

Akciğer Kapasitesi Değişkendir

Akciğerin hacim ve kapasitesi yaş, cinsiyet, vücut yüzeyi, antrenmanlı olup olmama durumuna göre insandan insana farklılık gösterir. Örneğin, kadınların akciğer hacim ve kapasiteleri, erkeklerinkinden %20-25 daha düşüktür.

BİLİM İÇİNDE BİLİM

Yolculuk Esnasında Neden Midemiz Bulanır?

Hareket hâlindeki bir araçta kitap okurken ya da telefonla uğraşırken zaman zaman midemiz bulanır. Hareket hastalığı olarak bilinen bu rahatsızlığın bilimsel bir açıklaması var. Göz, kulak ve beyin sapında bulunan koordinasyon merkezi tam bir uyum içerisinde çalışmaktadır. Satırları takip mekanizmasıyla bu sistemin bağlantısı olduğundan okuma esnasında iç kulaktaki denge kanalları içerisinde yer alan kristallerin uygun pozisyonda durmaları gereklidir. Bunun için en uygun pozisyon dik ve karşıya bakış pozisyonudur. Yolculuk esnasında aracın dur kalk yapması, virajlara girmesi gibi sebeplerle dengeyi sağlayan kristallerin pozisyonu da hızla değiştiğinden okuma zorlaşır, aynı zamanda bulantı ortaya çıkar.

TAKVİM YAPRAĞI

Celeddin-i Rûmi vefat etti.

(17 Aralık 1273)

Sarıkamış Harekâtı başladı.

(22 Aralık 1914)

Mehmet Akif Ersoy vefat etti.

(27 Aralık 1936)

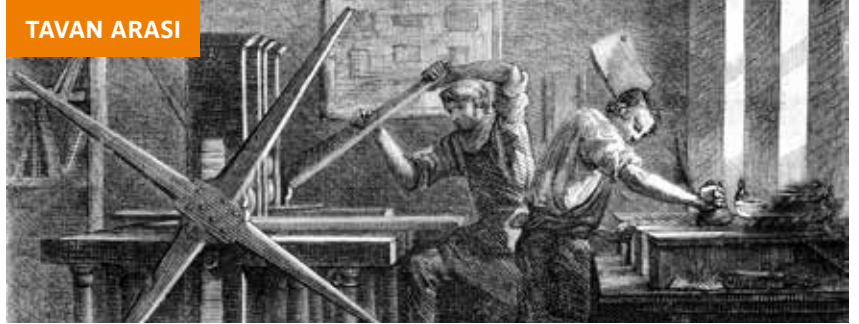
UNİCEF kuruldu.

(11 Aralık 1946)

BM İnsan Hakları Beyannamesi kabul edildi.

(10 Aralık 1948)

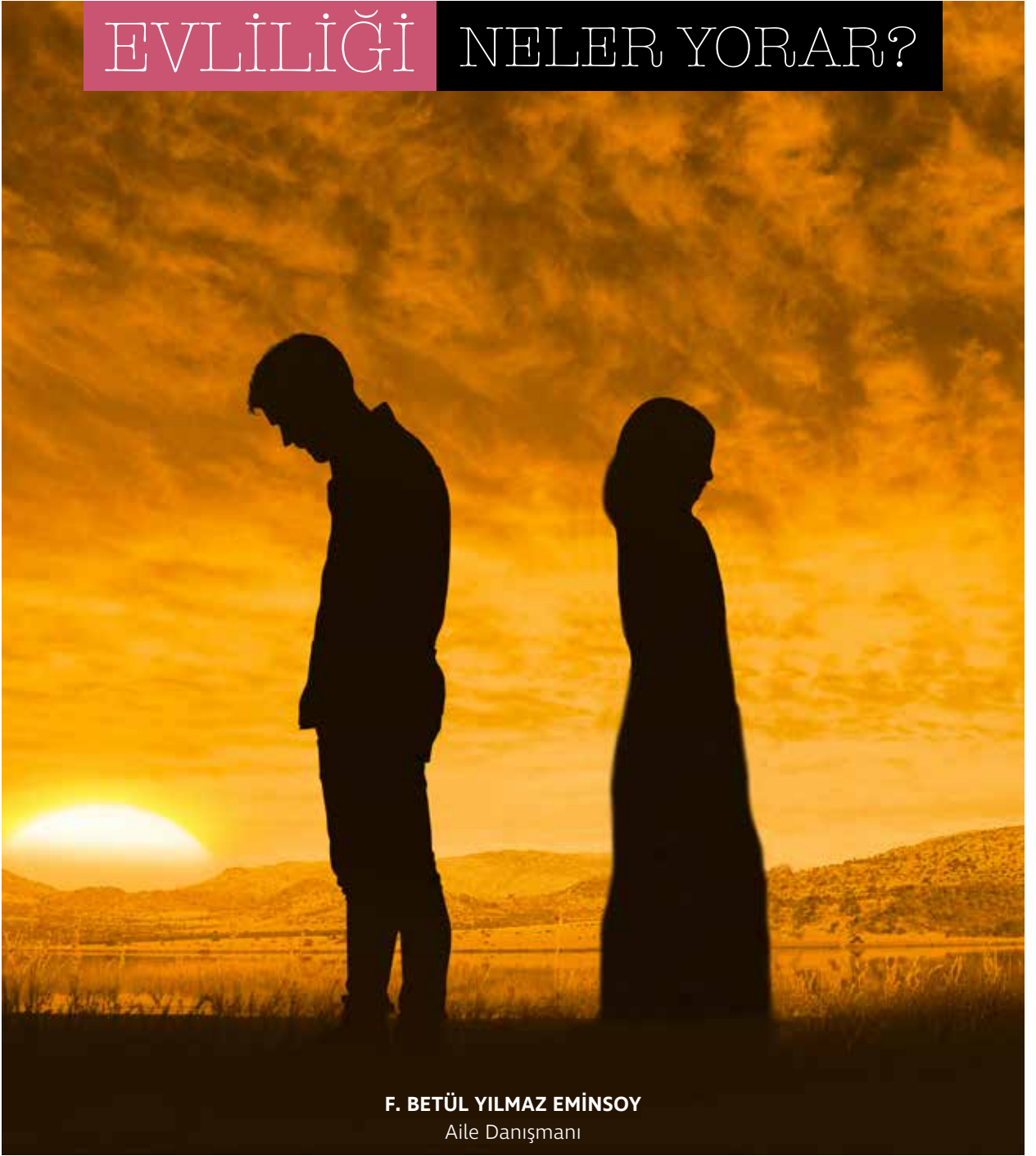
TAVAN ARASI

Matbaayı İlk Kim Buldu?

"Matbaayı ilk bulan kişi kimdir?" diye sorulduğunda pek çoğumuz "Gutenberg" diye cevap verecektir. Yanlış cevap! Matbaa, Gutenberg'den asırlarca öncesinde Asyalılar tarafından kullanılıyordu. IX. yy'ın başında, yazıların tek parça blok üzerine kazınip basılması esasına dayanan blok matbaa keşfedildi. Harfleri hareketli ilk matbaa ise Uygurlar tarafından geliştirildi. Hem blok, hem hareketli matbaa, Müslüman ve Türk akınları vesilesiyle Avrupa'da tanındı; ilk kitaplar 1423'te tahta kabartma kalıp usulüyle basıldı. Harfleri hareketli metal matbaa ilk defa Johann Gutenberg tarafından kullanıldı fakat hem yavaş hem de pahalı olduğu gerekçesiyle talep görmedi. 1796'da Alois Senefelder'ın bulunduğu taş baskı çok tutuldu ve 1831'de Osmanlı Devleti'nde de kullanıldı.

EVLİLİĞİ NELER YORAR?

F. BETÜL YILMAZ EMİNSOY
Aile Danışmanı

Uzun yıllardır bildiğimiz, eşlerden birinin diğerine yahut her iki eşin birbirine kötü davrandığı ve ne yazık ki çoğu zaman sonunda ayrılıkla neticelenen

"şiddetli geçimsizlik", yerini yorgun evliliklere bıraktı. Eşlerin hem fiziksel hem de duygusal anlamda dünyalarını ayırması, aynı çatı altında farklı hayatlar yaşamaya başlaması şeklinde çıkıyor

karşımıza; evlilik yorgunluğu denen şiddetsiz, sinsî, usul usul geçinememe hâli.

Öyle bir evlilik düşünün ki eşler arasında muhabbet, yerini sessizliğe bırakmış;

beraber keyifle yaşanabilen her şey tükenmiş; odalar, televizyonlar ayrılmış; tatile, alışverişe, akraba ziyareti-ne birlikte gidilmez olmuş; evlatları hakkında dahi konuşulacak bir çift laf kalmamış... Eşler birbirleriyle aynı evi paylaşıyor ama hayatı paylaşmaktan vazgeçmiş, iletişim kesilmiş, sohbet etmedikleri gibi sorunlarını çözmek için dahi konuşamaz olmuşlar... İşte bu şekilde birbirlerinden fiziksel, zihinsel ve duygusal manada uzaklaşmış, birbirine yabancılaşmış çiftlerin evliliğine yorgun evlilik diyoruz.

EVLİLİĞİ YORAN SEBEPLER

- Uzun süredir çözülemediği ya da altından kalkılamadığı için artık konuşulmayan problemler.
- Uzun süreli ya da sık sık tekrar eden küslükler.
- Eşlerden birinin duygusal, fiziksel, ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmaması; ihtiyaçlar karşısında diğer eşin duyarsızlığı.
- Gerçek dışı beklentiler sonucunda gelişen derin hayal kırıklıkları.
- Affedici olmamak, geçmişte yaşanmış haksızlıkları hep canlı tutmak.
- Aile mahremiyetine riayet edilmemesi, yuvaya özel güzelliklerin ya da sıkıntılıların çeşitli yollarla sürekli vitrinde tutulması.
- Kişinin kendi ailesinin olumsuzluklarına odaklanırken kapalı kapıların ardında ne yaşadıkları hakkında fikri

Eşler birbirleriyle aynı evi paylaşıyor ama hayatı paylaşmaktan vazgeçmiş, iletişim kesilmiş, sohbet etmedikleri gibi sorunlarını çözmek için dahi konuşamaz olmuşlar...

olmayan başka hayatlara, başka ilişkilere özenmesi.

- Eşlerden birinin işkolikliği, ev işlerini takıntı hâline getirmesi gibi sebeplerle ailece keyifli vakit geçirmeye fırsat bulamamak.
- Ailenin; birlikte sofraya oturma, aile büyüklerini ziyaret etme, çeşitli sebeplerle kutlamalar yapma, hediyeleşme gibi aile bağlarını sağlamlaştıran rutinler gelişti-rememiş ve kendine özel bir sistem kuramamış olması.
- Aile kurallarının çok katı ya da çok esnek olması sebebiyle eşlerin birbirinden uzaklaşması.

YORGUN EVLİLİĞİN İLACI NEDİR?

"Yoranlar" listesi uzatılabilir. Yorgunluğun çaresi dinlenmektir, ancak unutulmamalıdır ki dinlenmek bir eylemsizlik hâli değildir. Dinlenmek; yoranı terk etmek, iyileştirici başka bir eyleme geçiş yapmaktır. Her ailenin çözümü kendine özel olmakla beraber genel geçer iyileştiricilerden bazılarını sayalım:

- En ilham verici on terapist arasında gösterilen John Gottman'ın 1'e 5 kuralı, yorgun evlilikler için iyileşme yolunda ilk adım olabilir. Gottman diyor ki; "Mutlu bir ilişkide çiftler birbiri ile tartışırken negatif bir cümle sarf ettikten sonra birbirleri ile ilgili en az beş tane olumlu cümle kurmaktadırlar. Eşinize bir olumsuz şey söylediğinizde bunu telafi etmek için arkasından beş tane olumlu cümle söylemeniz gerekir." Doğrusu bu öneri bana kadim ilaçlarımızdan birini hatırlatıyor. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz (s.a.s.) yüzyıllar ötesinden bu sırrı söylemişti bize: "Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara karşı güzel ahlaka uygun biçimde davran." (Tirmizî, Birr, 55.)
- Eşinize kıymet verin, onun sizin için ne kadar önemli olduğunun farkına varın ve bunu ona göstermekte cömert olun.
- Sorumluluk almaktan kaçınmayın, herhangi bir sorun hâlinde çözümü hep eşinizden beklemeyin. Sizin

Sevip âşık olmak, evlilik için güzel bir başlangıç olabilir fakat evliliği yürütmeye ne yazık ki yetmez. Evlilik; başlangıcından itibaren özen, fedakârlık, yeri geldiğinde bakım ve onarım isteyen dinamik bir yapıdır.

üzerinize düşeni yapmanız, eşinizin davranışlarını da olumlu yönde şekillendirecektir.

- Sorun yaşamadığınız, ilişkinizin yolunda gittiği zamanlarda paylaşımlarınızı artırın, sevginizi açıkça ifade edin. İyi günlerinizdeki sevgi dolu paylaşımlarınız zor günlerinizde can simidiniz olacaktır.
- Kendinizin ve eşinizin sevgi dilini keşfedin. Siz bir hediye ile mutlu oluyorken o sevildiğini hissetmek için sizinle baş başa birkaç saat geçirmeye ihtiyaç duyuyor olabilir.
- Kadın ve erkeğin fitratını; fiziksel, duygusal ve bilişsel ihtiyaçlarını öğrenmek için çaba gösterin.
- Gerektiğinde tartışmaktan kaçınmayın ancak tartışma-

ların kavgaya, eleştirilerin hakarete, öngörülerin niyet okumaya, tepkilerin şiddete dönüşmesine fırsat vermeyin.

- Her gün en az on beş dakika boyunca tüm dikkatinizi vererek, gözlerine bakarak, suçlamadan, yargılamadan, akıl vermeden dinleyin. Sadece dinleyin... Sabah uyanıldığınızda, gece uyumadan önce, evden çıkarken ve eve geldiğinizde birbirinize gülümseyin, sarılın.
- Kişilik ve prensip sahibi olmakla "Ben böyleyim, değişemem, işine gelirse!" tutumunu birbirine karıştırmayın. Sağlıklı sınırlar belirledikten sonra değişime, yenilenmeye ve en önemlisi uzlaşmaya açık olun. İstesenez de istemesenez de zaman zaten sizi yoğuracak, değiştirecektir;

bu değişimin sizin ve ailenizin lehine olması elinizde.

- Haddinden fazla fedakârlık yapmayın. Bir tarafın sürekli fedakârlık yapması, fedakârlık yapanı da ilişkiyi de yıpratır. Sürekliliğe dönen fedakârlıklar bir yandan karşı tarafı bencilleştirirken diğer yandan da fedakârlık yapan kişide adı konmamış bir beklenti oluşturur. Beklenti karşılanmadıkça hayal kırıklığı baş gösterir. Hayal kırıklığı devam ettikçe -gönüllü başlayıp zoraki devam eden fedakârlıklar yerini öfkeye bırakır.
- Uzun süreli küslüklerden kaçının; küsmek sorunları malyalar, kabartır.
- Evliliğinizi başkalarının evlilikleri ile kıyaslamayın.

Her evlilik kendine özgüdür. Başkalarının yaşadığı iyiye gitmeme alametlerinin sizin evliliğinizde de olması ilişkinizin kötü gittiği anlamına gelmez. Örneğin kadının çalışması bir ailede problem olabilirken sizin ilişkinize rahatlık olarak yansiyabilir.

- “İnsanın merhameti, yumuşaklığı ve cömertliği kendisini düşmanına bile sevdirebilir.” der Sadi Şirazi. Bizi düşmana bile sevdirecek olanı eşten esirgememeli.

EVLİLİK SEVGİ VE SAYGI İLE İNŞA EDİLİR, BAKIM VE ONARIM İLE YAŞATILIR

Ursula Le Guin der ki: “Sevgi taş gibi orada öylece duran bir şey değildir; ekmek gibi her seferinde yeniden yapmak, yenisini yapmak gerekir.”

Sevip âşık olmak, evlilik için güzel bir başlangıç olabilir fakat evliliği yürütmeye ne yazık ki yetmez. Evlilik; başlangıcından itibaren özen, fedakârlık, yeri geldiğinde bakım ve onarım isteyen dinamik bir yapıdır. Evlilik; sevgi, saygı ve en önemlisi emekle beslenir, gelişir, yaşar. Emek verilmeyen ilişkiler tükenmeye mahkûmdur. Araştırmalar bize mutlu evliliklerde ilişkiyi sürdüren şeyin aşk, tutku ya da uyum değil; kişilerin ilişkiyi sürdürme konusundaki kararlılığı olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle uzun ve mutlu evlilikler “geçinmeye gönlü olanlar”ın harcıdır.

Ülkemizde 2000’li yıllardan itibaren hızla değişen top-

Aile; toplumların en eski ve temel kurumudur, her dönemde ve her toplumda bulunması bakımından da evrenseldir.

lumsal yapı beraberinde aile kurumunu da değiştirip dönüştürmeye devam ediyor. Dönüşen aile kurumunda eşler; sevgi, saygı, şefkat, denge, kabul ve paylaşım gibi ihtiyaçlarının karşılanması, roller ve sorumlulukların düzenlenmesi, aile bütünlüğünün korunması, iletişimin geliştirilmesi gibi süreçlerde çözümsüz, çaresiz kalabiliyor. Bu noktada ailelerin uzman desteği alması çok değerli, ancak altını çizmeliyim ki uzman yardımı almak için aile ilişkilerinin tükenme noktasına gelmesi beklenmemelidir.

Aile; toplumların en eski ve temel kurumudur, her dönemde ve her toplumda

bulunması bakımından da evrenseldir. İşlevi dönemsel olarak ve toplumdan topluma değişmekle birlikte önemini hiç kaybetmeyen aile kurumu hem kendi üyelerine hem de topluma karşı sorumludur. Sağlıklı aile ortamında yetişen bireyler toplumun ahlak, eğitim, yönetim, hukuk, ekonomi gibi alanlardaki sorunlarına çözüm olabilecekken aile yapısını bozmaya yönelik her şey toplumun da bozulmasına yol açar. Ailenin iyileştirilmesi toplumsal iyileşme anlamına da gelir.

Yani demem o ki, mutlu bir evlilik bizim hem hakkımız hem de sorumluluğumuzdur.

Uyanış

HİLAL ÇORBACIOĞLU

Tülün arasından sızan gün ışığı göz kapaklarına ilişirken bir uyanışın da habercisiydi âdeti. Gözlerini ışığın geldiği tarafa doğru hafifçe araladı. O sırada ağzının hemen kenarında minicik ayak parmakları vardı, bir gün bunların 40 numara olacağına inanamadı. Gülümsedi. Kıpırdamadan o minik, güzel yüzü seyretti. Bu an hiç bitmesin istedi. Yüzünün gölgesine düşen perçemi, uyku hâliyle büzüşen dudakları, nefesinin sesi bile kalbine değdi.

Bu masum yüzün büyüdüğünü görebilecek miydi? Okuldaki ilk gününün, ilk sınav heyecanının, ilk iş gününün şahidi olabilecek miydi? Ya askere giderken, evlenirken... O en özel anlarında yanı başında durabilecek miydi?

Gözyaşlarını tutamadı. Fakat süzülür de oğlunun tenine değerse diye hafifçe arkasını döndü. Çok az zaman sonra "Anne" sesiyle kendine geldi. Gözlerini ovuşturan bal parmaklar tatlılıktan santim santim büyüdü kalbinde. O boncuk gözler öyle güzel bakardı ki her göz göze gelişlerinde sıkıntıları da çözümlüverirdi.

Anne oğul o uzun bakışlara sığındı bir müddet. Sonra oğlunun elini, yüzünü yıkayıp kendine de çeki düzen verdi. Hızlıca mutfağa gitti. Alp'in çok sevdiği kreplerden ve yumurtadan pişirdi. Kahvaltı yaparken sık sık sofradan kalkardı Alp. Nitekim o yağlı eller, kendisini izlemeye doymadığı o aynayla buluşacaktı illaki. Alp kendisini, annesi onu izlemeye doymadı. Aslı, minik parmakların aynada bıraktığı izleri silemedi bir süre. İstiyordu ki Alp'in hayata dokunduğu her izin şahidi olabilsin. O izlere bakarken kalbinden geçenler Aslı'yı başka âlemlere götürdü. Bir başka ana dalıp içinde bulunduğu vakti heba etmek en son isteyeceği şeydi oysa. Fakat şu son zamanlarda tam olarak orada olduğunu hissedemediği ne çok kare vardı. Gözleri buğulandı. Sonra eşinin sözleriyle kendine geldi.

- Hayatım, hayatım daldın gittin yine. Haydi, bir şeyler

ye. Randevuya geç kalacağız. Bak daha çocuğu anneme bırakacağız. Ne kadar güçlü olursan evladımıza o kadar yardım edersin bunu biliyorsun değil mi?

Ömer Bey oldukça heyecanlı ve biraz da endişeliydi. Hayatı hızlı yaşamayı severdi. Aslı'ysa yaşadığı her anı zerrelere kadar hissedirdi. O durduğunda dünya da duruyor sanırdı. Zaman geçmiyormuş ve o an çoğalıyormuş gibi... Zaman çok daha yavaşlasın istiyordu. Oğluyla, ailesiyle yaşadığı her an uzayıp gitsin.

- Biliyorum, dedi Ömer Bey. Çok zor, seni çok iyi anlıyo-

Gözlerini ışığın geldiği tarafa doğru hafifçe araladı. O sırada ağzının hemen kenarında minicik ayak parmakları vardı, bir gün bunların 40 numara olacağına inanamadı. Gülümsedi.

rum, bununla birlikte inanıyorum bugün çok güzel haberler alacağız, her şey daha güzel olacak. Rabb'im dualarımıza icabet edecek, sabrının mükâfatını verecek.

Aslı elini, eşinin omzundaki eline götürdü ve kalktı. Sözlerindeki sıcaklığa inanmış, dahası güvenmişti. Ufka beraber bakıp beraber yol aldılar. Bir insanın bir insana inanması ve onu anlaması ne büyük ikramdı.

Hazırlandılar, Alp'i anneannesine bıraktılar. Aslı ayrılırken öpmeye doymadı evladını. Sonuçlar olumsuz çıkarsa bir doz daha radyoterapi alacaktı. Ve bir süre daha görüşmeyeceklerdi yavrusuyla. Bir yandan güçlü görünmeye çalışıyor ama diğer yandan bu kısa ayrılıkların sonu gelmesinden korkuyordu. Onu bırakırken aklından o kadar çok soru geçti ki.

"Acaba acıkırsa annem anlar mı?"

Kalbi kırılırsa hisseder mi, telafi eder mi?

Ses tonunu yükseltir mi?

Terlerse üstünü değiştirir mi?

Beni sorduğunda ne der?

Sonu gelmeyen sorularına sabırla cevap verebilir mi?

Öfkesini yatıştırabilir mi?"

İçine bir yumru otururdu her defasında. Anne olmak, kalpte bin bir endişe ve umudun aynı anda yol alması mıydı? Sorular kalbini sıkıştırırdı. Çok düşündüğü zaman nefes alamadığını hissedirdi. Bu

duygu onu daha çaresizleştirdi. Sadece teslimiyetin inşirah veren huzuru, Aslı'yı her defasında o kuyudan çekip çıkarırdı.

Eşi ellerini tuttu sıkıca, gözlelerinde belirsiz bir umut ve çokça hüznü vardı. Aslı bunu çok iyi sezerdi. Ömer Bey, çok iyi bir baba, iyi bir ești. Çocuğuyla çocuklaşan bir baba; eşine yoldaş, sırdaş, arkadaş olan bir eş... Gözünde ve kalbinde gittikçe büyüyen bir dev gibiydi. O an bir kez daha eşine duyduğu güvenle huzur buldu Aslı, Ömer dayanabilirdi, başarabilirdi.

Hastaneye giderken arabanın camından hayatı izledi. Sanki bir telaş, önce havaya sonra insandan insana bulaşıyor bütün bir hayatı esir alıyordu. Kornalara asılan araba-

lar, bir türlü akmayan trafik, birbirine bağırarak geçenler, gergin yüzler... O da bu haberi öğrendiği andan itibaren hayatı hep izlediğini, koşturduğunu, şu an yadığı insanlardan biri olduğunu ve gerçek manasıyla hiç dolu dolu yaşayamadığını fark etti. Oysa biraz daha dikkatli bakınca anladı ki bir mayıs sabahı ağaçlar çiçeklenmeye başlamıştı. Ona sorsalar her mevsime, hayır hayır her aya bir renk verirdi ve mayısın adı eflatun olurdu. Eflatunlar, morlar, lilalar... Leylaklar, menekşeler, sümbüller... Kuş sesleri vardı her yerde... Bahar hep müjdelere habercisiydi. Bu imtihanın bir parçası olmadan önce çok kontrolcü birisiydi Aslı. Azimliydi, titizdi. Mükemmeliyetçiydi ve hayatında aksi-

Bu masum yüzün büyüdüğünü görebilecek miydi? Okuldaki ilk gününün, ilk sınav heyecanının, ilk iş gününün şahidi olabilecek miydi? Ya askere giderken, evlenirken... O en özel anlarında yanı başında durabilecek miydi?

liklere yer yoktu. Sağlığına, sporuna, yediklerinin doğallığına oldukça dikkat ederdi. Bu nedenle hastalığını kabullenmesi zor oldu. Fakat buhranlı zamanlar insanın iç doğumu için bir fırsattır aynı zamanda. Aslı da hayatındaki her detayı sorguladı, nerelerde yanlış yaptığını bulmaya çalıştı. Kendisiyle ve yaralarıyla oturup saatlerce yüzleşti. Ve bulduğu hakikati artık incitmemeye niyet etti.

Nihayet doktorun kapısından daydılar. Bu kapıda kanser olduğunu öğrenmişti. Yalnızdı, afallamıştı. Üstelik bir şikâyeti de yoktu, rutin sağlık taramalarının birinde, aniden büyük bir sorunla karşılaşmıştı. Hastalığın çok başındaydı. İnanamadı. Kabul etmek için başka kapılarda gezip durdu. Ona korkunç bir haberi fısıl-

dayan bu kapıdan kaçarsa hastalıktan da kaçabileceğini sandı. Duyduklarını kulak ardı etti. Görmezden gelmeyi denedi. Sonra bütün yaşananları kabullenip yine bu kapıya geldi. Biraz korktu fakat nihayetinde bütün algısı ve bakış açısı değişti. Hayatının artık eskisinden çok daha kıymetli olduğunu, kafasına taktığı basit şeylerin ne kadar önemsiz olduğunu, nefes aldığı her dakikanın Rabb'in lütfu olduğunu hissetti. Hiç ölmeyecekmiş gibi yaşadığı her anın aslında son "an" olabileceğini fark etti. Her gün gördüğü onca güzelliğe ne kadar kör olduğunu anladı. Düştüğü yerde kendini bulmuştu, keşfetmeye başlamıştı. Küçük küçük problemler çözülebilirdi. Onları büyütmemek oldukça anlamsızdı.

Bu kapıya iki yıldır mütemadiyen belli aralıklarla gelmişler kâh üzgün kâh ümit dolu ayrılmışlardı. Bu kapıda öfkeyi, hayal kırıklığını, acıyı, sevinci, aşkı ve umudu tekrar tekrar bulmuştu. Tek bir kapının birbirinden bu kadar zıt anlam ifade etmesi ne garip bir şeydi. Acizyetini iliklerine kadar hissedip her şeye hükmü geçen Rabb'inin çizdiği yola razıydı.

Ölüm ve hayat arasında küçük bir düğüm vardı sanki. Ve ansızın herhangi bir sebepten o düğüm çözülebilirdi. Ne diyordu şair, "Kuru, çürük bir dal gibi çatırıyor hayat." Bu çatırtıları duymak ise nasip meselesiydi. Bunu en çok kemoterapi sürecinde çok acı çektiğinde ve yorulduğunda hissetti. Aciz olduğunda Rabb'inin hükmünü daha

dikkatli dinlemek bu hastalığının meyvesiydi.

- Buyurun, sıranız geldi, dedi hemşire.

Elleri titredi, doktorla göz teması kurmadı. Yüreği doktorun her hareketinden anlam çikarmaktaydı.

- Sonuçları merak ediyorsunuz, ben de sizi daha fazla bekletmeyeyim. Ameliyattan sonra iyileşme süreciniz çok hızlı ve gelen sonuçlarınız gayet temiz. Riskli durumu atlattınız. Artık kaygı duymak için sebebiniz yok, gayet iyi gidiyorsunuz.

Doktorun son cümlesi kalbinin duvarlarında yankılandı. Nasıl tepki vereceğini bilemedi. Eşi ağlamaya başladı, ona sarıldı; ağladı, ağladı sarıldı. Öylece orada kalakaldı.

Doktorun ve eşinin bilmediği bir gerçek vardı. Kaygısız geçirdiği her an Aslı için boşluktu. Sadece endişelendiği şeyler değişmişti. Dünyaya dair derdi bitmişti. Allah, onu

Hastalığı hayatının en önemli şifası ve anısı olarak yüreğinde okuduğu bir kitaba dönüştü. Yeryüzüyle gökyüzü arasında emaneten durduğunu hiç unutmadı.

dünyaya duyduğu tüm heveslerden azat etmişti âdeta. Hiçbir değişim ve dönüşüm kolay olmazdı. Kelebeğin hikâyesi en büyük ikramdı insanın bunu anlaması için. Ve "Hak şerleri hayreyledi." Sanki bir şans daha verildi ki o da garanti değildi. Çok sevindi lakin bu sürecin ona kazandırdıklarını hissederek sevindi.

Zaten teslim olmuştu. "Gayret bizden takdir Allah'tan." deyip hastalığına çareler aramış ama asla isyan etmemişti. Duvarları tekmeleyip yumruklamadan, sınırları zorlamadan çok şükür bir imtihanı daha atlattı.

Aradan yıllar geçti, oğlu büyüdü ve onun hayata bıraktığı birçok izin şahidi oldu. Hastalığı hayatının en önemli şifası ve anısı olarak yüreğinde okuduğu bir kitaba dönüştü. Yeryüzüyle gökyüzü arasında emaneten durduğunu hiç unutmadı. Unutturmayana, hatırlatana hamt dileğiyle...

Çocuklarda kaygı bozuklukları

ESRA NUR GENÇAL
Uzman Klinik Psikolog

"Rüyamda kötü adamlar gördüm anne, yanına gelebilir miyim?"
"Yanında uyumak istiyorum."
"Beni evde yalnız bırakmayın."
"Sen yokken çok korkuyorum."

Hemen hemen bütün anne ve babalar bu cümleleri duyarlar çocuklarından. Peki, bu durum çocuklarımız için bir tehlike mi? Ebeveyn olarak her korktukları veya kaygılandıkları an tetikte olmak gerekir mi?

Her şeyden önce bilinmesi gereken, kaygı her zaman görülebilen ve bazı fizyolojik belirtiler eşliğinde yaşanan bir duygu durumudur. Yetişkinler deneyimleri sonucunda kaygı ve korkuları ile baş etmeyi öğrenmişlerdir. Ancak çocuklar için aynı durum söz konusu değildir. Tehdit olarak algıladıkları durum onlarda kaygı ve korku hissi yaratabilir, bu durumla baş etmekte güçlük çekebilirler.

Çocuğun sosyal yaşamında bulunan kişiler onun kaygı düzeyine etki edebilirler. Örneğin, koltuğa çıkmaya çalışırken düşen 1,5 yaşındaki bir bebeğin ilk yaptığı annesine veya yakınındaki kişiye bakmaktır. Devamında o kişinin verdiği tepkiye göre davranışını biçimlendirir. Eğer anne korku dolu bir ses tonu ile tepki verir ise çocuk da canı yanmadığı hâlde ağlamaya başlayacaktır. Daha sakin karşılar ve bu durumun normal olduğu hissini verirse çocuk düştüğü yerden kalkacaktır. Bu nedenle kaygılarımızın düzeyi ilk başta anne ve babalarımızın daha sonrasında ise sosyal ortamlarımızda bulunan kişilerin tepkileriyle doğru orantılıdır.

Arkadaş ortamında marka kıyafetler ve pahalı teknolo-

jik aletler konusunda sürekli konuşulması, 14-17 yaşlarında bir gencin bilinçaltına, bahsedilen eşyalara sahip olmazsa dışlanacağı mesajını verir ve kişide kaygı uyandırır. Bu durumlar gelişimin bir parçasıdır, gelip geçicidir. Ne zaman ki çocuğun günlük yaşamı, sosyal ilişkileri, psikolojik durumu olumsuz yönde etkilendir, işte o zaman kaygı bir tehlike hâline gelmiştir.

PEKİ, TAM ANLAMI İLE KAYGI NEDİR VE KORKUDAN FARKI VAR MIDIR?

Kaygı, çoğunlukla açık ve net bir sebep olmaksızın hissedilen duygusal bir huzursuzluk hâlidir. Korkuda ise, yaşanan duygu durumunun dış dünyadan bir nesne ile ilişkili olması söz konusudur. Yani kaygı ve korku her ne kadar yakın gibi gözükseler de, aslında oldukça farklıdır. Kaygı genel bir

Kaygı, çoğunlukla açık ve net bir sebep olmaksızın hissedilen duygusal bir huzursuzluk hâlidir. Korkuda ise, yaşanan duygu durumunun dış dünyadan bir nesne ile ilişkili olması söz konusudur.

durum olarak yaşanırken korku, durumsal olabilmektedir. Kaygının kaynağı belirsizdir ve uzun süreli belirtileri vardır. Gelecekle ilgili endişeler içerir ve tanımlanması oldukça zordur. Ancak kaygı ve korku sıkça birlikte yaşanan duygulardır.

Çocukların gelişim dönemlerine dair korku ve kaygıları değişmektedir. Çocuklar küçük yaşlarda daha çok canavar, hayalet gibi korkular yaşarlarken büyüdükçe daha soyut kavramlardan dolayı kaygı ve korku duymaya başlarlar.

Kaygı doğumdan itibaren yaşanan ve olağan bir duygu durumudur. Anne karnında kendini güvende hisseden bebek, dünyaya gelir ve ne yapacağını bilemez hâledir. Anne kokusu, anne sesi bebekleri daima sakinleştirir. Tehdit altında kaldıklarını hissettikleri anlarda ağlama ve bağırma şeklinde tepkilerini ortaya koyarlar. 0-1 yaş arası çocuklar ebeveynin yokluğuna, temel ihtiyaçlarının karşılanmamasına, emzirmenin aniden kesilmesine tepki verebilirken 1-3 yaş arası çocuklar bir yabancı ile karşılaştıklarında ya da bakımını yapan kişinin yokluğuna tepki vermektedirler.

3-6 yaş arası çocuklar ise, kararlılığa, hayali yaratıklara, aileye yeni katılan bir kardeşe tepki verirlerken 6 yaşından büyük çocuklar yabancılara, gürültülü ortamlara, aileden ayrılma durumuna, başarılı olamamaya ve arkadaş edinememe durumlarına karışı kaygı ve korku duyarlar.

BU DURUMDA KAYGILI ÇOCUK KİMDİR?

Kaygı kendini çok farklı şekillerde gösterebilir. Bu durum kişiden kişiye göre değişmektedir. Ancak kaygılı denilebilecek çocukların ortak özelliklerinden bahsetmek mümkündür.

- Uyku düzeninde, beslenme ve tuvalet alışkanlıklarında bozulma,
- Okula gitmeyi istememe,
- Aşırı endişeli ruh hâli,
- Tırnak yeme,
- Anne ve babaya aşırı bağımlılık,
- Dudak içi, yanak içi etleri ısırma,
- Dikkat ve konsantrasyon problemleri,
- Sinirlilik hâli (kaygının tanımını yapamadıkları için),

gibi fiziksel, bilişsel ve davranışsal belirtilerdir.

Eğer çocuğunuzda bu gibi davranışların sıkça tekrar ettiğini gözlemliyorsanız iseniz, kaygısını arttıran faktörleri anlamaya çalışın. İyi bir gözlemci olursanız problemin kaynağına ulaşabilirsiniz.

KAYGIYI ARTTIRAN FAKTÖRLER NELERDİR?

- Ebeveynin kaygı düzeyinin yüksek olması,
- Doğal afetler, savaşlar, kazalar,
- Çocuğun duygusal-fiziksel istismara uğraması,
- Anne ve babanın boşanması,
- Tutarsız anne ve baba davranışları,
- Mükemmeliyetçi anne ve baba tutumu,
- Çocuğun olumsuz davranışına karşı verilen aşırı tepkiler.

Kaygı, gelişim sürecinin bir parçasıdır. Ancak çocuğunuz yaşadığı kaygı sürecini atlattırıyor ve beklenenden çok

şiddetli sürüyor ise bu konu ile ilgili bir şeyler yapmanın zamanı gelmiş demektir. En önemlisi çocuğunuzun kaygısı günlük yaşantısını, sosyal ilişkilerini, akademik başarısını olumsuz yönde etkiliyor ise mutlaka bir uzmandan yardım almak gerektiğini unutmamalısınız. Biz yetişkinler problemleri tek bir yöntemle çözümüyor, birden çok çözüm alternatifi düşünüyorsak çocuklar için de standart bir çözüm olmasını beklememek gerekir. Abisinin kaygı durumunu olumlu yönde etkileyen bir çözüm yolu kardeşte işe yarayabilir. Her çocuğun kendine özel bir karakteri olduğu için problemi çözebilmek adına öncelikle çocuğu iyi tanımak ve ona göre bir çözüm süreci planlamak gerekir.

ANNE VE BABA OLARAK NELER YAPABİLİRİZ?

* Her şeyden önce, çocuklarınızın yaşadıkları kaygı ve korku durumlarının onların istemleri dışında olduğunu unutmamalısınız.

* Çocuklarınızın kaygılarını dinlemelisiniz. Size anlatıyor ise kesinlikle "Aman canım bunda korkacak ne var!", "Erkek adam korkar mı hiç!" dememelisiniz. Yapmanız gereken şey, onu anladığınız hissini vermektir. Örneğin "Seni anlıyorum, hepimizin böyle endişeleri, korkuları olabilir." veya "Bu durum senin canını sıkmış gözüküyor, bununla baş edebilmek için nasıl bir yol bulabiliriz bir düşünelim." gibi cümleler daha yardımcı olacaktır.

* Çocuklar kimi zaman konuşmak istemezler, bu sebeple de onlarla oyunlar oynayarak, resim yaptırarak da probleme dair ipuçları alabilirsiniz.

* Çocuklarınızdan yapamayacakları şeyleri beklememelisiniz. Yapabilecekleri bir şeyi yapamadıkları an onlara sakince tekrar denemesini önerilebilir ve onları olumlu yönde teşvik edebilirsiniz.

* Yeni durumlara karşı önceden çocuklarınızı zihinsel olarak hazırlayabilirsiniz. Örneğin kardeşi olacak bir çocuğa durumu anlatmak, okula yeni başlayacak bir çocuğa okulu tanıtmak gibi.

* Her ne olursa olsun, çocuklarınızı asla korkutmamalısınız. "Eğer ödevini yapmazsan, doktor amca sana iğne

yapacak!", "Odanı toplamazsan seni bırakıp gideceğim artık.", "Uyumazsan giderim, sen de annesiz kalırsın." gibi cümlelerden uzak durmalısınız.

* En önemlisi de, sizler ebeveyn olarak kaygılı tutum ve davranışlarda bulunursanız bu durumu çocuklarınız hissedecektir. Tutarlı ve kararlı davranmalısınız. Çocuklarınıza sevginizi hissettirmeli ve onlara güven hissi vermeli-

Yeni durumlara karşı önceden çocuklarınızı zihinsel olarak hazırlayabilirsiniz. Örneğin kardeşi olacak bir çocuğa durumu anlatmak, okula yeni başlayacak bir çocuğa okulu tanıtmak gibi.

siniz ki sizin olmadığınız ortamlarda da kendilerini değerli ve güvende hissetsinler.

* Siz anne ve babalara düşen en önemli görev, çocuklarınızı gözlemlemektir. Çocuklarınızın kaygı ve korkuları şiddetli bir şekilde yaşanmaya devam ediyor ve uzun süredir bu durumla karşı karşıya kalıyorlarsa bir uzmandan yardım almanızda fayda olacaktır.

Güzel bizim kalsın

DR. HAFSA FİDAN VİDİNLİ

insan doğuştan güzel olana meyilli yaratılmış zannımca. Güzel bir çiçek, güzel bir manzara, güzel bir gün batımı, güzel bir otomobil... Otomobile nereden geldik? Doğadan...

Kızılcahamam'ın çam kokulu ağaçlarının arasında koşup oynasınlar diye hafta sonu çocukları alıp pikniğe gittik. Otomobil daha yolun kıvrımlarını inerken çocuklar "Ne kadar büyük bu ağaçlar anne!" diyerek doğaya dikkat kesilmeye başladılar. Yolculuk boyunca küçük pencerelerden gördükleri muazzam görüntüler onları büyülemişti. Gün içinde dağ bayır koştular. Öyle yorulmuşlar ki akşam eve döndüğümüzde bol oksijene maruz kalmaktan rahavet içindeydiler.

Piknik yerine vardığımızda ahşaptan yapılma masanın üzerine evden getirdiğim sarı, pembe ve lila çiçek

desenli masa örtüsünü şöyle bir güzel serdim. Piknik yerlerinde, bu masa türünün betondan yapılma olanı da var. Ama ne yalan söyleyeyim, onların üzerine örtü sermek hiç hoşuma gitmez. Örtü kapatamıyor sanki betonun soğukluğunu. Ahşap masaya serdiğim kumaş masa örtümün üzerine bir güzel döşedim evden getirdiğim yiyecekleri. Bir yandan semavere su doldurdum yavaş yavaş ısınsın diye.

Mangalın dumanında çocuklar boğulmasın diye masadan biraz uzakta yaktık kömürleri. Çocuklar, küçük odunları toplama işine bayıldılar mangal yakımı öncesi. Odun parçacıkları toplamada yarıştıkları gibi çeşmeden su taşımada da yarıştılar.

Bir ara oğlumun sesini duyduk. "Baba baba!" diye bağıyordu bir yandan adımlarını sıklaştırırken. Kızım ondan büyük aslında ama oğluma yetişmek için ça-

balyordu arkasından. Meğer oğlum, elindeki küçük su bardağına çeşmeden su doldurmaya giderken patikadan uzaklaşıp ağaçların arasına dalmış. Çeşmeye doğru tekrar patikaya dönerken de cılız bir ağacın dibinde yavru bir kuş görmüş. Kuşu gökte değil yerde bulunca sevmek için yaklaşmış yanına. Kuş kaçacağı yerde hiç kımıldamamış bile. Hemen ablasına seslenmiş. Ablası kuşun ve bir zamanlar "Kuş kadar bu anne ya!" dediği kardeşinin yanına varınca hemen bir teşhis koymuş: "Ölmemiş, yaşıyor, ama çok hasta!"

Oğlum yüksek sesle konuşmasını sürdürüyordu yanımıza geldiği hâlde. "Baba kuş ölmemiş, yaşıyor, ama çok hasta. Onu hastaneye götürsen!" "Oğlum kuşlar hastaneye muayeneye götürülmez. Veterinere götürülür." diye uzun uzun cevap vermeye çalışıyordu eşim. Onun cevabına aldırmaıyıp "Hadi baba, muayene et!" diyerek kolundan çekiştiriyordu ikisi de. En sonunda "kuşu muayeneye" ikna ettiler babalarını. Ne de olsa bir doktor insanı muayene ettikten sonra kuşların hâlimden haydi haydi anlardı. Eşim arabadan ilk yardım çantasını aldı önce. Kuşun kırık kanadını sardılar hep birlikte.

"İnsan çocuk doğasını hep korusa..." dedim içimden biraz da o sıralarda manzarayı dışarıdan seyreden biri olduğumdan. Hep yaraları sarsa, yara açmasa mesele... "Hastanın dinlenmeye ihtiyacı var, haydi yemeğe gelin!" diye seslendim onlara uzaktan.

Güzel günün ardından, artık toplanma vakti gelmişti. Boşalan tabak çanağı topladım önce. Piknik sepetine özenle yerleştirdim. Eşim "Hava kararmadan çıkalım." dediğinden acele etmeye başladım. "Haydi çocuklar, kömürü çok iyi söndürmeliyiz." diyerek seslendim. Geldiğimizde su taşımak için yarıştıklarından bol su isteyen bu eyleme de karışacaklarını hesap etmiştim. Ama gelişteki hesap dönüşe uymadı. "Aman anne! Sen taşı suyu. Biz çok yorulduk." diyerek itiraz etmeye başladılar.

Hiç değilse etrafa savurdıkları çöpleri ve özellikle bazı plastikleri toplamaları için onları ikna etmenin yolunu bulmalıyım diye düşündüm. Ne de olsa doğanın doğasını bozmak ailemizin doğasına aykırı idi. Hem çocuklar da kendi üzerlerine düşeni yapmayı öğrenmeliydi. "Oğlum, sen yaralı kuşu çok mu sevdi?" diye sordum. "Evet anne, onu eve götürelim." diye cevap verdi. "Eve götürürsek onu kendi doğasından koparmış oluruz. Ama daha da önemlisi, savurduğumuz plastikleri toplamazsak, kuşun kanadını sarmamız da işe yaramaz." dedim. Kızım hemen dikkat kesilmişti meseleye. "Neden anne? Kuşun sargılarının plastiklerle ne ilgisi var?"

Plastiğin yakın tarihine şimdi girmeyeyim. Ama çocuklarıma, plastik maddelerin doğada uzun süre erimediğini ve tabiatı kirlettiğini uygun bir dil ile söyleyiverdim. Onca söz kalabalığı arasında onları harekete geçiren şey, yaralı kuşun ayaklarının plastiklere takılıp uçamama ihtimali oldu. Olsun, bu ihtimal de o gün işimizi gördü.

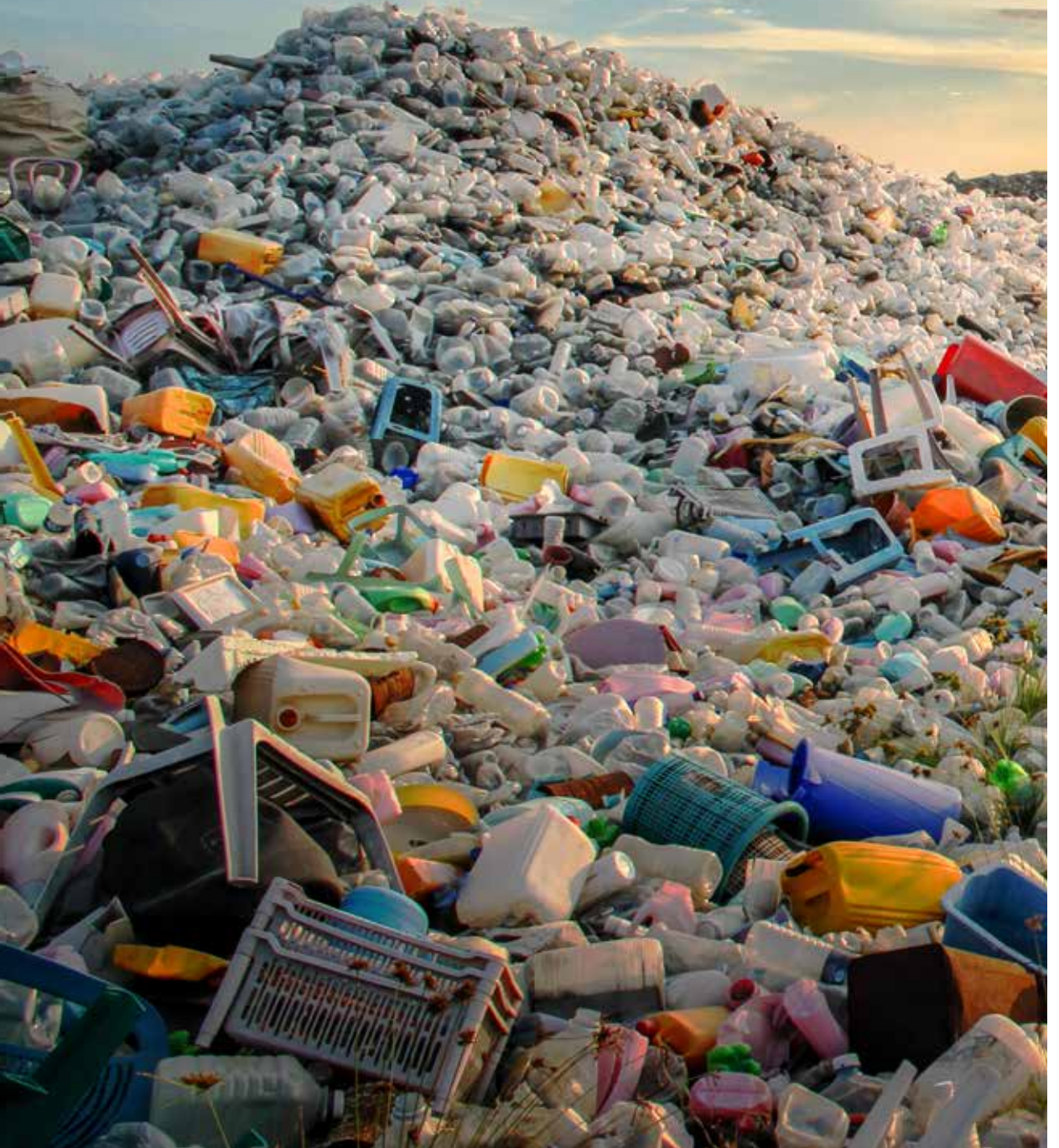
Her şeyin her şey ile her şekilde ilişki içinde olabileceğini çocuklarıma anlatmak kolay olmadı. Yolda evimize dönerken çocuklarıma tek tek teşekkür ettim. "Güzel bulduğumuz bu piknik alanını yine güzel bulacak diğer çocuklara bırakmış olduk." dedim ve ekledim: "Hem sonra bu vatan bizim. Her karış toprağı da bizim. Ona çok değer verdiğimizizi sadece sözle söylememiz yeterli değil. Hepimiz vatanımızı korumak ve güzelleştirmek için çaba göstermeliyiz."

Daha da diyeceklerim vardı ki kızım son noktayı koydu: "Vatanımız çok güzel anne! Güzel bizim kalsın..."

MODERN ÇAĞIN İMTİHANI

İSRAF

DR. BAHATTİN AKBAŞ
Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

Bir şeyi yerli yerince, gerekli miktarda, gerekli vakitte ve aşırıya kaçmadan kullanmak; sahip olduğu her şey kendisine birer emanet olarak verilen insana yakışan bir davranış biçimidir. İsrâf ise bu davranış biçiminin tersi olup nimet ve imkânları gereksiz ve aşırı tüketmektir. İsrâf; aklın belirlediği makul ölçülerin dışına çıkmak, sahip olunan imkânları meşru olmayan gayeler için kullanmak, saçıp savurmaktır. İsrâf; ölçüyü aşmak, aldanmak, ziyana sebep olmak, apaçık bir gaflete düşmektir.

İsrâf kişisel değil bilakis toplumsal, hatta küresel bir sorun olup derin krizlerin kaynağıdır. İsrâf yine insana ve topluma zarar verir. Her gün 6 milyon ekmeğin çöpe atıldığı günümüz dünyasında 1 milyar insan sefalet ve yokluk içerisinde yaşamakta, her yıl 10 milyon insan açlıktan ve yetersiz beslenmekten hayatını kaybetmektedir.

Yüce Allah; insanoğlunun yeme, içme ve harcama konusunda belirli bir denge içerisinde kalmasını istemiş, birçok ayette de bu hususa işaret etmiştir: "Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın." (İsrâ, 17/29.) Bu iki durum da birbirinin tersi olan fakat onaylanmayan tutum ve alışkanlıklardır; hem kişiye hem de topluma sayısız zarar vermektedir.

Müminler her yönü ile ölçülü, dengeli olmalı; sınırı aşmamalıdır. Hz. Peygamber;

İsrâf kişisel değil bilakis toplumsal, hatta küresel bir sorun olup derin krizlerin kaynağıdır. İsrâf insana ve topluma zarar verir.

abdest alırken kullanılacak su miktarında dikkatli olunmasını, aşırıya kaçılmamasını öğütlemiştir. Bir gün Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.) abdest alırken Resûlullah onun yanına uğramıştı. Onun suyu fazla kullandığını görünce: "Bu ne israf?" buyurdu. Sa'd, "Abdestte de mi israf olur?" diye sorunca, Resûlullah, "Evet, akan bir nehirde bile (abdest alıyor) olsan israf olur." diye cevap verdi. (İbn Mâce, Tahâret, 48.)

İslam'da israf yoktur, emanet olarak verilen kaynaklar

verimli kullanılır. İhtiyaç ve zaruret dengesi her daim dikkate alınır. Temel ihtiyaçların temini için üretim yapılır. Kapitalist anlayışta olduğu üzere sırf üretim yapıldığı için tüketim yapılmaz. Tüketim eksensiz yaklaşımlar insan kitlelerine sürekli tüketimi arttırmayı telkini vermekte, "Tüket, mutlu ol." gibi mesajlar bilinçaltına yerleştirilmek istenmektedir. Tüketimi teşvik için nefsanî arzuları kamçılayan, cazip, çekici pazarlama ve reklam yöntemleri kullanılmaktadır. "En çok sen

kazanmalısın. Senin neyin eksik ondan; mevkin, makamın, evin, arabanın modeli daha da yüksek olsun. En çok sen tüket, tükettikçe var-sın." telkinlerine göre hayatı yaşamaya odaklanan insan, bu amaç ve hedefleri gerçekleştirmeye çalışırken düştüğü israf girdabında savrulmakta ve açlıktan ölen milyonlarca insanı hatırlayamamaktadır.

Maddeyi yücelten, ne pahasına olursa olsun ona sahip olmayı kamçılayan, tüketim hırsını pompalayan anlayışın sonucunda ise sınır tanımayan, israfı düşen, bir türlü doymayan, tatmin olmayan, açgözlü, kanaatsiz bir insan tipi ortaya çıkmakta; dünyevileşme, ahlaki yozlaşma, cimrilik, savurganlık, aşırı

lüksün ihtiyaç gibi görülmesi ve tüketim çılgınlığı zuhur edebilmektedir. Nefsani arzuları sürekli olarak tatmine çağrılan insanın asıl huzur ve sükûn bulacağı ruhi ihtiyaçları ise arka plana itilmekte, insan bu şekilde manevi fakirliğe sevk edilmektedir. Dünyevi ihtiyaçlarını elde edebilmek uğruna daha çok, daha çok kazanmaya, borçlanmaya mahkûm edilerek bunun için koştururken zamanını, ömrünü, kazancını israf ettiğinin farkına dahi varamaz hâle gelmektedir.

İsraf gibi bütün bünyeyi sarsan bir olguya karşı toplumun her kesiminin gereken duyarlılığı göstermesi elzemdir. Bireyler; ihtiyaç maddelerini makul ölçülerde kullanıp

Boş yere akıtılan su, harcanan elektrik israftır; ekmeği ihtiyaçtan fazla alıp çöpe atmak israftır. Maddi manevi her türlü servet ve imkânların beyhude yere harcanması israftır.

harcamaya özen göstermek sorumluluğundadır. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır: "O, çardaklı, çardaksız olarak bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmalıkları ve ekinleri, zeytini ve narı (her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı biçimde yaratandır. Bunlar meyve verince meyvelerinden yiyin. Hasat günü de hakkını (öşrünü) verin, fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez." (En'âm, 6/141.)

Sahip olduğumuz yüce değerler, imanımız, bize tüketim ve harcamalarımızda haramdan kaçınma, helali esas alarak tüketme, temizlik, aşırılıklardan uzak durma, sağlığını tehlikeye düşürmeme ve çevredekileri de hesaba kat-

ma gibi temel ölçüler belirlemiştir. Müslüman; "Servet benim değil mi istediğim gibi harcarım." düşüncesinden sıyrılıp "Sahip olduklarımda fakir, muhtaç ve diğer toplum kesimlerinin de hakkı var." diye düşünerek hareket etmek ve israftan sakınmak durumundadır.

İnsanı el açar duruma düşürecek kadar saçıp savurmalar, ölçsüzce harcamalar israftır. Boş yere akıtılan su, harcanan elektrik israftır; ekmeği ihtiyaçtan fazla alıp çöpe atmak israftır. Maddî manevî her türlü servet ve imkânların beyhude yere harcanması israftır. Sağlık, vakit gibi ilahi armağanların değerini bilmeyerek heder edilmesi de bir israftır; nime-tin kadrini bilmeyiş ve ölçüye uymayıştır.

Vakitte de israf söz konusudur. Ömür ve vakit emanettir. Doğru yerde ve değerini bilerek kullanmak gereklidir. Ebedî hayatı kazanmak veya kaybetmek bu ömür içinde ortaya koyacağımız tutum ve davranışlara bağlıdır. Ömür; heder edilmeden; iman, ibadet, güzel ahlak, salih amel ile geçirilmelidir. Yoksa dünya ve ahirette hüsrân kaçınılmaz olur.

Hz. Peygamber israf hususunda bazı hayat düsturlarını şöyle ortaya koyar:

"Kibre düşmeden ve israfa kaçmadan (dilediğiniz gibi) yiyin, sadaka verin/harcayın ve giyinin!" (Nesâî, Zekât, 66.)

"Zenginlik, mal çokluğu değil gönül tokluğudur." (Buhârî, Rikâk 15.)

"İnsanoğlu, mideden daha kötü bir kap doldurmamıştır. Hâlbuki birkaç lokma insanın belini doğrultmasına yeter. Eğer mutlaka dolduracaksa (midesinin) üçte birini yemeğe, üçte birini içeceğe ayırsın ve diğer üçte birini de nefes alıp vermek için boş bırak-sın." (Tirmizî, Zühd, 47.)

"Canının çektiği her şeyi yemen israftır." (İbn Mâce, Et'ime, 51.)

"Bu dünya malı göz alıcı ve tatlıdır. Kim bu mala tamah etmeden gönül zenginliği ile sahip olursa kendisi için malı

bereketlenir. Ama kim de hırs ve tamah dolu bir kalple bu malı isterse tıpkı yiyip de doymayan kimse gibi onun için de malın bereketi kaçar. Veren el, alan elden daha üstündür." (Buhârî, Zekât, 50.)

Kur'an-ı Kerim, israfla birlikte cimriliği yasak kılarken orta yolu, ölçülü olmayı emretmiştir. "Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arası dengeli bir harcamadır." (Furkan, 25/67.) Ömür, zaman, inanç, tutum, davranış, amel, söz vb. nimetlerin kullanımında israf etmek; insanoğlunun kendisine yapacağı en büyük kötülükler cümlesindedir. Her türlü nimeti yerinde ve israf etmeden kullanıp kullanmadığımızdan hesaba çekileceğimiz muhakkaktır. Müminler orta yolu, iktisadî esas alır; ifrat, tefrit ve israftan uzak dururlar. Müslüman; müsrif olamaz, sahip olduğu değerleri israf edemez, lüzumsuz ve gereksiz olarak kullanamaz. İsfraf; birey, aile ve toplum olarak büyük yaralara yol açar. İsfrafın sebep olduğu bozulmalar, huzursuzluklar tarihte olduğu gibi bu gün de başlıca sorunlardandır. Bilinçli tüketimi özümsemiş, dengeli ve ruhi disipline girmiş bir toplum için gerçekçi tasarrufu ilke edinmek, her türlü israftan uzak durmak büyük önem taşımaktadır.

Rabb'imizin sevgisi her işinde ölçülü olanlardır. "Ey Rabb'imiz! Günahlarımızı ve işimizdeki israfımızı (taşkınlığımızı) bağışla..." (Âl-i İmrân, 3/147.)

Ömür ve vakit emanettir. Doğru yerde ve değerini bilerek kullanmak gereklidir. Aksi hâlde vakit de israf edilmiş olur.

Kalpdeki kara leke: Kibir

ZEYNEP DEMİR

Ömer Seyfettin, "Sivrisinek" öyküsünde, rüzgâra karşı büyüklenen bir sivrisineğin neredeyse can vereceği o son anda bile kibrinden ödün vermediğini anlatır. Esasında öykü, yazarın kendi çağında belli bir tipolojiyi eleştirdiği roman taslağı Efruz Bey'den bir parçadır. Zira, Efruz Bey, kibrin mücessemleşmiş hâlidir. Ömer Seyfettin, kaleme aldığı bu karakterle ilgili olarak şunları dile getirir: "Herkes seni -bizzat kendi kadar- tanır, Efruzcuğum, bugün hiç kimse sana yabancı değildir; çünkü sen 'hepimiz' değil-

sen bile 'hepimizden bir parça'sın."

Gerçekten de kimi zaman öykülerde, romanlarda yer alan nice kahraman, bizden ya da çevremizdeki insanlardan izler taşır. Hiç kimsenin yabancı olmadığı aşına tavırlar satır aralarında gezerken vicdan sahibi bireyler de kendi kusur ve eksikliklerini bu hayalî karakterler üzerinde temaşa edebilirler. Kibir bu bağlamda insanoğlunun en büyük zaafıdır. Mimari bir yapının görkemli duruşunda, makine endüstrisinin ürettiği şaşaalı bir gemide, ibretlik halk hikâyelerinde yansımaları bulur.

Yüce dinimiz de kibri, enaniyeti kötü hasletler arasında saymış; bunların mukabili olan alçakgönüllülüğü ve îsârı övmüştür.

Nice edip, nice halk ozanı toplumsal sorumluluklarının bir tezahürü olarak kibirli insanın açmazlarını diline dolamış, bu kötü hasleti yermekten geri durmamıştır. Ünlü ozanımız Âşık Veysel de bu hassasiyetle şu satırları kulaklarımıza nakşetmiştir:

Beni hor görme kardeşim
Sen altınsın ben tunç muyum
Aynı vardan var olmuşuz
Sen gümüşsün ben sac mıyım

Kişiden kişiye sirayet edebilen, herkeste bir parça bulunan kibir; önlemi alınmazsa

yeşerip boy vererek insanın ruhunu zedeleyen zehirli bir sarmaşığa dönüşebilir. Bahsi geçen hikâyede de Ömer Seyfettin, kibirli insanları bir sivrisineğe benzetir. Hikâye bu ya herkesi sokup rahatsız ettiği iğnesiyle gururlanan, kendine büyük ehemmiyet veren sivrisinek; böbürlenmekte o kadar ileri gider ki bir esişyile tozu dumana katabilen rüzgârla eğlenmeye, onu hakir görmeye başlar. Rüzgâr, sivrisineğe ders vermek için olanca kuvvetiyle eser, savrulan sinek son anda bir çatının aralığına sığırır. Fakat acz içindeyken bile inadından ve kibirden vazgeçmez. Çatı zangır zangır sarsılırken bu gücü kendine mal eden sivrisinek, rüzgâra şu sözlerle seslenir. "Yoksa bana bu fakirinin çatısını mı söktürecek?"

Kibir sahibi kişinin tavırları da sivrisineğin iğnesi gibi çevresindekileri yaralar. Dili buyurgan, sözleri hırpani, davranışı inciticidir. Üstünlük duygusunu, şehirli nezaketin örtülerine sarsa da en ufak sökülükte kibri kendini açık eder. Üstelik içinde bulunduğu gafletin farkına varıp kendine çeki düzen vermek yerine çevresindekileri hor görür. Zafiyetini idrak edemez, aksine kendi varlığını herkesten değerli addeder.

Yüce dinimiz de kibri, enaniyeti kötü hasletler arasında saymış; bunların mukabili olan alçakgönüllülüğü ve îsârı övmüştür. Abdullah b. Mes'ûd'un anlattığına göre, Hz. Peygamber (s.a.s.) kibrin ne denli bir illet olduğunu, kişiyi korkunç akıbetlere sürükleyeceğini şu sözleriyle anlatır: "Kalbinde zerre ka-

dar kibir bulunan kimse cenete giremez." (Müslim, İmân, 147.) Yine Ebû Hûyre'nin naklettiğine göre, Resûlullah (s.a.s.) insanların Allah katında eşit olduğunu, aynı değerde yaratıldığını vurgulayarak "... Müslüman kardeşini küçük görmesi, kişiye günah olarak yeter..." buyurmuştur. (Müslim, Birr, 32.)

Hz. Peygamber'in hayatı, tevazu ve îsârla bezelidir. O, bütün varlığıyla İslam dininin tebliği için uğraşırken, örnek kişiliği ile ashabının gönlünde taht kurmuştur. Onun yüceliği; alçak gönüllülüğünden, bütün canlılara karşı sergilediği sonsuz şefkat ve merhametinden kaynaklanır. İşte kibirli kişilerin içine düştüğü açmazlardan biri tam bu noktada neşet eder. Zira onlar; saygı görmek, beğenilmek, takdir edilmek arzularıyla üst perdeden konuşur, tavır ve davranışlarında aşırılığa kaçarlar. Gerçek saygınlığın, insan onuruna yakışır davranışlardan geçtiğini hesaba katmazlar. İtibarlarını pamuk ipliğine bağlayarak aslında ruhen zillet içinde yaşarlar.

Hz. Allah, Kur'an-ı Kerim'de, "Şüphe yok ki Allah, onların gizlediklerini de, açığa vurdıklarını da bilir. O, büyüklük taslayanları hiç sevmez." (Nahl, 16/23.) buyurmuş, yine başka bir ayette "Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma. Çünkü sen (ağırılık ve azametinle) ne yeri yarabilir ne de dağlarla ululuk yarışına girebilirsin." (İsrâ, 17/ 37.) ifadeleriyle inanlara acziyetlerini göstererek ikazlarda bulunmuştur.

Medineli Müslümanlardan Ebu Talha'nın, mescide gele-

Kibir; sinsice ilerleyen, kendini bambaşka kisvelere büründüren, farklı şekillerde tezahür edebilen bir hastalık gibidir. Yapılan iyiliklere, verilen sadakalara, huşu içinde ifa edilmeye çalışılan ibadetlere bulaşma tehlikesi olan bir lekedir.

rek zor durumda olduğunu belirten bir kişiyi misafir etmesi, kendisi ve ailesi aç olduğu hâlde yemeklerini din kardeşi ile paylaşması üzerine Haşr suresinin 9. ayeti nazil olmuş, Yüce Allah bu kıymetli sahabi için "Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları (mümin kardeşlerini) kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir." buyurmuştur. Dinimiz de her dem îsârı övmüş, insanlara karşı büyülenmeyi yasaklamıştır.

Kibir; sinsice ilerleyen, kendini bambaşka kisvelere büründüren, farklı şekillerde tezahür edebilen bir hastalık gibidir. Yapılan iyiliklere, verilen sadakalara, huşu içinde ifa edilmeye çalışılan ibadetlere bulaşma tehlikesi olan bir lekedir. Üstelik inatçı bir lekedir de. Kişinin hayrını boşa çıkararak, bütün güzel hasletleri ifsat eden bir yönü vardır. Günlük sıradan davranışlarımıza dahi çarçabuk sırayet edebilir. İnsan, malıyla, evladiyla, sahip olduklarıyla, hatta ilmiyle övünmeye başladığı anda açılan gediklerden içeriye (kalbe) kibir sızmaya başlar. Her övünç kaynağının gerçek yaratıcısının Rab olduğu hatırd tutulmazsa, nimet şükür ile bezenmezse, kişi sahip olduğu üstünlükleri kendinden bilirse övünmeler böbürlenmeye dönüşür. Bu bağlamda denilebilir ki kibir ve bencilik kol koladır. Birbirini besler, birbirlerinin hem nedeni hem sonucu olurlar. Onları alt edecek güç ise mütevazilik ve diğerkâmlıktır.

KIYIDA

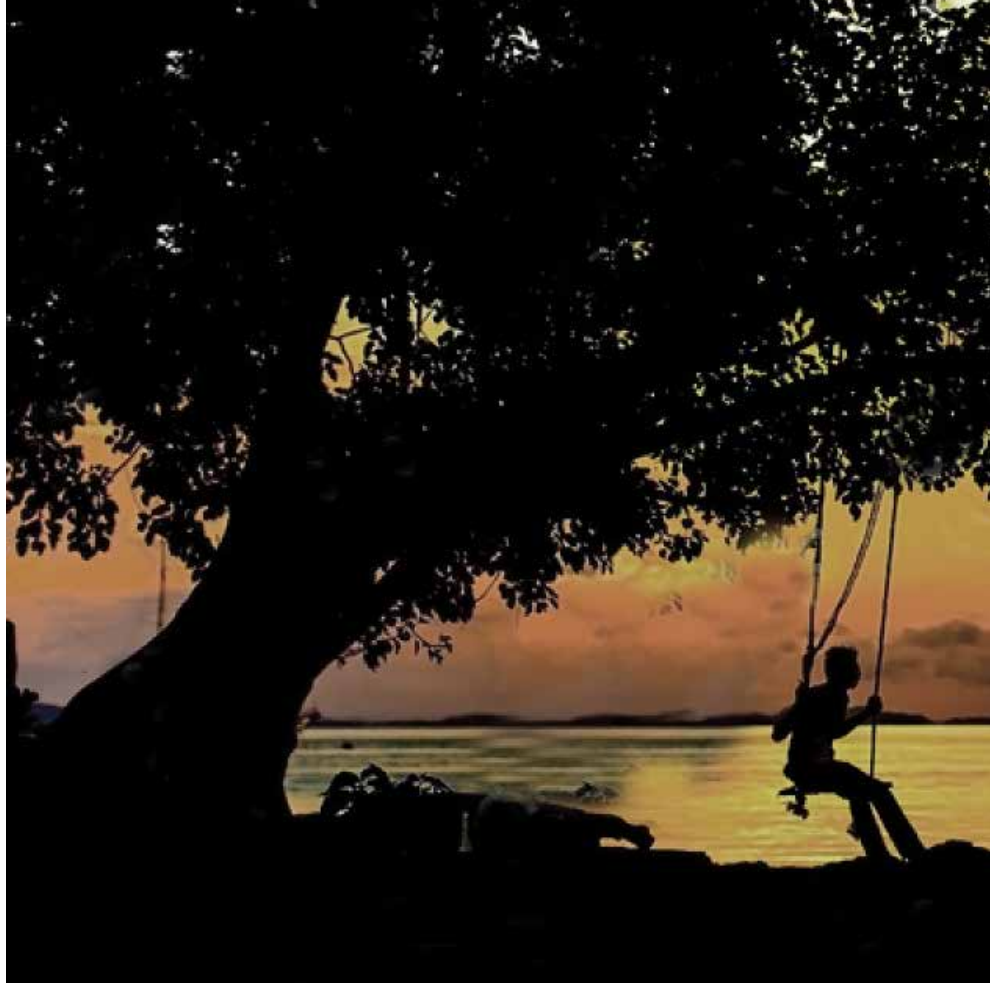
MEVLÜT GANİ

Anadolu'nun ücra köşesinde küçük bir köyde doğmuştum. Köyümüzün tam ortasında küçük bir cami, arkasında da köy mezarlığı vardı. Caminin yüzü büyükçe bir meydana bakardı. Tüm yollar buraya çıkar, herkes birbiri ile karşılaşır, muhabbet eder, hâl hatır sorardı. Engelli olana yardım edilir, fakir fukara toplumdandan soyutlanmazdı. Muhtaç olanın ihtiyacı giderilir, işleri imece ile tamamlanırdı. Hele meczuplar... Onlar âdeta toplumun uhdesinde yaşarlardı.

Şimdilerde öyle mi! Şehirlerimiz mezarlıklardan uzak kurulur, bireysel yaşantı yüceltilir, öteki görmezden gelir. Hele engelliler için hayat çok daha zordur. Meczuplar ise korkulan, çekinilen hatta temas dahi edilmek istenmeyen kimseler olur. Fakat hayat bir bütündür ve hayatın her şeyin, her canlının bir anlamı olmalıdır ve vardır da. Bunu idrak etmek, yaşamın diğer veçhelerinden de Yüce Rabb'in yaratıcılık vasfını ve kudretini temaşa edebilmektir aslanan.

Bunu deneyimleyerek öğrenmiştim ben. Hayatım boyunca unutamayacağım bir deneyimdi üstelik...

Bir yaz günü sabah erkenden kalkmış ve tüm heyecanımızla yola koyulmuştuk. Bir yılın yorgunluğunu atmamak için gelecek yazlığımıza gidiyorduk.

Hayat bir bütündür ve hayattaki her şeyin, her canlının bir anlamı olmalıdır ve vardır da. Bunu idrak etmek, yaşamın diğer veçhelerinden de Yüce Rabb'in yaratıcılık vasfını ve kudretini temaşa edebilmektir aslanan.

Çocuk çocuk, bir yandan tatilde neler yapacağımızı konuşurken bir yandan da yol boyu Rabb'imizin yarattığı o eşsiz doğayı seyrediyorduk. İçimde tarifi zor bir duygu hasıl olmuştu. Yaşanılan her şeyde ibretlik bir olay yahut bir güzellik olmalıydı ve bu tatilde acaba ne tür hikâyelerle karşılaşacaktık. Yazlığa yaklaştığımızda bizi bekleyen o muhteşem manzara karşısında hayranlığımızı gizleyememiştik. Mavinin onlarca tonunu yüzünde barındıran deniz, gün ışığında altın tozundan bir kilim gibi ayaklarımızın altına serilen kumsal ve

kıyının hemen sırtında yükselen yemyeşil bir orman...

Eşyalarımızı yerleştirir yerleştirmeyiz sahile indik, kıyıda gezinmeye başladık. Deniz dalgalıydı ve bütün güzelliği köpük köpük önümüzdeydi. Sahilde bizim gibi yürüyüş yapan insanlardan uzakta, bir kenarda öylece dalgalara bakan garip görünüşlü bir adam dikkatimi çekmişti. Üstü başı oldukça pejmürdeydi ve gözleri âdeta denizin yüzüne mihlanmıştı. Her dalga geldiğinde parmağını havaya kaldırıyor ve ağzından bir şeyler dökülüyordu. Kıyı şeridinde mısır satan adama onun kim oldu-

ğunu sordum. "O bizim buraların delisidir, zararsız biridir." diye yanıt verdi. Hâline üzül-müştüm. Kimse onun gibi olmak istemez diye geçirdim içimden. Fakat hâl ve hareketi dikkatimi çektiğinden iyice yaklaştım ve konuşmaya başladım.

- Adın ne?

- Abdi, meczup Abdi.

- Meczupsun demek.

- Evet, öyle diyorlar.

- Parmağını niye kaldırıyorsun?

- Dalgaları sayıyorum.

Hayatımızı çok hızlı yaşıyoruz, her şeyi çabuk tüketiyoruz. Oysa her şey sürekli yeniden oluşuyor. Gece, gündüz, kar, yağmur, fırtına, çiçek, hava, nefes...

- Peki, kaç kade kadar saydın?

- Bir...

- Bak bir tane daha geldi. İki oldu. Sen saymayı bilmiyor musun?

- Yoo bir... Bak bir... İşte bir tane daha bir... Bu da bir...

O sustu, ben de sustum. Sonra düşünmeye başladım. Nasıl "bir" olur diye. Dalga rüzgârın etkisiyle oluşuyor, sahile geliyor ve duruyor. Bir oldu ardından bir tane daha ve bir tane daha... Buradaki durum neydi diye düşünürken Rahman suresinin 29. ayeti düştü aklıma. Evet, cevap doğrudu

çünkü her dalga aslında aynı gibi gözükse de yeniden oluşmaktaydı. Ayette buyurulduğu gibi Allah her daim yaratma içerisindeydi ve her dalga aslında yeniden yaratılıyordu. Eşsizdi, biricikti.

Hayatımızı çok hızlı yaşıyoruz, her şeyi çabuk tüketiyoruz. Oysa her şey sürekli yeniden oluşuyor. Gece, gündüz, kar, yağmur, fırtına, çiçek, hava, nefes... Dünyadaki her canlı, tabii döngü içerisinde ve aynı gibi gözükse de sürekli değişim hâlinde...

Bir iken bir oluyor "Bir" tarafından...

BÜYÜK KEŞİF

SİBEL KANDEMİR

Kapadım gözlerimi üzerinden geçen onca yılı saniyeler, belki de saliseler içinde atlayıp kimi duraklarını özenle kararttığım zihnimin tünellerinden geçerek yedi yaşıma geri döndüm. Annemin ilk çocuğuyum ve ilk çocuk olmanın zor olduğunu yedi yaşında olmama rağmen biliyorum. Çünkü annem bir kez bile kesmeye kıyamadığı saçlarımı mükem-

mel görüldüğüne ikna olunmaya kadar tarıyor, kurdeleler takıyor. Saç diplerim acıyor ama onun için saçlarımın iyi gözükmesinin ne kadar önemli olduğunu biliyorum. O yüzden de dudaklarımı ısırıp parmaklarımı sıkarak dayanıyorum. Çamurlu yollara inat giydirdiği beyaz çoraplar ve parlak ayakkabılarla bir asilzade gibi davranmamı istiyor. Sık sık tekrarlıyor, şöyle otur, böyle yürü diye. Taşlı,

Annem bir kez bile kesmeye kıyamadığı saçlarımı mükemmel görüldüğüne ikna olunmaya kadar tarıyor, kurdeleler takıyor.

tezekli, çamurlu yollara ayağın değmesin dercesine temiz kalmamı bekliyor. Her akşam sıcak sularla ellerimi, ayaklarımı yıkamadan uyumama izin vermiyor. Gözlerimden uyku akıyor, ellerim yanıyor ama biliyorum annem tüm bunları sevgisini bana, kendini ise hayata ispatlamak için yapıyor. İki sıra dağ arasında sıkışıp kalan bu köy yaşamı onu boğuyor. Tüm teselliği de beni mükemmel bir evlat olarak

yetiştirme gayretinde görüyor. Asla azla avunmuyor, bu sefer de böyle olsun demiyor. İyi ile yetinmiyor, hep mükemmeli kovalıyor.

Bu köyde onun eziyet olarak gördüğü şeyler benim çocuk ruhumu şenlendiriyor. Üzerine bulaşmasın diye parmaklarının ucunda yürüdüğü çamur, benim çocukluğumun oyun hamuru oluyor. Evin önündeki bostanın bir köşesinden özel olarak çıkardığımız balçıktan çeyiz diziyoruz. Çaydanlık da var sürahi de, bardak da ve hatta araba da. Yeni neslin müzmin hastalığı can sıkıntısının ne olduğundan haberimiz yok o vakitler. Çiçekler, kuşlar, arılar, böcekler, buzağılar, kuzular, civcivler, köpek ya da kedi yavruları, yaşlı söğüt ağaçlarının kalın dallarından sarkittiğimiz salıncaklarımız, kışın kızaklarımız... Oynamak, oyalanmak, eğlenmek için ihtiyacımız olan her şeye sahibiz. Dedem, ninem, üç amcam ve onların çekirdek aileleri ile birlikte ihtiyaç oldukça bir yenisi eklenen odalarla labirent biçimi alan büyük bir evde yaşıyoruz. Her akşam erkekler, kadınlar ve çocuklar için ayrı ayrı kurulan üç sofraya geliyoruz. Sık sık yaşanan elektrik kesintileri münasebetiyle ninemin ya da büyük yengemin etrafında toplanıyoruz. Şaşkınlıktan açık kalan ağızlarımızla Keloğlan masalları dinliyoruz. Akşam yemeğinden kısa bir süre sonra her birimiz bir sedirin üzerinde uykuya dalıyoruz. Rüyalarımızda ya Keloğlan'ın arkadaşı olup onunla birlikte devin evine konuk

Hiç farkında olmadan çocukluğumun en büyük keşfinde başrolü oynayan Sevgi ile de aynı mahallede yaşıyoruz o dönemde. Kahvaltısını yapar yapmaz kapımıza gelip beni oynamaya çağırıyor.

oluyoruz ya da Tepegöz'ün obasına çadır kuruyoruz.

Hiç farkında olmadan çocukluğumun en büyük keşfinde başrolü oynayan Sevgi ile de aynı mahallede yaşıyoruz o dönemde. Kahvaltısını yapar yapmaz kapımıza gelip beni oynamaya çağırıyor. Oyunlarımızın sükûnetle devam etmesi kolay olmuyor. Ya ben annemin benden beklentisine uygun olarak uslu bir çocuk olup onun tüm mızıkçılıklarına tahammül ediyorum ya da o ağlayarak evine gidiyor. Annesinin elinden tutarak kapımıza gelmesi uzun sürmüyor. Bu sefer annesi kızını ne kadar üzdüğümünden, onun ne kadar hassas olduğundan ve

onu nasıl incittiğimden dem vuruyor. Sevgi de döktüğü yaşlarla haklılığını ispat ediyor. Annem bana bir şey sormuyor, söylenenler doğru mu dahi demiyor. Ağzımı açıp tek kelime söylememe fırsat vermeden dikenlerini bana sunduğu gülleri, Sevgi'nin ve annesinin yollarına seriyor. Nasıl mahcup oluyor, benim adıma nasıl af dileyeceğini bilemiyor. Doğrusu ona kızamıyorum. Çünkü Sevgi, mazlum rolünü öylesine ustaca oynuyor ki kim olsa annemin yaptığı gibi bu kızcağıza acır!

Yapmadığım şeyler için azarlanıyorum, cezalandırılıyorum. Bir karabasanın ortasında gibiyim. Kaçmak istiyorum, ayaklarım kıpırdamıyor, bağırma istiyorum sesim çıkmıyor. Günlerce uğradığım bu haksızlığı düşünüyorum. Kendimi çok çaresiz hissediyorum. Sonunda kendimce bir cevap buluyorum. Şöyle diyorum kendi kendime. Annem gerçeği bilmiyor. Çünkü biz oyun oynarken o, ya ocağının başında yemek yapıyor ya tarlada çalışıyor ya köyün iki deresinin birinde çamaşır yıkıyor. O görmüyor, göremiyor, bilmiyor, bilemiyor gerçekleri. Biri olmalı diyorum, aynı anda her yerde olabilen, her şeyi görebilen, her şeyden haberdar olan. İşte öyle biri olmalı diyorum. Bu düşünceyle aciz insan bedeninde sıkışıp nefessiz kalan ruhuma bir kapı aralıyorum. Her şeyi eksiksiz gören, duyan, bilen yüce bir varlığın vücudiyetini keşfederek, hayatın anlamına dair yaptığım keşfin büyüklüğünü idrak etmeden, huzurunu tüm benliğimde hissediyorum.

MERYEM QUIOLLA İLE EBRU SANATI ÜZERİNE

“

Ebruda hep toprak boya kullanılır ve insan vücudu da topraktan yaratılmıştır. Bu açıdan bakarsak ebru bizi yansıtan sanatsal bir aynadır aslında. Allah'ın bize ihsan ettiği yetenekleri kullanarak bir bakıma içimizi yansıttığımız ebru, kendimizi sürekli yenilememizi ve hep bir adım öteye, iyiye gitmemizi öğretir bizlere.

1956'da Uruguay'da dünyaya gelen Meryem Quiolla, çocukluğundan beri hep büyük bir arayış içinde olmuş ve çeşitli alanlarda eğitimler almış. 1988 yılında İtalya'da Müslüman olduktan sonra İslam sanatları üzerine araştırmalarını derinleştirmiş. Özellikle müzik terapi ve ebru üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Meryem Quiolla, dünyanın pek çok yerinde sergi açmıştır. Aynı zamanda Türk vatandaşı olan Quiolla, Ankara'da yaşıyor ve Türk-İslam sanatlarını icra ediyor.

Özelikle sizi tanımak isteriz. Meryem Quiolla kimdir? Hikâyenize buradan başlayalım isterseniz. Meryem Hanım, bize dünyanın bir ucundan diğer ucuna yaptığınız serüveni anlatır mısınız?

Ben, bu güzel ülkenin güzel insanların evini açtığı Uruguaylı bir Türk'üm. Sanırım kendimle ilgili söylemek istediğin şey tam olarak bu. Fakat ilk akla gelen şey Uruguay ve Türkiye arasındaki mesafe. Yolculuk uçakla bile 22-23 saat sürüyor. Üstelik bu uzaklık sadece fiziki bir uzaklık da değil; fikir, felsefe, din ve düşünce olarak da iki ülke birbirlerinden çok ayrı.

Biraz Uruguay'dan bahsetmek istiyorum. Uruguay deniz kenarında, neredeyse dümdüz, mavi ile yeşilin iç içe olduğu bir ülke. Yüzölçümü büyük olmasına rağmen nüfusu yoğun değil. Fakat yaşam çok çeşitlidir Uruguay'da. Halkın önemli bir kısmı göçmen. Uruguay, İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'dan çok göçmen almış. En fazla göçmen de benim ailem gibi İtalya'dan gelmiş. Ülke halen daha göç almaya devam ediyor. Belki de bu yüzden çok yoğun duyguların yaşandığı bir yer. O topraklarda en yoğun duygu hasrettir. Çünkü binlerce insan doğup büyüdüğü topraklarını geride bırakıp dünyanın başka bir köşesine gitmek zorunda kaldı ve bu da hasret duygusun ön plana çıkardı. Yeri gelmişken belirtiyim bu duyguları kabartan bir başka faktör daha var: Deniz. Uruguay'da deniz, insana özlemi hatırlatıyor. Bana da hep ailemin İtalya kıyılarından Uruguay kıyılarına gelişini hatırlatır.

Ben de tüm bu duygu yoğunluğunun olduğu bir köyde dünyaya geldim. Ve bu duyguyu bastırmak için çocukluğumdan beri sürekli bir yerlere gitme ihtiyacı içinde oldum. O yüzden ülkeden ayrıldım ve bir zamanlar ailemin terk ettiği topraklara gittim, İtalya'ya. Hikâyemin asıl kısmı da aslında burada başladı.

Duyularınızın peşine düşerek çıktığınız bu yolculuk, hayatınızı da şekillendirmiş aslında ve İtalya'da Müslüman olmuşsunuz. Bu süreci de anlatır mısınız?

İtalya'da kaldığım süreçte konakladığım bir otelde Dr. Rahmi Oruç Güvenç'i tanıdım. Onlar da müzik

terapi semineri düzenliyorlarmış orada. Müziğe zaten ilgi duyuyordum ve bu seminere katılmaya karar verdim. Oruç Bey'le Allah bizi orada karşılaştırdı. Seminerde önce Asya müziği icra edilmeye başlandı. Ney ve su sesi ağırlıktaydı. İlk kez böyle bir şeye şahit oluyordum. Bir enstrümanın sesine doğanın en yalın seslerinden biri, su sesi, eşlik ediyordu. Yoğun bir duygu seline kapılmıştım. Öylesine yoğundu ki bu duygu sanki başka hiçbir şey hissedemiyordum. Gözlerim kendiliğinden ağlıyordu, onu hatırlıyorum. Saatler geçmiş, gece olmuş, dolunay çıkmıştı. Bense hâlâ o duygunun tesirindeydim. Gökyüzünü seyrettim. Karanlıkta parlayan yıldızları. Evrene yepyeni bir gözle bakıyordum.

Ertesi günkü programda tasavvuf müziği, sema, ilahiler ve zikirler icra edildi. O gün daha da yoğun duygular hissettim. Bütün varlıklar gözüme bambaşka göründü. Çok farklı renkler görmeye başladım. İşte o renkleri bugün yaptığım ebrularda tasvir etmeye çalışıyorum. O gece de çok farklı bir hâlde bürünmüştüm. Ve o hâl esnasında sanki bir ses bana "Evine hoş geldin." diyordu. Kendimi evimde, ait olduğum yerde hissediyordum.

1988 yılı hayatımda unutamadığım bir yıldır. Bütün heyecanımla Oruç Hoca'nın yanına gittim. Onunla sohbet edip içinde bulunduğum hâli anlatmaya çalıştım. "Ah Meryem, ah!" dedi Hoca bana. Ben de "Ben Meryem değilim, adım Miriam." diye cevap verdim. Bunun üzerine Hoca, "Hayır! Sizin adınız Meryem ve hoş geldiniz, hayırlı olsun." dedi. Orada kelime-i şehadet getirdim ve Müslüman oldum. Bir yıl sonra da Türkiye'ye geldim, gerçek evime.

Müslüman olmadan önce İslamiyet'i biliyor muydunuz peki?

Elbette böyle bir dinden ve Müslümanlardan haberim vardı. Fakat İslam dini hakkında derinlikli bir bilgiye sahip değildim. Bir de Türkiye'nin Hıristiyan olmayan bir ülke olduğunu biliyordum.

Türkiye'ye geldikten sonra Oruç Hoca'nın kuzeniyle evlendim sonra kızımız Merve dünyaya geldi. Mutlu bir yuvamız oldu. Türkiye'de müzik üzerine araştırmalarımaya devam ettim. İstanbul Üniversitesinde

Ben hasret duygusunun yoğun olduğu bir köyde dünyaya geldim. Ve bu duyguyu bastırmak için çocukluğumdan beri sürekli bir yerlere gitme ihtiyacı içinde oldum. O yüzden ülkeden ayrıldım ve bir zamanlar ailemin terk ettiği topraklara gittim, İtalya'ya. Hikâyemin asıl kısmı da aslında burada başladı.

müzikoloji ve müzikterapi eğitimi alıyordum. Türkiye'de yaklaşık yedi yıl kaldım. Ardından ailemle birlikte güney Amerika'ya gittik. Türkiye'de öğrendiklerimi orada öğretmek için. Bunu bir manevi borç olarak görüyor, benim yaşadığım güzellikleri herkes yaşasın istiyordum.

İslam'ın yolunda yürümeye başladıktan sonra o kadar mutlu bir hayatım olmuştu ki herkesin bu mutluluğa ulaşmasını temenni ediyordum. Efendimizin dediği gibi komşusu açken tok yatanlardan olmak istemiyordum. Ben ruhi açlığın ne olduğunu biliyordum. Bunu yaşamıştım. Dolayısıyla kendimi öğrenmeye ve öğretmeye adanmıştım. Ve bunun için ebruyu kullandım. Son nefesime kadar yapmak istediğim şey de bu zaten.

Farklı alanlarda yaptığınız çalışmalarla tanınıyorsunuz ve insanları bu çalışmalarınızla etkiliyorsunuz. Ebru da bunlardan biri. Ebrunun önemini de dinlemek isteriz. Ebru sizin için neden bu kadar önemli?

Az önce de dediğim gibi Uruguay'a gittim ve oradaki insanların benim yaşadığım güzellikleri yaşamasını istedim. Onların da Müslüman olmasını istedim. Allah bu görevi yerine getirebilmem için bana güç verdi. İlgilendiğim sanatlar da bu yolda bana yardımcı oldu. Ebru ile insanların dikkatini çekiyor onlara sanatın güzelliklerini anlatırken İslam dini hakkında da bilgilendirmeler yapabiliyordum. Gördüm ki güzellikler insandan insana sirayet ediyor. Kendini değişime kapatmış, korkan ve kimseye güvenmeyen insanlara ilk önce ebru ile yaklaştım, onların güvenini kazandım ve elhamdulillah o öğrencilerimden çoğu Müslüman oldu.

Ebru sanatı yaklaşık 1500 yıl önce Asya'da doğdu. Suyun üzerine resim yapma olarak da nitelendirilebileceğimiz ebru, insanı hem maddi hem de manevi bakımdan geliştiriyor. Bir sabır, devamlılık, disiplin ve ilim egzersizi olarak karşımıza çıkan ebru aynı zamanda tedavi edici pek çok özelliği de içinde barındırıyor.

Çin'de tıbbi alanda renklerin ve sesin bir takım hastalıkların tedavisinde kullanıldığını görüyoruz. Renklerin hastalıklar üzerindeki etkileri de bugün

pek çok araştırmanın konusu. Her rengin özel bir frekansı var ve bu frekanslardan aldığı titreşimlerle hücrelerimiz olumlu bir şekilde etkileniyor. Ebru da bu renklerin ve frekansların üzerine kurulu işte. Kullanılan her rengin, her desenin, küçücük bir motifin bile bir anlamı ve tesiri var.

Ebruda hep toprak boya kullanılır ve insan vücudu da topraktan yaratılmıştır. Bu açıdan bakarsak ebru bizi yansıtan sanatsal bir aynadır aslında. Allah'ın bize ihsan ettiği yetenekleri kullanarak bir bakıma içimizi yansıttığımız ebru, kendimizi sürekli yenilememizi ve hep bir adım öteye, iyiye gitmemizi öğretir bizlere.

Güney Amerika'dan, Müslüman olmayan bir kültürden geldim ve burada öğrendiklerim bana hep yeni şeyler öğrenmem için yollar açtı. Yeri gelmişken şunu da özellikle söylemek istiyorum: Ne yazık ki günümüz toplumu, araştırmaya ve öğrenmeye değer vermiyor. Çünkü Hakk'ı aramak çok çalışmayı ve odaklanmayı gerektiriyor. Ve içimi acıtan bir durum daha var burada, insanlar ebrunun yalnızca geçmişten gelen bir sanat olduğunu düşünüyor.

Kendinizi her zaman bir şeyler öğrenmeye çalışan bir öğrenci olarak görüyorsunuz. Hâliyle bu çok zor, yorucu bir süreç. Kendinizi nasıl motive ediyorsunuz?

Benim yaşadığım köyde bir nehir vardı ve bu nehir kışın yoğun yağmurlarda taşardı. Her yeri sel bastığı için insanlar kaçırdı nehirden ama ben nehrin o hâlini de çok sevdim nedense. Biliyo-

rum o taşkınlik, yıkıcı ve zarar verici bir etkiye sahipti yine de beni çeken bir yanı vardı. Galiba olaylara hep pozitif taraftan bakmayı seviyordum. Bu benim kişiliğimin bir yansımasıydı. Tabii bir de çevremdeki her şeyi anlamak, bir parçası olduğum kâinatı okumak istiyordum. O yüzden sürekli yeni şeyler öğrenmeyi arzu ediyordum.

Diyebilirim ki öğrenme sevdası bende çok küçük yaşlarda başladı. Bilmediğim kelimeleri babama sordum mesela ve o bana hep sözlükten bakmamı söylerdi. O zamanlar çok kızardım ona ama senelerce sözlüklerle dolaşım bugün ulaştım.

“Ebru sanatı yaklaşık 1500 yıl önce Asya'da doğdu. Suyun üzerine resim yapma olarak da nitelendirilebileceğimiz ebru, insanı hem maddi hem de manevi bakımdan geliştiriyor. Bir sabır, devamlılık, disiplin ve ilim egzersizi olarak karşımıza çıkan ebru aynı zamanda tedavi edici pek çok özelliği de içinde barındırıyor.”

Babam çok okuyan biriydi. Evin girişindeki basamakta otururduk geceleri ve bana yıldızları, galaksileri ve hepsinin hikâyelerini anlatırdı. Okul kütüphanesinden ona getirmem için kitaplar isterdi. Ben de onunla daha çok sohbet edebilmek, daha çok konuşabilmek için onun okuduğu kitapları okurdum. Babamla kitaplar hakkında konuşurduk. Onunla sohbet etmekten çok keyif alırdım.

Peki, İslam size neler öğretti? Müslüman olduktan sonra bu eğitim süreciniz nasıl şekillendi?

Unutmamak gerekir ki İslam, en yüksek eğitimidir. Her alanda ve her aşamada hem de. Gerek insanlar arası iletişim gerek kişisel gelişim açısından İslam hep en yüksek noktada. Hem ruhlara hem de bedenlere şifa. Efendimizin hadisleri ve Kur'an-ı Kerim çok önemli. Yıllarca Arap dili üzerine eğitim aldım sırf Kur'an-ı Kerim'i daha iyi anlayabilmek için.

İlim sonsuz ve bitmiyor. Yeni bir şey öğrendiğinizde yeni kapılar açılıyor ve siz o kapılardan geçmek için daha da fazla şey öğrenmek istiyorsunuz. Bu süreç böyle büyüyerek devam ediyor. Bir şey hakkında ufak bir bilgiye sahipseniz tüm hayatınız onu derinleştirmekle geçebiliyor. Ve bu yol Allah'a giden bir yol. Günahlardan beri durmak, salih kullardan olmak için, Allah'ın rahmetinden bir zerre kazanabilmek için gidilen bir yol. 62 yaşındayım ve tüm hayatım boyunca bunun için kendimi eğittim. Bu yaştan sonra nereye gideyim? Bu hayat bize verilen tek şans ve

imtihan aslında. Dolayısıyla her gün kendimizi geliştirmek ve ilerlemek zorundayız. Ahlaklı, düzgün, erdemli ve hiçbir çıkar beklemeden karşısındakini seven insanlar olmalıyız.

Meryem Hanım, çok yönlü bir kişiliğe ve hiç durmayan, yorulmak nedir bilmeyen bir mizaca sahipsiniz. Söyleşimizin sonunda tüm bu anlattıklarınızdan ve tecrübelerinizden hareketle okurlarımıza neler söylemek istersiniz?

Şunu belirtmek istiyorum öncelikle Türkiye hem maddi hem de manevi anlamda çok büyük bir mirasa sahip. Şimdiki nesil bu açıdan çok şanslı. Fakat bu değerlerin de kıymetini bilmeleri lazım. Çünkü insan emek verdiği şeyin kıymetini idrak eder.

Eski eserlerimize bakıyoruz taş, ahşap, nasıl bir zarafetle işlenmiş. Hat, ebru, tezhip her biri nasıl da ince zevklerin ürünü... Şiirde edebiyatta ne kadar kıymetli eserler üretilmiş. Musiki bambaşka bir derya...

Belki bu noktada şunları da ilave etmeliyim. Hayatta en önemli şeylerden biri öğrenmek, öğrendiği ile üretmek ve son olarak da bildiği şeyleri öğretmek. İnsan bunun için var. Üretmekten ve bunu sürekli olarak yapmaktan asla vazgeçmemeliyiz. Her yerde, evde, mutfakta bile. Yemek bile yapıyorsak en güzelini yapmalıyız. Son olarak bu hususu Sultan III. Murat'ın bir sözü ile bağlayayım:

Uyan ey gözlerim, gafletten uyan!

Vicdan azabı

MÜZEYYEN YAZICI

Alnımın teriyle üç kuruş kazandıktan, kira derdinden de kurtulacaktık. Borçlarımızı da öder ele güne karşı yüzümüzü yere düşürmezdik.

Yıllardır bu bina-
da otururum.
Konu komşu
gül gibi geçinip
gideriz. Kimse kimsenin etlisi-
ne sütlüsüne karışmaz. Her-
kes kendi hâlinde. Geçen yaz,
apartman görevlimiz işten
ayrıldı. Şanslıymışız tez za-
manda Naime adında hama-
rat, akıllı bir kadın başladı işe.
Tatlı dilli, güler yüzlü. Dedik-
lerine göre maddi olarak zor

durumdalarmış. Eşi bir müd-
det işsiz kalmış. Elde avuçta
olmayınca da borçla harçla
bir müddet idare etmişler.

Naime, işe başladığında pek
mahcuptu. Bize de, işe de
alışması zaman aldı. Bu ma-
halledede kimseyi tanımıyor
olmalı. Görüştüğü konu kom-
şu pek yok. Arada bahçede
karşılaşıyoruz. İlla evine çağırır.
Taze çayım var, der. Yemeğe

davet eder. Hep bir tereddüt
yaşarım. Gitsem içim rahat
etmez, geri çevirsem olmaz.
Evinde var mıdır, yok mudur?
Zaten doğru düzgün bir maaş
almaz. Tek kârı, oturduğu
şu baraka. Bir de faturalarını
bina aidatıyla öderiz. O da üç
çocukla, eşinin kazandığı as-
gari ücretle geçinmeye çalışır.

Büyükşehirde nasıl eder, na-
sıl yetiştirir onca masrafı. İki

çocuğu okula gider. Biri daha mini minicik. Her davetinde ona yük olurum, sıkıntı veririm korkusuna kapılırım. Bizim Elif ise pek sever Naime Teyze'sini. Oyun oynamaya indiğinde eteklerinde dolanır. Bir bakmışım elinde koca bir elma. Başka gün ceplerinde kuruyemiş. Naime'nin kızlarıyla da iyi anlaşır. Beraber oyun oynar, gülüp eğlenirler. Geçenlerde ufaklığa okul alışverişi yapmak için çarşıya çıktık. Aldıklarımızı Naime Teyze'ye göstereceğim diye tutturdu. O kadar da tembihledim. Naime Teyze'nin de kızları var. Görürler, onların da canı ister, sonra alamadık diye üzülürler. Dinletebildim mi Elif'e. Arabayı park ettiğimiz gibi çantasını alıp koştu. Naime de bizim ufaklığın eline bir şeyler sıkıştırdı. Eli çok açık bu Naime'nin de benim içim el vermiyor ki, çoluk çocuğun rızkı nihayetinde. Yalvar yakar parayı geri verdim. Sonra bir vicdan azabı çöreklendi içime. Teyzeliği çok mu görmüştüm şu kadıncağıza. Bilemedim.

İNSANI PARASIZLIK DEĞİL KİMSESİZLİK YARALAR

Eşimin çalıştığı fabrika kapanınca zaten ucu ucuna denkleştirdiğimiz kiramızı ödeyemez olmuştuk. Ben de çalışayım, bir iş tutayım istedim ama biri eşikte biri beşikte üç çocuk, kim bakacak? Beyim zar zor yeni bir iş buldu bulmasına da bir yanda ev kirası, bir yanda beş boğazın geçimi. İşsiz geçen haftalarda hısım akrabadan alınan borçlar. Bir çare ararken imdadıma eski bir arkadaşım yetişti. Oturduğu sokaktaki

bir apartmanın görevlisi işten ayrılmış. Çok bir maaş vermiyorlarmış ama bahçedeki tek katlı ev, hizmetli için tahsis edilmiş. Elektriği, suyu da ödeniyormuş hem. Eşim, sen alışkın değilsin böyle şeylere, dedi. Olsun, dedim, alışırım. Alnımın teriyle üç kuruş kazanacaktım, kira derdinden de kurtulacaktık. Borçlarımızı da öder ele güne karşı yüzümüzü yere düşürmezdik.

Apartman sakinleri de pek iyi insanlar çıktı. Ben görevlerimi aksatmadan yaptım. Onlar da hep güler yüzle mukabelede bulundu.

Ne olacak küçücük kıza verdiğim üç kuruş harçlıktan. Beni de onun bir komşu teyzesi saysalar. Şu mutluluğu çok görmeseler bana.

Yine de içimde bir burukluk kol geziyor. Eskisi gibi gelen gidenim olmuyor, ne kadar istesem de kimseyle komşuluk edemiyorum. Binadakilere bir şey diyecekleri zaman kapıdan sesleniyorlar, buyur etmeme rağmen içeri girmekten imtina ediyorlar. Dilim varmıyor, hakir görüyorlar demeye. Belki de sırf rahatsızlık vermemek için böyle davranıyorlar. Bir Elif'im var, Naime Teyze diye seslenir, şu koca binada kimsesizliğimi unutturur. Ne vakit bahçeye insem benimle koyu bir sohbet tutuşur. Oyun oynarken susasa, karnı biraz acıksa kapımı çalar. Bir bardak su, bir dilim çikolatalı ekmekle gerisin geri oyuna döner. Geçenlerde annesiyle alışverişe çıkıyorlardı. Meğer anaokuluna başlayacakmış Elif. Dönüşte bana uğradı. Aldıkları kırtasiyelikleri, çantayı, formayı keyiflenerek gösterdi. Kapıdan tabii. Ben de avucuna üç beş kuruş sıkıştırdım. İstedim ki kendine renkli boyalardan, süslü kalemlerden alsın. Naime Teyze'sinin ona çam sakızı çoban armağanı bir okul hediyesi olsun. Kullandıkça yüzünde güller açsın.

Annesi hemen kızının elindeki parayı aldı. Olmaz öyle şey deyip geri verdi. Zorla yeleğimin cebine koydu. Teyze deyip etrafımda dolanan Elif'imın sevincine ortak olmadım. Kızmadım ama kırıldım annesinin bu tavrına. Ne olacak küçücük kıza verdiğim üç kuruş harçlıktan. Beni de onun bir komşu teyzesi saysalar. Şu mutluluğu çok görmeseler bana.

DAĞLARIN ARASINDA SAKLI YERYÜZÜ CENNETİ

MACAHEL

SEHER MERİÇ

"İyi de ben size erken çıkalım demiştim Karagöl'den, bakın şimdi karanlığa kaldık! Burdan sonra yol daha zorlu. Bir de sis inerse yandık..."

Aradan ne kadar zaman geçti diye düşünüyorum. En azından on sene evveldi. Sisin bastırması ve kötü hava koşullarından dolayı Macahel geçidinde yaklaşık bir saat arabanın içinde mahsur kalmıştık. Nadir de olsa endişe-

lendiğim zamanlardan biriydi. Günümüz koşullarında bu nasıl olur demeyin. Ya da siz böyle söyleyin de ben de size yıllar sonra bir kez daha ziyaret ettiğim Macahel'i anlatabayım.

Şu anda öyle bir manzaraya bakıyorum ki sıra dağlar önümde peş peşe dizilmişler. Hepsinin üzeri yeşilin binbir tonunda ağaçlarla süslenmiş. Gökyüzünde pamuk gibi bulutlar var. Ve rüzgârın şarkısı kulaklarımda... Öylece bu

manzaraya dalıp gitmemin bir sebebi de bu güzelliği istediğiniz zaman göremiyor olmanız. Çünkü bu bölgede yağmurlu günlerin sayısı güneşli günlere nazaran çok daha fazla. Zaten yağmur olmasa da sis öyle bir kaplıyor ki etrafı, adım attığınız yeri bile göremiyorsunuz. Nereden mi biliyorum? Çünkü hemen hemen iki senede bir buraya geliyorum ve her gelişimde günlerce sisten başka bir şey göremiyorum.

İşte şimdi bu dağların arasında saklı bir cennete doğru yola çıkacağız. Buraya "Macahel Geçidi" adı veriliyor. Yaklaşık 1900 metre uzunluğundaki bu geçit kasım ayından sonra başlayan yoğun kar yağışı nedeniyle kapanıyor. Bu yüzden bölgede yaşayanlar kış için yoğun bir hazırlık yapıyorlar. Tıpkı bu bölgede yetiştirilen Kafkas arıları gibi durmadan çalışıyor kışlık erzaklarını tedarik ediyorlar.

"Seher, hadi gidelim..." Arkadaşlarımla seslenmesiyle kendime geliyorum. Evet, yola devam etmek gerek. Hem daha size anlatacak çok şeyim var.

Öncelikle, haritada Macahel ismini boşuna aramayın, çünkü yok. Bölgenin ismi resmî olarak "Camili" şeklinde geçiyor. Macahel bu bölgenin Gürcü dilindeki adı. Tarihsel ve coğrafi olarak Macahel yöresi, Türkiye'den komşu ülke Gürcistan'a bağlı Acaristan

Özerk Cumhuriyeti sınırları içerisine doğru yayılan vadinin genel adı. Vadi boyunca akan, ana kollarını Uğur-Maral ve Efeler derelerinin oluşturduğu akarsu Macahel Suyu olarak anılıyor. Bu akarsuyun, dolayısıyla vadinin, sağında ve solunda toplam 18 köy bulunuyor. Vadinin Acaristan tarafında kalan bölümü Aşağı Macahel olarak biliniyor ve on iki köyü içine alıyor. Türkiye tarafında bulunan kısım ise Yukarı Macahel olarak adlan-

Şu anda öyle bir manzaraya bakıyorum ki sıra dağlar önümde peş peşe dizilmişler. Hepsinin üzeri yeşilin binbir tonunda ağaçlarla süslenmiş.

dırılıyor ve hepsi birbirinden güzel altı köyü kapsıyor. (Camili, Düzenli, Efeler, Kayalar, Maral ve Uğurlu)

Macahel, elimizin bilek kısmı (maca) ve el (hel) kelimelerinin birleşmesinden oluşuyor. Bilek, vadinin merkezindeki Camili köyünü; el ise vadiye yayılmış diğer köyleri ifade etmekteymiş. Başka bir rivayete göre ise Camili köyünün eski ismi Hertvis'miş. Bu kelime, "hevi" (dar ve derin dere/vadi) ile "irtvis" (karışma, birleşme) kelimelerinin bileşimi olup "dereler/sular birleşiyor" anlamını taşımaktaymış. Gerçekten de Efeler deresi ile Uğur-Maral dereleri Camili'de birleşiyor. Küçük bir köy gibi görüldüğüne bakmayın; sağlık ocağı, PTT, yatılı ilköğretim okulu ve jandarma karakolu bulunuyor.

Yörenin merkezi konumundaki Camili köyüne gelir gelmez ismiyle müsemma olan camiye görmek istedik. Ahşap mimariyle inşa edilen Artvin Borçka'daki Camili köyü camisi, ilk gördüğüm yıllara nazaran daha da güzelleşmiş.

Hem gözünüzü hem gönlünüzü dinlendirebileceğiniz, bölgenin tüm geleneksel mimari özelliklerini kendi içinde yaşatan sevimli konaklama mekânları var. Temiz bir oda, sıcak su ve harika yemekler bulabileceğiniz konusunda garanti verebilirim. Ve tabii yıldızlara bu kadar yakinken yapılan sıcacık sohbetler...

Yörenin mimarisindeki en önemli malzeme kestane ve çam ağaçları. Bu ağaçlar doğal hâllerine bırakılıyor ve asla boyanmıyor. Macahel, köhne gibi görünen, ancak buraya özgü yapılardan oluşuyor. Bunun dışında yeni tarzda yapılar yer almıyor. Evler birbirinden ortalama 100-150 metre uzaklıkta. Tüm evler çoğunlukla fındık ağaçları ve mısır tarlaları ile çevrili. Burada yaz mevsiminde

genellikle yaylalara çıkılıyor ve Macahel'in merkez köylerinde çok az insan kalıyor.

Yörenin merkezi konumundaki Camili köyüne gelir gelmez ismiyle müsemma olan camiye görmek istedik. Ahşap mimariyle inşa edilen Artvin Borçka'daki Camili köyü camisi, ilk gördüğüm yıllara nazaran daha da güzelleşmiş, bir onarım çalışması yapılmış. 1855 yılında çığ felaketi nedeniyle yıkılan tarihî cami, köylülerin evlerinden, samanlıklarından sökerek topladıkları malzemelerle aynı yıl yeniden yapılmış. İşte birlik, beraberlik dedirten bir davranış. Caminin ilk olarak ne zaman yapıldığına dair kesin bir bilgi yok. Cami bizi kendine çekiyor, içine girince insanın canı dışarı çıkmak istemiyor. İçerisi çiçek desen-

leri ve dikkat çekici renklerle süslenmiş. Hele pencerelerinden görünen manzaraya doyum olmuyor. Öğle namazını bu camide eda ettikten sonra yine yola revan oluyoruz. Bu minicik köyde dolanırken Gürcistan ile sınırimız olan dar bir sokakta nöbet tutan askerlerimizi görünce her birimiz gönlümüzden geçen en samimi duaları Mehmetçiklerimiz ve vatanımız için gönderiyoruz.

Bu bölge, Birleşmiş Milletler UNESCO MAB Sekretaryasınınca, 29 Haziran 2005 tarihinde biyosfer alanı ilan edilmiş. Dünyanın 25 sıcak noktasından biri, ülkemizin ilk ve tek biyosfer alanı. Peki, biyosfer nedir derseniz, kısaca, "küresel öneme sahip doğal alanların korunması ve yöre halkının sürdürülebilir gelişiminin sağlandığı dünyaca onaylı bölgeler" diyebilirim.

Bölge, insan etkisinden olabildiğince uzak kalmış. Bu yüzden de zengin bir flora ve fauna çeşitliliğine sahip. Saf Kafkas arısı, boz ayı, çengel boynuzlu dağ keçisi, dağ horozu, Kafkas engereği, Kafkas semenderi, kırmızı benekli alabalık ve göçmen yırtıcı kuşlar burada yaşayan hayvanlardan birkaçı. Özellikle saf Kafkas arısı, âdeta bu bölgeyle özdeşleşmiş durumda. Dünyada bal üretiminde en çok kullanılan arı çeşitlerinden olan Kafkas arısının yeryüzünde en saf hâliyle bulunduğu ender bölgelerden biri burası. Bu nedenle Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca alanda bulunan saf Kafkas arısının yaşamını sürdürdüğü yer olması açı-

sından Gen Koruma Bölgesi ilan edilmiş. Normal arılarda dil uzunluğu 3-4 milimetre iken Kafkas arısında bu uzunluk 7 milimetreyi buluyor ve bu uzun dili sayesinde diğer arıların ulaşamadığı çiçek özü ve polenleri toplayabiliyor. Zengin çiçekli yaylalarda en ulaşılmaz çiçeklerin özlelerini toplayan arılar, muhteşem ballar yapıyorlar. Macahel'deki arıcılık çalışmalarına TEMA vakfı önayak olmuş. Benim de arıcılığa merakım, buradaki arıları gördüğüm zaman başladı.

Camili köyünde yaşlılardan oluşan Macahela isimli bir koro var. Bu kişilerin hiç biri müzik eğitimi almamış olmasına rağmen çok sesli müzik yapıyorlar. Yaş ortalaması 70 olan koro üyeleri, 2004 yı-

Hem gözünüzü hem gönlünüzü dinlendirebileceğiniz, bölgenin tüm geleneksel mimari özelliklerini kendi içinde yaşatan sevimli konaklama mekânları var. Temiz bir oda, sıcak su ve harika yemekler bulabileceğiniz konusunda garanti verebilirim.

linda bir de albüm çıkarmış. Halen konserler vermeye devam ediyorlar. Gürcü kökenli olan sanatçılar 200-300 yıllık Gürcü şarkıları söylüyorlar. Bir miktar ödeme karşılığında kendilerini dinlemek mümkün.

Camili'ye birkaç saatlik yürüme mesafesinde Gorgit ve Beyaz Su yaylalarına gidebilirsiniz. Yalnız hatırlatayım, bu yerlerde rehbersiz yürümek biraz tehlikeli. Kaybolma ihtimaliniz yüksek. Gorgit yaylasında asırlık ağaçların bulunduğu çok eski bir orman var. Ve tabii yine yürüme mesafesinde Maralköy'de, Maral Şelalesi bulunuyor. Her geldiğimde gidip gördüğüm için biliyorum, 65 metre yüksekten akan bu şelaleye iniş yolu biraz zor. İlk geldiğimizde iperle indiğimi hatırlıyorum ama şimdilerde ulaşım daha iyi. Eğer yaz aylarında bölgeye gelerseniz ve tabii kendinize güveniyorsanız aşağıya inip bu şelalede yüzmenizi tavsiye ederim.

Yemyeşil ormanların arasındaki gizli ve derin vadilerinde yürümenin, dumanlı dağlarını seyretmenin ve geceleri elimizle tutacak kadar yıldızlara yakın olmanın yaşattığı mutluluğu anlatmak kelimelerle pek mümkün olmuyor. Bu yüzden sizlere tavsiyem, öncelikle klasik bir Karadeniz gezisi yaptıktan sonra bu bölgeye gitmeniz. Bu sayede aradaki farkı çok iyi anlayacağınızı düşünüyorum...

Şimdilik benden bu kadar, önümüzdeki sayılarda görüşmek üzere. Sağlıkla kalın...

HÜR TEFEKKÜRÜN KALESİ

CEMİL MERİÇ

Ş

öhreti fethetmeye koşan bir aydınlar ordusu... Kimi yan yolda olacak, kimi yol değiştirecektir bu akıncıların. Belki hiçbiri varamayacaktır hedefe... Genç düşünce, dergilerde kanat çırpar... Yasak bölge tanımayan bir teccüs; tanımayan, daha doğrusu tanımak istemeyen. En çatık kaşlılarında bile insanı gülümseten bir "itimad-ı nefis", dünyanın kendisiyle başladığını vehmeden bir saffet var. Tomurcukların vaitkâr gururu. Bir şehrin iç sokakları gibi mahrem ve samimidir. Devrin çehresini makyajsız olarak onlarda bulursunuz... Müzeden çok antikacı dükkânı, mühmel ve derbeder...

Kitap, istikbale yollanan mektup... Smokin giyen heyecan, mumyalanan tefekkür. Kitap ve gazete... Biri zamanın dışındadır, öteki zamanın kendisi. Kitap, beraber yaşar sizinle, beraber büyür... Gazete, okununca biter.

Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür tefekkürün kalesi. Belki serseri ama taze ve sıcak bir tefekkür. Kitap, çok defa tek insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi; vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihar... Bizde hazin bir kaderi var dergilerin; çoğu bir mevsim yaşar, çiçekler gibi... En talihlileri bir nesle seslenir... Eski dergiler, ziyaretçisi kalmayan bir mezarlık... Anahtarı kaybolmuş bir çekmece... Sayfalarına hangi hatıralar sinmiş, hangi ümitler, hangi heyecanlar gizlenmiş, merak eden yok.

Cemil Meriç,
Bu Ülke

Kitapta ebeveynlerin tutum ve davranışlarına ayna tutularak kendileriyle yüzleşmelerinin önü açılıyor. Yaşamlarında sekteye uğrayan ya da gerçekleşme ihtimali kalmamış hayallerin çocuklar üzerinden tatmin edilmesinin yanlışlığı üzerinde duruluyor. Ailelerin gençlerden maddi başarılar beklerken erdemli davranışları takdir etmeyi ıskalayabileceklerine dikkat çekiliyor.

G

ençlik, insan hayatında çok özel bir dönem, çocukluktan olgunluğa geçişte bir köprüdür. Kişi bu köprüde yeni hak ve sorumluluklarla tanışır. Fiziki olgunluğun yanı sıra kimi ruhsal sorgulamalardan da nasibini alır.

Gençlikte insan kendi kendine, "Ben kimim?", "Nereden geldim, nereye gidiyorum?", "Hayatın anlamı nedir?" gibi sorular sorar. Bu sorgulama döneminde sergileyeceği tutum, onun geri kalan hayatında kimliği ve düşünceleri üzerinde belirleyici olacaktır. *Gençlik ve İletişim* kitabı, bu sorulara cevap niteliğinde olan ve Diyanet Aylık Dergi'de yayımlanan makaleler arasından

seçilerek hazırlanan kolektif bir eser. Hayati Hökelekli, Kemal Sayar, Abdülkerim Bahadır, Ömer Faruk Söylev gibi alanında uzman pek çok ismi bir araya getiren kitap, konu bütünlüğü açısından göz alıcı bir insicama sahip. Kitapta yer alan makaleler, bu açıdan hem gençlere hem de ebeveynlere rehberlik ediyor.

GENÇLİK VE İLETİŞİM

SEMA BAYAR

Genç ve ebeveyn ilişkisi dünyanın her yerinde sancılı bir ilişki olarak cereyan eder. Zaman, mekân ve alışkanlıklar değişmektedir. İnsanlar bu değişim rüzgârının ortasında, nesiller arasında meydana gelen mesafelerle karşılaşmaktadır. Kitap, gençlerle yetişkinler arasında sadece bir köprü kurmayı hedeflemiyor, birbirini besleyen bir zeminin meydana getirilip getirilmeyeceğini irdeliyor. Gençlik idealizminin, saf iman ve hakikate, iyiliğe, hakkaniyete duyulan bir özlemin ifadesi olarak anlaşılması gerektiği vurgulanıyor. Zira dünyayı değiştirmek ve olduğundan daha iyi bir hâle getirmek gençlik idealizminin merkezinde yer alıyor. Dolayısıyla genç bireylerin dünya tarihine ve toplumların yaşam tarzlarına olumlu etkilerinin altı çiziliyor. Gençleri anlamak ve hızla değişen dünyada onlarla iletişim kanallarını sürekli açık tutabilmek, güncelleyebilmek noktasında *Gençlik ve İletişim* isimli kitap, önemli bir boşluğu dolduruyor.

TAŞLA BÜYÜ(LE)YEN ZARAFET...

FATMA NUR ÜNLÜ SÜRER

Sadaka taşları, taşın sıradanlıktan sıyrılıp kutsi bir anlama bürünerek "Hayırda yarışınız!" hitabının somut şeklidir. Kadim kültürümüzün zikre şayan eserleri arasındadır her biri. Öyle ki hem içtimai hem de iktisadi ilişkileri tanzim noktasında mühim bir görevi icra etmişlerdir. Adı bir yerde "Hacet Taşı" olur, başka bir yerde "Fıkara Taşı"... Her hâlükârda o taş bağrında fazilet taşır. İhtiyacından fazla olan malın muhtaca verilmesinin hayrını yüklenir sessiz sedasız.

Peygamber'in (s.a.s.) ümmetine yaraşır bir şekilde veren elin alan eli görmediği, fakaranın mahcubiyet duymadığı bir kardeşliğe ortak olur sadaka taşları.

Merhum Ahmet Yüksel Özemre sadaka taşı ile ilgili hatıralarından, "*Üsküdar Ah Üsküdar*" isimli eserinde şöyle bahseder: "Üsküdar'da bazı mahallelerde 'Fıkara Taşı' bulunurdu. Mahalle sakinleri yatsı namazına camiye giderken taşın kovuğuna bir miktar para bırakırlardı. Yatsı namazından sonra camiden ihtiyacı olanlar en son çıkar ve taşın yanından geçerken taşın kovuğuna ellerini daldırarak bir miktar para alırlardı. Kimse paranın hepsini kaldırmayı düşünmezdi. Ertesi

günün ekmek parasını almak onlara yeterdi, öyle ki ertesi sabah fukara taşında hâlâ para kalmış olduğu dahi vaki idi.”

Sadaka taşlarının alametifarikası, sadece zengin fakir arasındaki bir münasebete dayalı sosyal bir ilişki doğurmakla kalmayıp bir şehri komşu, eş, dost, akraba nev'inden tüm unsurlarıyla kuşatıcı mahiyette olmasıydı. Medeniyetimizin güller yüzünün bir taşın üzerinde tecelli etmesiydi. Kovuk şeklinde veya duvarda gömme usulüyle oyularak yapılan taşlardan olurdu. Bazen ihtiyaç sahiplerinin sıklıkla uğrayabilecekleri yüksünmeden hacetlerini ifade edebilecekleri, sosyal yardım kurumlarının yakınlarına; dergâh, tekke, türbe, han, hamam, bîmâristan gibi yerlerin civarına konulurdu. Bazen bir mescidin avlusu ev sahipliği ederdi sadaka taşlarına. Kimi zaman da alanın ve verenin birbirleriyle karşılaşmalarının zor olacağı kuytuları mesken tutardı sadaka taşları.

Sadaka taşlarına daha ziyade akşam ve gece vakitlerinde bırakılan para, hakiki ihtiyaç sahipleri tarafından yine en tenha sayılan bu vakitlerde alınırdı. Yapılan nakdî yardımda, alan el konumunda olan ihtiyaç sahibinin hissedeceği mahcubiyetle, veren elde meydana gelmesi muhtemel kibir ve rıyanın, gecenin örtüsüne büründürülerek yok edilmesi esas olmuştur.

Öylesine narin ve göze batmayacak şekilde yapılmış olan sadaka taşlarındaki kovuklara uzanan ellerin, ihsan için mi yoksa ihtiyaç için mi uzandığı belli olmazdı. Bir elin sığabileceği genişlikte olan bu oyuklarda nihayetinde alan da veren de hayır işlemiş olur, sadaka taşı, vazifesini gerektiği gibi ifa ederdi.

Zaman mefhumunu hesaba katmadan yürütülen bu hizmette öncelik yoksulun hakkının gözetilmesi, Hakk'ın rızasına uyun fiillerde devamlılık sağlanmasıydı. Kadim medeniyetimizden bugüne dek zamana direnmiş, varlıklarına başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun, bereketli tarihini barındıran coğrafyasında rastladığımız bu taşların anlattıkları, bir devrin İslam'ı anlama ve yaşatma gayretini ortaya koymasından bakımından korunup yaşatılmaya değerdir. "...Hayır için yaptığınız her harcama kendiniz içindir. Verdiklerinizi ancak Allah rızası için veririrsiniz. Hayır için yaptığınız her harcamanın karşılığını da hiçbir haksızlığa uğramaksızın tam olarak alacaksınız." (Bakara, 2/272.) ayetini bu minvalde anlamak ve sadaka taşlarına bu nazarla yaklaşmak mühimdir.

Şimdilerde daha çok "Hatırat" kitaplarında nakledilen bu zarif abidevi taşlar, dinleyenlerde geçmişe karşı iç çekişlere kapı aralamaktadır. Anılarda kendilerine yer açarak yıllanmış dimağlarda "Bir vakitler..." diye başlayan cümlelere katık olmakta, siyah beyaz fotoğrafların eprimiş yüzünde kendini görünür kılmaktadır.

Üsküdar'da bir zamanlar bulunan Miskinler Tekkesi'nin sadaka taşı kadim kültürümüzün kıymetli bir nişanesidir. Geçmişte, cüzzamlı hastaların bakıldığı Miskinler Tekkesi'nde, cümle kapısının hemen önünde on on beş kadar taş sütun vardı. Bu sütunların oyuklarına yardımsever kişiler sadaka bırakır, toplanan paralarla tekkedeki hastaların ihtiyaçları giderilirdi.

İmrâhor Camii'nden Eyüp Sultan'da bulunan Hatuniye Tekkesi'ne kadar nice ibadethane ve dergâhta sadaka taşları fakir fukaranın yüzünü güldürmekteydi. Konya'da halkın "hayrat deliği" olarak adlandırdığı Sahip Ata Külliyesi'nde bulunan niş, Sarı Yakup Camii'nin harem kapısı önündeki sütun, Yahyalı'daki (Kayseri), Şeyh Yahya Türbesi ile bitişiğinde yer alan Ulu Camii'nin ortak avlularında bulunan "hacet yeri"... Her biri bize kadim kültürümüzün birer nişanesi olarak diğerkâmlığı ve kardeşliği hatırlatmaktadır.

Narin ve göze batmayacak şekilde yapılmış olan sadaka taşlarındaki kovuklara uzanan ellerin, ihsan için mi yoksa ihtiyaç için mi uzandığı belli olmazdı. Bir elin sığabileceği genişlikte olan bu oyuklarda nihayetinde alan da veren de hayır işlemiş olur, sadaka taşı, vazifesini gerektiği gibi ifa ederdi.

Mekke'ye dönüş: “KUTLU FETİH”

MUSTAFA MİRZA DEMİR

“...Hak geldi, bâtil yok oldu!” (isrâ, 17/81.)

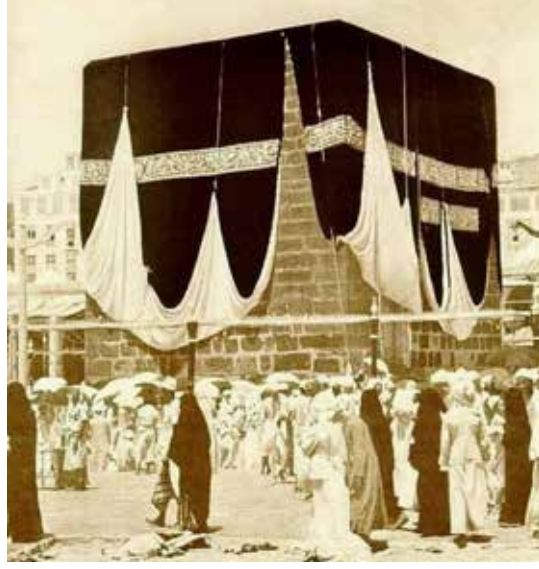
Hicretin altıncı yılında, Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında bir antlaşma yapıldı. İsmi, yapıldığı beldeden alan Hudeybiye Antlaşması'na göre sulhun müddeti on yıl olmasına rağmen müşrikler bu ahde sadık kalmadılar. İslam'ın Arabistan'da adım ilerlemesinden, Arap kavimleri arasında dalga dalga yayılmasından büyük hoşnutsuzluk duyan Kureyşliler, kendilerine bağlı bulunan Benî Bekir kabilesini Müslümanlara

karşı kışkırtmayı başardılar. Hâlbuki antlaşmaya göre her iki taraf da kendilerine sığınan kabilelerin birbirleriyle savaşmasına müsaade etmeyeceklerdi. Antlaşmanın üzerinden henüz iki yıl bile geçmemişti ki, bu kışkırtma sonucu Benî Bekir kabilesi Medineli Müslümanların himayesinde olan Huzaâ kabilesine hunharca saldırdı. Canilerin namaz esnasında katlettiği Müslümanlar secdede, kıyamda, rûkûda iken şehadet şerbetini içtiler. Kaçmayı başarabilenler ise Harem'e sığındılar. Müslü-

manları takip eden katiller, yaptıkları kıyım burada da devam ettiler. Meşum saldırıdan haberdar edilen Allah Resulü (s.a.s.), aralarındaki sözleşmeyi ağır bir şekilde ihlâl eden Kureyşlilere bir elçi gönderdi ve onlardan Benî Bekir kabilesi ile ittifaklarını bozmalarını ya da öldürülen Müslümanların diyet bedellerini ödemelerini istedi. Aksi takdirde aradaki antlaşma bozulacak ve Müslümanlar Mekke'ye doğru ilerleyecekti. Peygamber Efendimizin iki teklifini de reddeden müşrik-

ler, Allah'ın Peygamberine ve onun yoldaşlarına vadettiği büyük zafer ve kutlu fethedavetiyeye çıkardıklarını bilmiyorlardı. Kureyşliler, sonradan pişman olup Müslümanlara yeniden barış teklifi iletselede artık çok geç kalmışlardı ve Mekke'nin fethi kaçınılmazdı.

Medine'de fetih hazırlıkları başlamıştı. Hazreti Peygamber, yakın civarda bulunan kabileleri, orduya iştirak etmek üzere davet ediyor; uzaklardaki kabilelerin de oldukları yerde teyakkuzda beklemelerini irade buyuruyordu. Fetih harekâtının gizliliğine ehemmiyet veren Hz. Muhammed (s.a.s); iki taraftan da kan dökülmeden bu fethin gerçekleşmesini murat ediyor, bu hususta çok hassas hareket edilmesini istiyordu. Hicretin sekizinci yılında, Ramazan'ın onuncu günü, on bin kişilik muazzam İslam ordusu ile Peygamber Efendimiz Medine'den hareket ettiğinde aksi istikâmetteki müttefik kabilelere uğramış, daire çizerek yoluna devam etmiş, asıl hedefin müşriklerce anlaşılmasısı için belirsizliği artıracak taktikler uygulamıştı. Yine aynı maksatla, mîkat yeri olan Zülhuleyfe'de ihrama girilmeye gerek seferin yönü hususundaki gizliliği korunmuştu. Allah'ın Elçisi, Mekke yakınlarına vardıklarında askere ayrı ayrı yerlerde büyük ateşler yakmalarını emretmişti ki bu taktikle de görkemli bir ordu hazırlandığı izlenimi uyandırarak düşman üzerinde psikolojik baskı kurmuştu. Gördükleri manzara karşısında dehşete kapılan müşrikler henüz ne olduğunu anlayamadan İs-

"Ben, size Hz. Yusuf'un kardeşlerine dediğini söyleyeceğim: 'Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur.' Gidin, serbestsiniz!"

lam ordusu, Hazreti Peygamber'in komutasında, dört kola ayrılmış vaziyette Mekke'ye giriyordu. Yer gök tekbir sesleriyle yankılanıyor; âlem, tarihin en kutlu fethine şahit oluyordu. Müslümanlar karşısında eli kolu bağlı, hayretler içerisinde kalan müşrikler hiçbir mukavemet gösteremeden sadece neticeyi merakla beklediler. Hazreti Peygamber'in murat ettiği üzere fetih kan dökülmeden gerçekleşmiş, Halid bin Velid'in komutasındaki kolda karşılaşılan direnişle küçük bir çatışma yaşanmışsa da hemen bastırılmıştı. Sekiz yıl önce, doğup büyüdüğü yurdundan, anavatanından mahzun ve buruk bir şekilde koparılan Hazreti Peygamber; şimdi, muzaffer bir ordunun kumandanı olarak geri dönmüştü. Herkes, mağrur komutan edasıyla değil de tevazudan sakalının ucu devesinin semerine degecek kadar başı önünde; boynu bükük, fethi nasip kılan Rabb'ine şükür eder hâlde şehre giren Allah Resulü'nün

bundan sonra ne yapacağını merak ediyordu. Muhacir ve Ensar'ın etrafını çevrelediği Nebiler Sultanı, Fetih suresini okuyarak Kâbe'ye yöneldi. Hacerülesved'i selamlayarak Kâbe'yi tavaf ettikten sonra anahtar sorumlusu Osman b. Talha'yı çağırarak Kâbe'nin kapısını açtırdı ve içeri girdi. "Hak geldi, batıl zail oldu. Zaten batıl yok olmaya mahkûmdur." diyerek bazı putları bizzat devirip Allah'ın evinin bütün putlardan ve suretlerden temizlenmesi emrini buyurdu. Müminler derhal bu emri yerine getirdiler. Habeshli Bilâl'in ezan okumasının ardından öğle namazını eda ettiler ve tekbirlerle Kâbe'yi tavaf ettiler.

Müslümanların yanı sıra Mekkeli müşrikler de merak içinde Kâbe'nin avlusunda toplanmış, başları önlerinde, Rahmet Peygamberinin iki dudağı arasından çıkacak sözlere dikkat kesilmişti. Zamanın muharebe hukuku gereği muzaffer olan bir ordunun kumandanı olarak bütün Mekke halkının ölüm emrini verebilir, mallarına el koyabilir ve bu malları ganimet olarak ordusuna pay edebilirdi. Rahman ve Rahim olan Allah'ın âlemlere rahmet kıldığı elçisi, daha sonra herkesin biat etmesine ve yüzlerce kişinin Müslüman olmasına ve böylece Mekke'nin kutlu fethinin tam manasıyla gerçekleşmesine sebep olacak mübarek sözlerini buyurdu:

"Ben, size Hz. Yusuf'un kardeşlerine dediğini söyleyeceğim: 'Size bugün hiçbir başa kakma ve ayıplama yoktur.' Gidin, serbestsiniz!"

BİR MUCİZE OLSA

CÂNÂN CEHRİ AKYOL

Diyanet İşleri Uzman Yardımcısı

Gün geceye nasıl bağlanmışsa ya da gece gündüze, insanın hayalleri de "azim ve sebata" öylece bağlanmıştır. Peşi sıra takip ederler birbirlerini. Azim ve sebat göstererek amacına adanmış gönüllerde öyle bir ruh vardır ki tüm beşeriyeti gayrete getirir. Âdetâ cümle âlemi yardımcı olmak adına seferber eder. Ve bir de bakarsınız hedefe giden yolun taşları el birliği ile döşenir. İşte "Mucize bu!" dediğimiz pek çok şey aslında, emek ve alın terinin, istikrarlı bir ilerleyişin hatırına Yaradan'ın ihsan ettiği nimetlerdir.

Kim istemez ki hayallerini kurduğu, düşlerinde gördüğü o şeyi elde etmenin kolay ve kısa bir yolu olsun. Bir mucize gerçekleşsin de hayal ettiği şeye bir

anda kavuşsun. Âdemoğlunun bu aceleciliğini iyi bilen Yüce Yaradan, işin sırrını "İnsan için ancak çalıştığı vardır." (Necm, 53/39.) ayetiyle açıklar. Öyleyse ısrarla kapıyı çalanlar, içeri girecek bir yol bulur; pes etmeden yolu arşınlayanlar zirveyi görür.

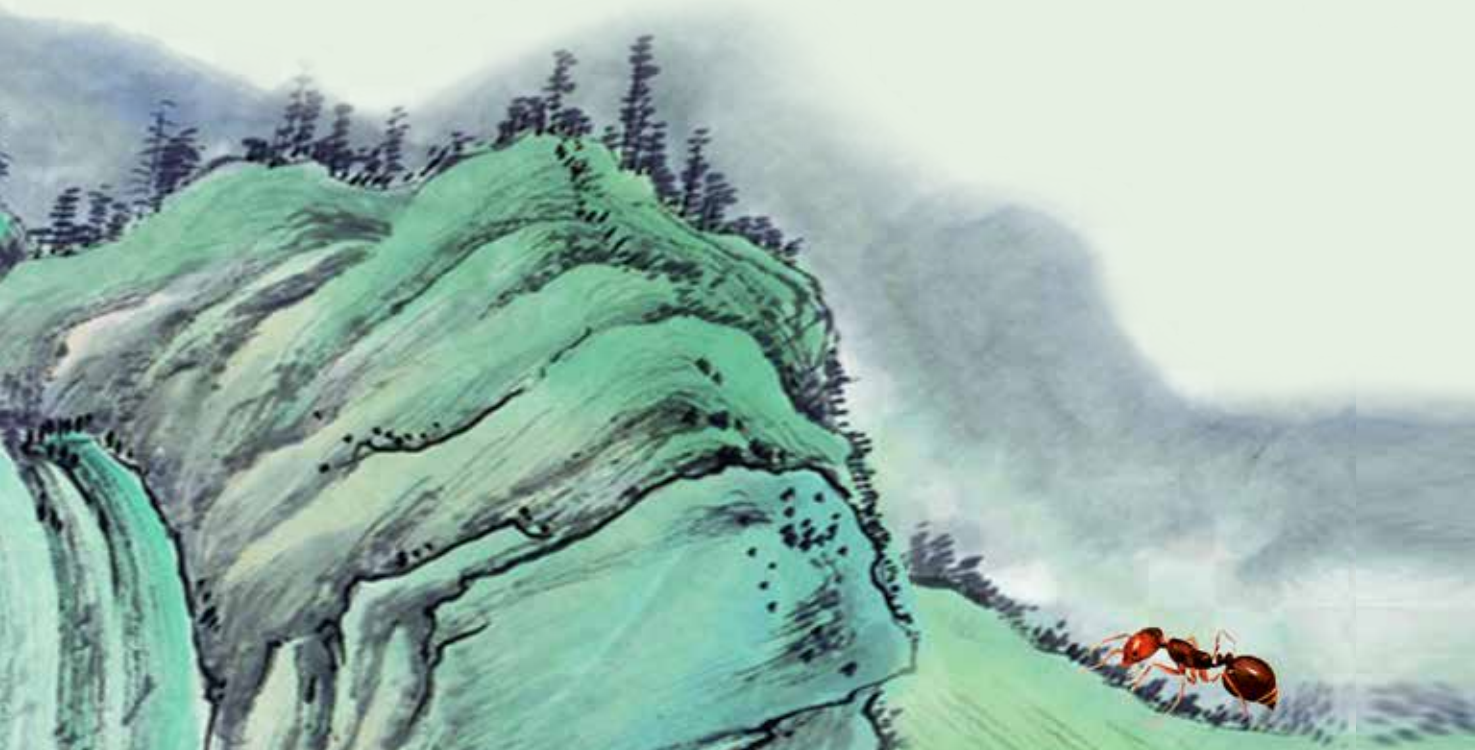
Bir zamanlar minik bir karıncanın başından geçenler de bu hakikati anlatır bizlere. Hikâye bu ya minik karınca yıllardır eteklerinde yaşadığı dağın zirvesine çıkıp arkasındaki sırta vakıf olmak istemiş. Ama bir türlü dağa tırmanmaya başlayamamış. Zira minicik bacaklarıyla arşınlayacağı yol, onu korkutmuş. Bu yüzden kestirme bir yol arayıp durmuş yıllarca. Sonra bir mancınık yapıp kendini zirveye fırlatmak istemiş. Onun, küçücük bedeniyle yaptığı mancınık

da bir işe yaramamış. Kendini ancak bir arpa boyu uzağa fırlatabilmiş. Dağı delip bir tünel yaparak karşıya geçmek iyi bir fikir gibi görünmüşse de taşları oymaya çalışırken az kalsın ezilecekmış. "Bir mucize olsa! Büyük bir kuş pençesine alsa beni, uçurup zirveye ulaştırırsa kolayca..." diye düşünerek günlerce bir taşın üzerinde beklemiş. Ama nafile... Ne gelen varmış ne de giden. Sonunda yolu ancak yürüyerek tüketebileceğini anlamış. Yağmur çamur, gece gündüz demeden yürümüş. Çok yorulmuş. Pes etmeyi düşünmüş; gücü tükenecek, olduğu yerden bir adım ileriye gidemeyecekmış gibi hissetmiş kimi zaman. "Bu bacaklar küçük, olsun, azmim bu bacaklardan daha büyük ya!" demiş ve yolun uzunluğuna, barındırdığı tehlikelere aldırmandan sebatla ilerlemeye devam etmiş. Havanın soğumaya başladığı bir gün, mecali tükenmek üzereyken kuvvetli bir rüzgâr karıncanın minik bedenini önüne kattığı gibi uçurmayaya başlamış. İlk önce korkmuş, sonra zirveye doğru uçtuğunu fark edince sevinmiş. Bir müddet sonra hava yumuşamış, rüzgâr dinmiş. Bir yaprak tanesine tutunan minik karınca da yavaş yavaş aşağı doğru süzölmüş. Arkasına bakıp bir hayli yol katettiğini görünce böyle bir yardımla onu desteklediği için Allah'a şükretmiş. Günler geçmiş, bir gün karınca çok hastalanmış. "Bir müddet yürüyemem herhâlde." diye hayıflanırken bir dağ keçisiyle karşılaşmış. Bu minicik karıncanın bu kadar yükseğe tırmanmasına

şaşıran keçi, onun gayretine hayran kalmış ve yardım etmek istemiş. Karınca tutunmuş keçinin sakalına, onun taşların üzerinden hızlı ve çevik bir şekilde zıplayışını seyrederek yolculuk etmiş. Sonra ayrılmış yolları dağ keçisiyle. Böyle bir yol arkadaşı nasip ettiği için bir kez daha şükretmiş Allah'a. Zirveye iyice yaklaşmış ama gün batımından önce kalan yolu bitirmesi imkânsızmış. Onu gören heybetli bir kartal "Bu minik ayaklarla buraya kadar gelmişsin. Haydi! Pes etme! Sen bu yolu aşarsın. Zirveyi görmene çok az kaldı." sözleriyle karıncayı yüreklendirmiş. Gönlü ferahlayan minik karınca var gücüyle devam etmiş yola. Nihayet zifiri karanlık bir gecenin sonunda, gün doğumunu izlerken zirveye çıktığını fark etmiş.

Azim ve sebat... Yüce dağları, çetin yolları, zor yamaçları tek tek aşmayı sağlayan iki fazilet... Öyleyse durmak ve hedefe kısa yoldan varmayı istemek, inanmış bir gönlün kârı değildir. Kalplerin Mekke'sini fethetmeye ömrünü adanmış, bu uğurda tüm dünyayı elinin tersiyle iterek Rabb'ine bağlanmış, geri çevrilmesi zor teklifler karşısında sağ eline güneşi, sol eline ayı koysalar yine de vazgeçmeyeceğini ifade etmiş bir Peygamber'in izinden yürümek için heybemizde ne olmalı? Kendi hikâyemizde mucize dediğimiz her ne varsa aslında onun Allah'ın rahmet deryasından bahtımıza ihsan ettiği bir katre olduğunu ve bu katrenin gösterdiğimiz gayretle düğümlendiğini unutmamak temennisiyle vesselam.

ŞEHİT YETİMİ MUHADDİS BİR GENÇ

Ebu Said el-Hudrî (r.a.)

DOÇ. DR. SALİH KESGİN

Uhud Harbi'ne katılmak üzere, babam beni Resulü Allah'a (s.a.s.) götürdüğüm zaman on üç yaşındaydım. Resulü Allah (s.a.s.) ile karşılaştığımızda, babam harbe katılmak istediğimi ifade etmek maksadıyla "Kemikleri kuvvetlidir." diyerek, sefere katılmam için gerekçeler gösterdiği hâlde, yaşımın küçüklüğü sebebiyle Resulü Allah (s.a.s.) kabul etmedi." (Hâkim, el-Müstedrek, III/650.)

Ebu Said el-Hudrî (r.a.), Uhud Gazvesi'ne katılma hususundaki isteğini aktarırken nakleder bu ifadeleri. Asıl ismi "Sa'd bin Mâlik" olan Ebu Said (r.a.), Medine'de İslamiyet'in yayıldığı ilk sıralarda Müslüman olan bir ailenin evladıydı.

Bedir Seferi'ne katılmayı çok arzu etmesine rağmen yaşının küçüklüğünden dolayı talebi babası tarafından kabul edilmeyen Ebu Said el-Hudrî (r.a.), aynı coşkuyla yer almak istediği ama bu sefer de Resulü Allah'tan müsaade alamadığı için katılmadığı Uhud seferinde babasının şehadet şerbetini içmesiyle yetim kalmıştı.

Âlemler sultanı Efendimizin (s.a.s.) "... Kim istemekten sakınırsa Allah o kimseyi iffetli kılar. Gözü tok olanı Allah zengin eder. Kim sabretmek isterse Allah ona sabır ihsan eder. Hiç kimseye sabırdan daha hayırlı ve sabırdan daha geniş bir nimet verilmemiştir." (Buhârî, "Zekât" 51) ifadelerini işitmesi nedeniyle, babasızlığın getirdiği ekonomik zorlukları tecrübe ettiği bir dönemde, ailesinin ihtiyaçları için dahi yardım talep etmekten geri duran Ebu Said el-Hudrî (r.a.) bundan sonraki hâlini şöyle anlatır: "... Cenâbı Hak bize rızığımızı gönderdi. İşimiz öyle düzeldi ki

Ensar'ın en zenginlerinden olduk." (Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, XVII/488)

Hendek, Hudeybiye, Hayber, Mekke'nin Fethi, Huneyn ve Tebük gazalarında fahr-i kainat efendimiz ile birlikte bulunandır o. (İbnü'l-Esir, Üsdü'l-gabe, II/451.)

Hz. Ömer ve Hz. Osman devirlerinde Medine'de fetva makamında olan, Hz. Ali devrinde ise Nehrevan seferinde bulunandır o.

Hayatında maddi ve manevi cihadın heyecanını birlikte yaşayan, bir taraftan cihat meydanlarında çarpışırken diğer taraftan da Suffe Meclisi'ne devam ederek ilim tahsil eden, Medine'de zamanının çoğunu Suffe'de geçirendir o.

Hayatında maddi ve manevi cihadın heyecanını birlikte yaşayan, bir taraftan cihat meydanlarında çarpışırken diğer taraftan da Suffe Meclisi'ne devam ederek ilim tahsil eden, Medine'de zamanının çoğunu Suffe'de geçirendir o.

Resulü Allah'ın (s.a.s.) vefatından sonra hadis ve fıkıh ilmiyle meşgul olan, birçok talebe yetiştiren, genç sahabilerin en âlimidir o.

İlim öğrenmek için gayret gösteren öğrencilerini, "Merhaba Resulü Allah'ın bize vasiyet ettiği kimseler!" ifadeleriyle karşılayan; Hz. Peygamber'in, "İslâmiyet'i öğrenmek üzere dünyanın dört bir yanından insanların geleceğini haber verdiğini ve ashaba onlara iyi davranmalarını tavsiye ettiğini" (Tirmîzî, "İlim", 4) nakledendir o.

"İmam" ve "Medine Müftüsü" lakaplarıyla anılan, pek çok içtihadı ve fetvası kaynaklarda yer alandır Ebu Said el-Hudrî (r.a.).

Resulü Allah'ın (s.a.s.) terbiyesi altında büyüyen, rivayet ettiği 1170 hadislerle, "en çok hadis rivayet eden sahabilerin yedincisi" olacak ilmî birikime ulaşandır Hz. Ebu Said.

İlim öğrenmek için gayret gösteren öğrencilerini, "Merhaba Resulullah'ın bize vasiyet ettiği kimseler!" ifadeleriyle karşılayan; Hz. Peygamber'in, "İslâmiyet'i öğrenmek üzere dünyanın dört bir yanından insanların geleceğini haber verdiğini ve ashaba onlara iyi davranmalarını tavsiye ettiğini" nakledendir o.

Hicrî 74 yılında vefat eden Ebu Said el-Hudrî (r.a.), hak olarak bildiğini söylemekte insanlardan korkmaz, doğru bildiği bir meseleyi tatbik etmekte kendisine muhalefet edilmesinden asla çekinmezdi. Nitekim bayram hutbesinin namazdan önceye alınmasına karşı çıkan Ebu Said (r.a.) bunun sünnete uymadığını yöneticilere hatırlatmış, aynı şekilde halifenin huzuruna çıkarak beğenmediği tavırlarını tenkit etmiş; Hz. Peygamber'in, doğruyu bilenini onu söylemekten geri durmaması hususundaki beyanı (Nesâî, "İman", 17) üzerine bu uyarıyı yaptığini belirtmiştir.

Cesaretle gazalara katılmayı ve ilim talibi olmayı hayatında birleştiren Ebu Said el-Hudrî (r.a.), Hz. Peygamber'in rahmet pınarından ümmete pek çok hadisi şerifin ulaşmasına vesile olmuştur. Onun rivayet ettiği hadislerin bazıları şu mealdedir:

"Cennet ahali cennete, ateş ahali de ateşe girdikten sonra Yüce Allah: Kimin kalbinde bir hardal tanesi ağırlığına iman varsa ateşten çıkarınız, diye emreder..." (Buhârî, "İman", 14)

"Kim helalinden yer, sünnete göre hareket eder, insanlara kötülük ve eziyet etmezse cennete girer." (Tirmizî, "Kıyâme" 60.)

"Mümin cennete kavuşuncaya kadar, kulağına gelen hayırlı söz ve hikmete doymaz." (Tirmizî, "İlim" 19.)

"Sizden kim bir kötülük görürse onu eliyle değiştirsin. Buna gücü yetmezse onu diliyle değiştirsin. Buna da gücü yetmezse o zaman onu kalbiyle değiştirsin. Bu da imanin en zayıfıdır." (Ebû Dâvûd, "Salât" 239)

"Ezani işittiğiniz zaman müezzinin söylediği gibi siz de söyleyin." (Buhârî, "Ezân" 7)

Yüce Allah bizleri sahabe-i kirâmın örnekliğinden istifade eden ve onlardan öğrendiklerimizi hayatımıza aktaranlardan eylesin.

Amin...

Antibiyotik kullanımı ve astım ilişkisi

DR. MEHMET GÜNATA

Astım; hırıltılı solunum, nefes darlığı ve öksürük semptomları ile karakterize, hava yolundaki anormal değişiklikler ve değişen derecelerde hava yolu daralması sonucu gelişen kronik bir hastalıktır. Aynı zamanda hava yollarının çevresel etkenlere karşı aşırı duyarlı olması da demektir. Hava yollarında ve hava yollarını döşeyen dokuda şişme söz konusudur. Bu şişme, zaman zaman hava akımını engelleyerek solunum sıkıntısına neden olur. Bu dönemlere astım nöbetleri denir. Hava yolu obstrüksiyonu (tıkanmaları) sıklıkla geri dönüşlüdür ancak bu süreç, hastanın hayat konforunu olumsuz etkiler. Günümüzde yaklaşık 300 milyon astım hastası vardır.

Genetik, çevre, beslenme, solunum sistemi enfeksiyonları, sigara dumanına maruz kalma, erken yaşta antibiyotik kullanımı astım hastalığını ortaya çıkaran sebepler arasındadır.

Antibiyotiklerin reçete edilmesinden kullanılmasına kadarki süreçte, birçok sorun da beraberinde gelmektedir.

Bunlardan bazıları

- * Etkin olmadığı durumlarda antibiyotik kullanımları
- * Uygun olmayan dozlarda antibiyotik kullanımları
- * Ailelerin antibiyotik kullanma isteğinin fazla olması
- * Hastanın ek sorunları çözüme kavuşturulmaksızın antibiyotiğin başlanması
- * Hastalığa yol açan etkenin araştırılmasına yeterince önem verilmemesidir.

Ülkemizde antibiyotiğin bu kadar fazla kullanılmasının nedenleri arasında; hastaların antibiyotiği kullanma isteği, antibiyotik yazmayan hekimlerin kötü hekim olduğu düşüncesi, antibiyotiğin daha önceki zamanlarda reçetesiz alınabiliyor olması sayılabilir. Günümüzde yeni sağlık politikaları ile bu sorunların çözülmesi amaçlanmıştır.

Şimdi gelelim antibiyotik ve astım aradaki ilişkiye...

2018 yılında Kosta Rica'da 2.817 okul çağı çocuğun dâhil edildiği bir çalışmada; çocukların 0-1 yaş aralığında antibiyotik kullanmasının astım hastalığını %130 kat artırdığı gözlenmiştir. Astım hastalığının daha çok 0-5 yaş aralığında görüldüğü düşünüldüğünde akılcı antibiyotik kullanımının önemi gözler önüne serilmiştir.

2018 yılında ve Kanada'da yapılan bir diğer çalışmada gebelik boyunca kullanılan antibiyotiğin çocuklardaki astımı %27, gebelik sonrası kullanılan antibiyotiğin ise %32 artırdığı tespit ediliyor. Bunun sebebi olarak antibiyotiklerin mikrobiyotayı (vücudumuzdaki mikroorganizmaların bütününe verilen isim) olumsuz etkilemesi olarak gösteriliyor.

ABD Hastalık Kontrol ve Korunma Merkezi'nin (CDC) verilerinin de yer aldığı çalışmaya göre; ayakta gelen hastaların %12,6'sına antibiyotik reçete ediliyor ve yazılan tüm antibiyotiklerin %30'unun gereksiz olduğu belirtiliyor.

Yakın bir zamanda Japonya'da yapılan bir çalışmaya göre; doğum sonrası 0-1 yaş arası çocukların antibiyotik kullanmasının astımı güçlü bir şekilde artırdığı gösterilmiştir. Bu çocukların antibiyotik kullanım gerekçelerine bakıldığında solunum sistemi hastalıkları başta olmak üzere çeşitli sebepler bildirilmiştir. Şüphesiz, antibiyotik gerekli ise kullanılmalıdır. Hekim bilgisi dâhilindeki tüm uygulamaların devam etmesi gerekmektedir.

21 çalışmanın dâhil edildiği bir başka meta-analiz çalışmasının sonucuna göre 0-1 yaş aralığında antibiyotik kullanımı çocuklardaki astımın %27 artmasına neden olmaktadır. Bunun sebebinin bu yaştaki çocuklarda mikrobiyotanın bağışıklık sisteminde önemli bir rol üstlenmesi olarak gösterilmektedir.

Nisan 2018'de yayımlanan bir araştırmada; sağlık sigortası kapsamındaki 792.130 bebeğe ait tıbbi kayıtlar geriye dönük olarak değerlendirilmiş; hayatlarının ilk 6 ayında antibiyotik verilen bebeklerde bazı hastalıkların görülme riskinde artış gözlemlenmiştir. [Astım %109, alerjik rinit (bahar nezlesi) %75, anafilaksi (ciddi solunum yolu tıkanıklığı ile giden ölümcül olabilen bir hastalık) %51, alerjik konjunktivit (göz alerjisi)]

Hekimlerin elektronik ortamda reçeteleme davranışlarının analiz edilmesine imkân sağlayan Reçete Bilgi Sistemi'nden (RBS) yararlanılarak 2011 yılında düzenlenmiş reçeteler değerlendirildiğinde; reçete edilen 439.539.673 ilacın 55.878.010 kutusunun antibiyotiklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Düzenlenmiş reçetelerin maliyet analizleri yapıldığında ise genel maliyetin %14,14'ünü antibiyotiklerin oluşturduğu görülmüştür. Veriler dikkate alındığında ülkemizde antibiyotiklerin akılcı kullanımının ne derece önemli olduğu açıktır. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı tarafından gereksiz antibiyotik kullanımını önlemek amacıyla Akılcı İlaç Kullanımı Ulusal Eylem Planı yürürlüğe konmuş ve içinde antibiyotik bulunan reçete sayısı 5 yıl içerisinde %10'a düşürülmüştür. (<http://www.akilcilac.gov.tr>)

Unutmamalıyız ki antibiyotikler ateş düşürmez, ağrı dindirmez. Antibiyotiklerin özellikle grip ya da nezle gibi virüslere bağlı solunum yolu enfeksiyonlarında tedavide yeri yoktur.

Sonuç olarak; uygun ilaç, uygun dozda, uygun sürede kullanılmalıdır. Hasta kendisini iyi hissetse bile tedaviyi hekimin belirttiği süreden önce sonlandırmamalıdır. Bunun kararını hasta veya hasta yakınları değil, hekimin kendisi vermelidir. Yaygın ve yanlış kullanıldığında antibiyotiklerin faydadan çok zarar getireceği de asla unutulmamalıdır.

KISSADAN HİSSE

Hayatın acıları

Y

aşlı bir usta, çırağının sürekli her şeyden şikâyet etmesinden bıkmıştır. Bir gün çırağını tuz almaya gönderir. Hayatındaki her şeyden mutsuz olan çırak döndüğünde yaşlı usta ona, bir avuç tuzu, bir bardak suya atıp içmesini söyler.

Çırak, ustasının söylediğini yapar ama içer içmez ağzındakileri tükürür. "Tadı nasıl?" diye soran yaşlı adama öfkeyle "İçilemeyecek kadar tuzlu." diye cevap verir.

Usta çırağını dışarı çıkarır. Sessizce az ilerdeki gölün kıyısına götürür ve çırağına bu kez de bir avuç tuzu göle atıp gölden su içmesini söyler. Söyleneni yapan çırak, ağzının kenarlarından akan suyu koluyla silerken usta aynı soruyu sorar: "Tadı nasıl?"

"Ferahlatıcı" diye cevap verir genç çırak. "Tuzun tadını aldın mı?" diye sorar yaşlı adam, "Hayır" diye cevaplar çırağı.

Bunun üzerine yaşlı adam, suyun yanına diz çökmüş olan çırağının omzuna dokunur ve şöyle der: "Yaşamdaki acılar tuz gibidir, ne azdır ne de çok. Acının miktarı hep aynıdır. Ancak bu acının şiddeti, neyin içine konulduğuna bağlıdır. Bir kederin, üzüntünün olduğunda yapman gereken tek şey, acı veren şeyle ilgili hislerini genişletmektir. Onun için sen de artık bardak olmayı bırak, göl olmaya çalış."

اللَطِيفُ

ESMA-İ HÜSNA

el-Latif: Yaratıklara karşı yumuşak, çok merhametli, çok lütfkâr, ihsan sahibi, insanlara hak ettiklerinden fazlasını veren; her şeyin detayını, sırlarını en iyi bilen, işleri çok hassas düzenleyen, gözle görülmeyen.

BİR DUA

Resulüllah (s.a.s.) şöyle dua ederdi:

"Allah'ın gazabından, kullarının şerrinden, şeytanların vesveselerinden ve (onların) bana uğramalarından, Allah'ın tam kelimelelerine (sonsuz iradesine ve hükmüne) sığınırım." (Ebû Dâvûd, Tıb, 19; Hadislerle İslam I, s. 169.)

BİR İNCİ

Ben Müslüman'ım ve Müslüman olarak kalmaya kararlıyım. Bu, hayatımın sonuna kadar böyle devam edecek. Çünkü İslam benim için iyi ve asil olmanın en doğru ifadesidir.

Aliya İzzetbegoviç

LÜGAT

Muvazene: İki şeyin vezince, ağırlıkça birbirine denk olması. Sait Halim Paşa'nın "Geri Kalmamıza Sebep Din midir?" yazısından kelimenin kullanımına örnek: "İslam'a göre din, beşeriyetin maddi ma-

nevi ve akli muvazenesini sağlayan ebedî kanun ve düsturlara karşı gösterilmesi gereken saygı yoluyla insanlığın saadetini bir hayal olmaktan kurtarıp müspet bir hakikat kılmaktır."

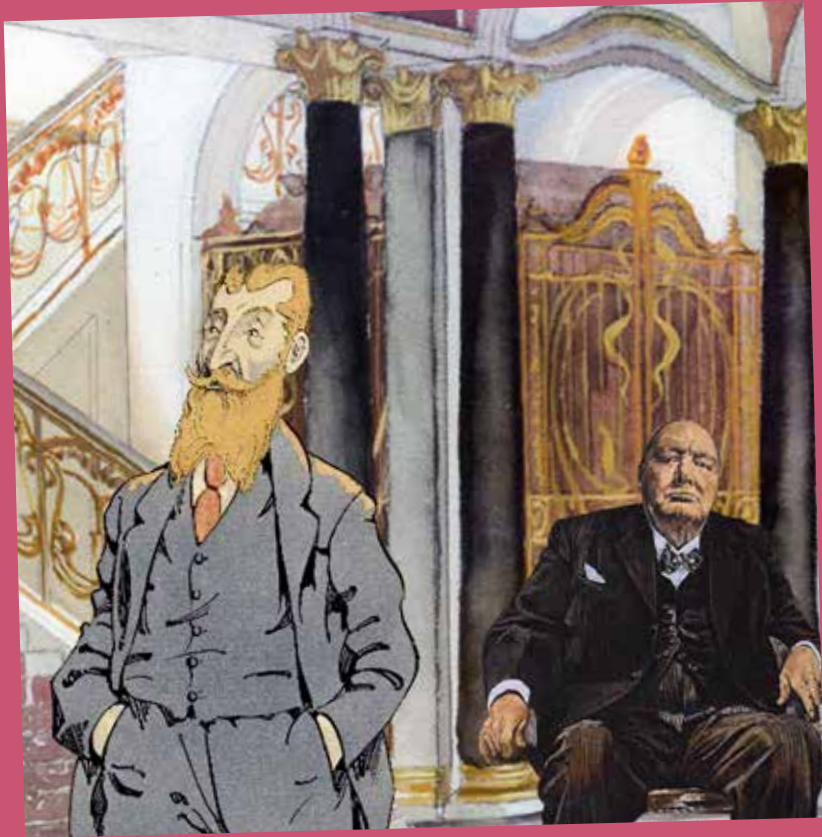
HAZIR CEVAP**Pusulâ**

Bernard Shaw ile Churchill hiç geçinemez ve sık sık birbirlerini iğnelermiş. Bernard Shaw, bir oyununun ilk gecesine, Churchill'i davet etmiş ve davetiyeye de bir pusula iliştiirmiş:

– Size iki kişilik davetiye gönderiyorum. Bir dostunuzu alıp gelebilirsiniz. Tabii dostunuz varsa.

Churchill, hemen cevap göndermiş:

– Maalesef o gece başka bir yere söz verdiğim için oyununuzu seyretmeye gelemeyeceğim. İkinci gece gelebilirim, tabii oyununuz ikinci gece de oynarsa.

BERCESTE

Yâ İlâhî senden özge yok Hudâ
Pâdişâh-ı bî zevâl-i Kibriyâ
Bir şerik ü bir nazîr olmaz sana
Hükm ile fermân senin yâ Rabbenâ

Âdile Sultan

Açıklaması: Ya Rab, senden başka ilah yoktur. Senin güç ve kuvvetin, azamet ve büyüklüğün yok olmaz. Hiçbir şeyin sana ortak koşulması yahut sana benzer, eş olması mümkün değildir. Hüküm de ferman da senindir.

Yaş ilerledikçe hafızanın zayıfladığı kanısı yaygın olsa da, bu bilgi belleğimizle ilgili resmin tamamını gösteremeyebilir. Son çalışmalar, açık bellek zayıflama eğilimindeyken bile örtülü belleğin yaşla güçleniyor olabileceğini gösteriyor.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü verilerine göre Türkiye, üye ülkelere nazaran daha fazla antibiyotik kullanıyor. Bilinçsiz kullanımlar, bakterilerin antibiyotiklere karşı dirençlerinin artmasına yol açıyor. Antibiyotikli ilaçlara direnç oranımız ise %38.

Çin'de pilot olarak okutulan "yapay zekâ" dersleri gelecek yıldan itibaren okullarda seçmeli veya zorunlu ders olarak verilmeye başlanacak.

Geleceğin yazısı: Yapay zekâ

B ilimkurgu gibi gelebilir ama uzak gelecekte tartışılacak en önemli şey yapay zekâ olacak. Yapay zekâyı dijital kopya beyinler olarak düşünebilirsiniz. Dünyadaki tüm bilgilere ulaşabilen android beyinler...

Bilim insanları, geleceği şekillendirecek olan teknolojinin yapay zekâ olduğunu öngörüyor. Fakat öngörülen en önemli, belki de en ürkütücü gelişim yapay zekânın hayatımızın tam merkezinde olacağı. Android beyinler insan gibi düşünebilecek ve duygusal tepkiler verebilecekler.

Android beyinleri, robotlarla karıştırmayın. Satranç ve Go gibi zor oyunlarda insanı mağlup edebilir, bilgi yarışmalarında rahatlıkla yenebilir. Bugüne

kadar yapılan insansı yapay zekâ örnekleri bize, bu teknolojinin bilgisayar ya da robottan çok ilerde olduğunu gösteriyor. Bu androidler insan beyni gibi bilgi işleyebilir, karar verebilir, tepkilerini dile getirebilirler. Cep telefonlarımızla bu teknolojiye ne kadar adapte olduğumuzu görebiliriz. Sınırlı güçteki yapay zekâlarıyla cep telefonları, bizlerin anılarına ve sınırlarına vakıf. Ulaşamayacakları bilgi ise yok denebilecek kadar az.

Yapay zekâ ile insanların savaşı ise androidlerin fabrikalardaki iş gücünün yerini almasının, bir hemşire gibi hastalarla ilgilenmesinin ya da sosyal hayat içinde etkileşimde olduğumuz alanlarda mesela trafikte karşımıza çıkmasının ardından başlayacak.

Dikkat!

Karadeniz ölüyor!

Karadeniz yaşam alanını hızla kaybediyor. Yaşama elverişli bölge 1955 yılında 140 metre derinliğe kadar devam ederken, bugün yaşam 90 metre derinlikte bitiyor. Buna göre Karadeniz'deki su organizmalarının yaşam alanı %40'tan fazla küçülmüş durumda.

SENİ KÜÇÜK PİNOKYO!

Granada Üniversitesi'nden bir grup araştırmacı, burun sıcaklığındaki değişimin kişinin yalan söyleyip söylemediğini doğrudan gösterdiğini belirledi. Yapılan deneylerde, deneklerin %80'inde kişilerin yalan söylemeleri durumunda burun sıcaklıklarında değişim saptandı.

6 AY SONRA MARS'A İNDİ

Sismik inceleme yapmak ve yer altı katmanlarına ilişkin veri toplamak amacıyla Mars'a giden InSight uzay aracı 6 aylık yolculuktan sonra gezegene iniş yaptı. Araç, ilk 6 hafta boyunca herhangi bir araştırma yapmayarak InSight'ın genel durumunu izleyecek.

Dünyanın en küçük dinazor ayak izleri

Güney Kore'nin Jinu bölgesinde 110 milyon yıl önce yaşadığı sanılan dünyanın en küçük dinazor ayak izleri keşfedildi. Boyu bir santimetre olan ayak izlerinin şimdiye kadar bulunan dinazor ayak izlerinin en küçüğü olduğu kaydedildi.

Hasarlı dokular artık onarılabilir

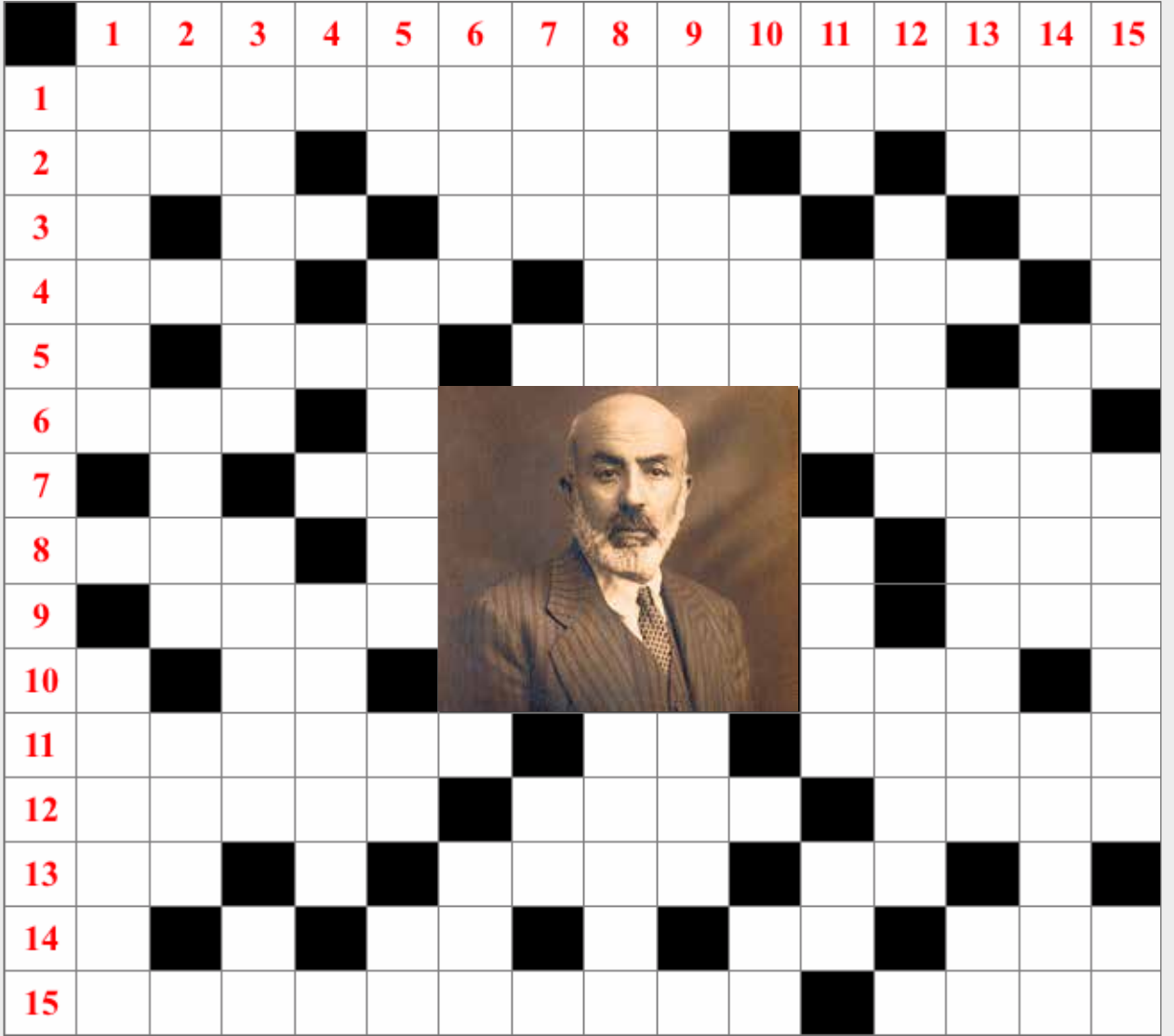
İsviçre'nin Lozan şehrinde bulunan Federal Teknik Üniversitesi (EPFL) araştırmacıları, yaklaşık olarak %90'ı sudan oluşan bir hidrojel geliştirdi. Kıkırdak ve menisküs gibi yumuşak dokulara yapışan bu hidrojel, eğer onarım hücrelerini taşırsa, hasarlı dokuların iyileşmesine yardımcı olabilir.

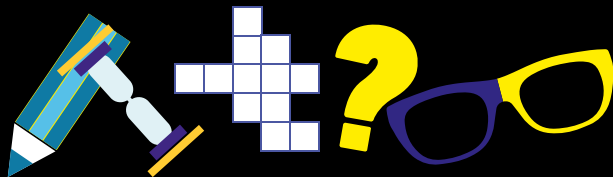
GÜNEŞ'E ÇOK BENZEYEN YILDIZ KEŞFEDİLDİ

Bilim insanları 4,5 milyar yaşında olduğu sanılan ve Güneş'e ikiz kardeşi kadar benzeyen HD186302 adlı bir yıldız keşfetti. Yıldızın, Dünya'ya 184 ışık yılı uzaklıkta olduğu hesaplandı.

BULMACA

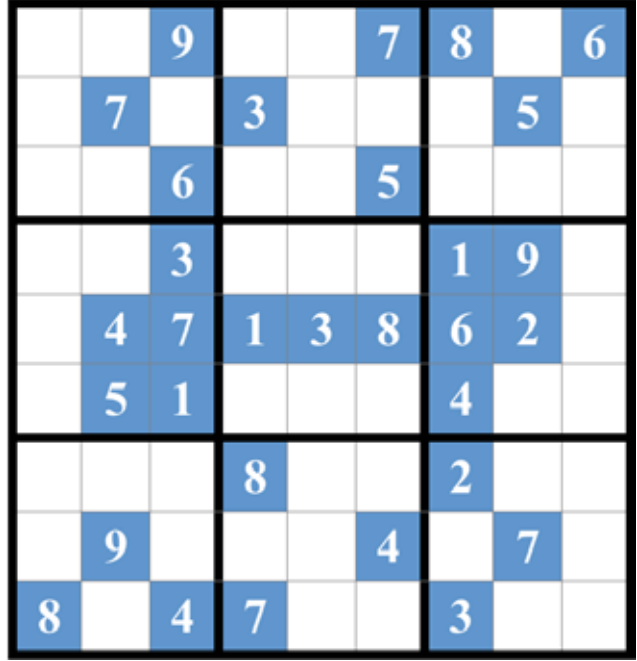

SOLDAN SAĞA 1- 27 Aralık 1936'da ebediyete intikal eden öğretmen, vaiz, hafız, Kur'an mütercimi veteriner hekim, ve siyaset adamı; İstiklal Marşı şairimiz. **2-** Üzme, sıkıntı verme. - Yeni nesil, jenerasyon. - Avuç içi. **3-** Arapçada "Hayır" anlamına gelen sözcük. - Kesme aleti. - Lahza. **4-** Kur'an'da ismi zikredilen, Hz. İbrahim'in peygamberliğine iman etmiş, kavmi de kendi ismiyle bilinen peygamberimiz. - Şaşma, şaşkınlık bildiren bir söz. - Rütbesi general ile aynı olan deniz subayı. **5-** Sarıya çalan kestane rengi. - Mezra, tarla. - Ülkemizin uçuş kodu. **6-** Genellikle uluslararası kara yolu taşımacılığında kullanılan, dingil sayısı fazla olan uzun kamyon. - Şişe gibi dar delikleri tıkamaya yarayan mantar, cam, tahta veya plastikten tıkaç. **7-** Baryum elementinin kimyasal simgesi. - Harç alıp sürmeye yarayan, çoğu üçgen biçiminde, yassı, demirden, üstten tahta saplı sıvama aracı. **8-** Sene. - Adını 13. ayetinde geçen ve gök gürültüsü anlamına gelen sözcükten alan, Kur'an-ı Kerim'in 13. suresinin adı. **9-** Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. - Ağabey, büyük kardeş. **10-** Başına geldiği isme olumsuzluk anlamı katan Farsça kökenli bir ön ek. - Katıksız, en iyi cinsten, saf anlamında bir sıfat. **11-** Belirli faaliyet ve işlemler sonucu yeni bir mal veya hizmet meydana getirme, istihsal. - Uzaklık bildiren bir ünlem - Kas. **12-** Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen anlamlarında bir zarf. - "Allah'ın yardımı ve fetih (Mekke fethi) geldiğinde ve insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini gördüğünde, Rabbine hamd ederek tespihte bulun ve O'ndan başıslama dile. Çünkü O tövbeleri çok kabul edendir." anlamındaki üç ayetten mürekkep, Kur'an-ı Kerim'in 110. suresinin adı. - Bir el işini veya mekanik bir işi gerçekleştirmek için özel olarak yapılmış nesne. **13-** Liberya'nın uluslararası plaka kodu. - Millî para birimimiz. - Yayla atılan, ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk. **14-** Anadolu Ajansı'nın kısaltması. - İlaç, merhem. - Birbiri üzerine gelen veya iç içe geçen parçaları

tutturmaya yarayan küçük metal çivi. **15-** "Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay hâline!" mealindeki ayetle başlayan ve adını bu ayetten alan Kur'an-ı Kerim'in 83. suresi. - Silah olarak kullanılan, ucu sivri, iki ağız da keskin uzun bıçak.

YUKARIDAN AŞAĞI 1- En meşhur örneği Süleyman Çelebi tarafından yazılan, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in (s.a.s.) hayatının anlatıldığı, mesnevi tarzında kaleme alınmış manzum edebî tür. - Yüzey, müstevi. **2-** Ezmekten emir. - Cisimleri görmeyi, renkleri ayırt etmeyi sağlayan fiziksel enerji, erke, ziya, nur, şavk. - Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, İlah, Mevla. **3-** Birbirine metal sapla bağlanmış iki gülle veya disklerden yapılmış aracı iki elle kaldırmayı amaçlayan spor dalı. - Allah'ın sevgi ve ilgisinden mahrum olma. - Küçük, çiçeksiz yeşil bitkilerin genel adı. **4-** Buz üstünde kaymak için kullanılan, çoğunlukla tabanına, dar uzun bir çelik takılı ayakkabı. **5-** Bir şeyin eksikliğini tamamlamak için ona katılan parça. - Kesilmiş, yarası olan, mecruh. - Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk, mağara. - Kusuru başışlama. **6-** Kökü yukarıda, dalları aşağıda olacak şekilde tasvir edilen Cennet ağacı. - Söz, lakırtı. **7-** Bir ağacın gövdesi ve dalı üzerine benzer türden başka bir ağaçtan alından dal, tomurcuk vb. parçaları kaynaştırma işlemi. - Nikel elementinin kimyasal simgesi. **8-** Bir kaptan, bir borudan sızan gaz veya sıvı. - Yön, yan, doğrultu. **9-** Yerine koyma, yerine kullanma. - İhtiyarların baston yerine kullandıkları uzun sopa. **10-** Birine karşı duyulan nefret. - Bir cismin iki kenarı arasındaki genişliği. **11-** Birbirine benzeyen iki şeyden her biri, benzeri. - Uygun bulmama, geri çevirme, kabul etmeme. - Adını ilk ayetindeki mukatta harflerinden alan, Kur'an-ı Kerim'in 20. suresi. - Kemik ucu. **12-** Kıvılcım, şimşek. - Adanılan şey, nezir. **13-** Bir şart eki. - Para ile ilgili olan, maddi. - Eski dilde ayak. **14-** Tiğ, iğne veya firkete ile yapılan ince dantel. - Adını ilk ayetindeki boşanma ile ilgili konulardan alan, nafakadan, Allah'ın kudretinden iyilik yapanların içinde ebediyen kalacakları cennete gideceklerinden bahseden Kur'an-ı Kerim'in 65. suresinin adı. - Erime noktaları düşük metalleri tutturma işlemlerinde kullanılan, kalay ve kurşun alaşımları ile yapılan işlem. **15-** Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü. - Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme. - Eski dilde su, âb.

ZOR**KOLAY****ÇÖZÜMLER**

Bulmacaların çözümlerine karekodu okutarak ya da aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

www.diyandergi.com/bulmaca-cozumleri

Bir emanet, gönlün üstünde... Yerlere göklere sığamayanın sığıdığı bir gönlün üstünde... Bir emanet ki emreden; sakın terk-i edepten, bir an olsun düşme gaflete, uzak dur kötü hasletten... Huyun suyun bir olsun, özün sözün bir. Bir olana yönel, O'ndan dile yalnızca ve yalnızca O'na sığın.

Sığın... Ama öyle alelade değil, en değerli hazineye kavuşmuşçasına, hasretinden kül olunan sevgiliye vasil olurmuşçasına...

Hani buyurmuştu ya Mevlâ: "Sen mukaddes vadi Tuvâ'dasın, çıkar ayakkabılarını... Şimdi vahyolunacak şeyleri dinle. Şüphe yok ki ben Allah'ım... Beni anmak için namaz kıl." (Tâhâ, 20/12-14.)

Ve sığın Yüce Allah'a namazla. Unutma, dağlar da onun taşlar da... Yeter ki sen görmesini bil.

MASAL

Burada masallar varmış, var mıymış sahiden? Bir var mıymış, bir yok muymuş, neymiş? Bütün bunlar ne zamanmış, zamanların dışında da bir zaman varmış, hem bilinen bir zaman da değilmiş. Zaman zaman içinde demek âdettenmiş de hangi zaman hangisinin içindeymiş, kim nereden bilsinmiş.

Burada saatler ne ileride ne de geride olurmuş, aslında saatin saat olduğu bilinmezmiş. Günden kime neymiş geceden kime ne? Bir gül açarmış, tek bir gül; gülden özge bir gül, saatlerin dışında, zamanın dışında, her şeyi içine alıp kuşatan bir gül, kuşları da kuş olmaktan alıkoyan bir gül. Bülbül mütemadiyen o gül için şakırmış; o gül için, tek ezeli hakikat için. Yani aşk için.

Aşk imiş her ne var âlemde gerisi boşmuş. Aşkın dışında ne olmuştu, ne olmamıştı, ne varmış ne yokmuş, beyhude işlermiş dünya hâlleri. Dünyanın dönmesi de güle sebepmiş. Aşk gelince cümle eksikler bitermiş hem. Bilenler öyle demişler aşk ile...

CENGİZHAN ORAKÇI

BUDİN RUBAİLERİ

Mağrur Tuna nehrinde denizler görünür,
Her an güle sevdâli azizler görünür.
Üç yüz sene sonra sende ey nazlı Budin,
Hasret gibi bizden kalan izler görünür.

Tuğlar yedi kat arşa yücelmek yerine,
Düşmüş sarılıp hüzn ile birbirlerine.
Bir nurlu seher bekler ufuklarda Budin;
Üç yüz senedir hasret ezan seslerine.

Dalmışken ufuklarda fetihler çağına,
Döndürdü kader, bahtı, hazan yaprağına.
Ben, nazlı Budin düştüğü günden beridir,
Hasret yaşarım eski vatan toprağına.

MEMDUH CUMHUR

